

EKMEK & ÖZGÜRLÜK

AYLIK SİYASİ DERGİ ◆ SAYI 1 ◆ EYLÜL 2009 ◆ 2 TL

Barış, sokakta kurulacak!

Sermaye, ordu ve hükümet “barış” adı altında yeni bir güvenlik projesi sunuyor, işçi hareketi ve sosyalistler Kürtlerin haklarını tanıyan adil ve onurlu bir barış için harekete geçmeli

Ertuğrul Kürkçü

Devletin doruklarından esen erken “barış” rüzgarı dindi. Genelkurmay Başkanı Org. İlker Başbuğ sonunda baklayı ağzından çıkardı: “Türk Silahlı Kuvvetleri, ulus-devlet ve üniter devlet yapısına hiçbir gerekçeyle zarar verilmesini kabul edemez. Kültürel farklılıklara saygılıdır. Ancak kültürel farklılıkların siyasallaştırılmasını, başka bir ifadeyle siyasal temsil aracı olmasını, toplumsal siyasal kimlik unsuru haline getirilmesini, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası içinde mümkün göremez.”

Böylece bir kere daha başladığımız yere döndük. Gerçi müesses nizamın temel direklerinin bir güvenlik operasyonunun imkan verdiğinden daha geniş bir “açılım”la ilgilenmeyeceği, içişleri bakanı Beşir Atalay’ın 18 Ağustos’ta TÜSİAD ziyaretinde belli olmuştu. Başkan Arzuhan Doğan Yalçındağ, “Kürt”ün “K”sini bile ağzına almadığı konuşmasında “[...] terör olgusunu en önemli problem olarak görmekteyiz,”

demiş ve eklemiştir: “[...] terörün kalıcı olarak sona ermesi sürecinde, gerekli ekonomik sosyal kültürel açılımların, demokratikleşme çerçevesinde ele alınması ve değerlendirilmesi gerekmektedir. Sorunun çözümünde toplumsal mutabakat olmazsa olmaz koşuldur.”

Popülariteye hükümet partisi kadar ihtiyaç duymayan ordu ve büyük sermaye “açılım”ın sınırlarına işaret ettiler; beklenti eşliğini aşağı çekerek, onların “barış”ının Kürt halkının özgürlük arayışına verilecek bir yanıtla ilgili olmadığı konusunda muhtemel yanılgıları bertaraf

ettiler. Milliyetçi kampla da mesafeyi açmadan durumlarını korudular.

Ordu ve hükümet farklı mı?

Gelişmeler, ordu ve büyük sermaye ile hükümet arasında bir gerilimi ve “Kürt Sorunu”na ilişkin bir görüş açısı farkını mı ima ediyor?

Bu sorunun yanıtı 21 Ağustos’ta Milli Güvenlik Kurulu toplantısında verilmiş, TSK ve hükümetin ortaklaştığı açıklamada, “İçişleri Bakanlığı eşgüdümünde yapılan çalışmalar hakkında Kurul’a bilgi sunulmuş, çalışmaların devamı tavsiye edilmiş”ti.

Başbakan Tayyip Erdoğan’ın danışmanı Adana milletvekili Ömer Çelik de bu “çalışmalar”ın mahiyeti konusunda Akşam gazetesine verdiği mülakatta çekmeye yer bırakmayan bir netlikle şunları söyledi: “ABD’nin Irak’ı işgal ettiği günden itibaren konu tamamen bir bölge sorununa dönüşmüştür. Şimdi ABD çekiliyor. Onlar da bölgede istikrar istiyor. PKK orada olduğu sürece istikrar imkânsız. Fırsat içerideki >>2

TC’nin temel harcı

Eski solcu liberallerin “dinle barışmak” dediği, Cumhuriyet’in “Türk-İslam sentezi”ne iltica etmek

>>Ağaoğlu/10

Yeniden kuruluş bilinci

Yeniden kuruluşun nasıl, hangi yöntem ve araçlarla gerçekleştirileceği can alıcı önemdedir

>>Yurtsever/22

Yaptığımız iş...

Amaç sosyalist hareketin sınıf hareketine paralel yeniden yapılanması

>>Daldıdan/24

Cinnet zamanı

Yapmamız gereken şiddetin yazdığı yazgıya ve hepimizi aynı biçimde yaralayan suç ortaklığımıza isyan etmemizi sağlayacak yeni bir söz kurmak

>>Göregenli/46

gelişmelerle ABD'nin çekilmesinin yarattığı ortak zemindir," ve ekledi, "ABD çekilirken böyle bir fırsat çıktıysa bunu değerlendirmek devlet aklının gereğidir. Barzani filan Türkiye'yi bölecek diye korkmak tarihi ve siyasi olarak Türkiye'yi anlamamaktır. Bölge, Musul-Kerkük dahil bizim hayat sahamız içindedir. [...] Defans derinliğine sahip bir ülke olarak defansta kalamayız, ofans yapmak durumundayız."

"Devlet aklı"

Bunları alt alt koyunca Başbakan ve Cumhurbaşkanı'nın Genelkurmay Başkanı'nın açıklamalarını "çok güzel" diye karşılamalarına şaşmamalı ama; "barış" kapısının kapandığı vehmine de kapılmamalı. Evet hükümet ve TSK "barış" diye anılmasına memnun oldukları bir "güvenlik" operasyonu bağlamında, "eşgüdüm" içinde bölgesel güç dengeleriyle bağlantılı bir "taktik" değişikliği arayışındalar; ve evet bu çerçevede son "Kürt isyanı"nın başladığı 15 Ağustos 1984'ten beri Türkiye Kürdistan'da ilk kez bir "çatışmazlık" iklimine açılıyor.

Devlet, kendisi intihar etmedikçe PKK'ye, bir mutlak yenilgi ve yokoluşu dayatamayacağı idrak ederken, PKK de gitgide farklılaşan bölgesel ve sınıfsal güç denkleminde "silahlı isyan" ile elde edebileceklerinin optimumuna ulaştığını görüyor. "Çatışmazlık", karşılıklı bir ihtiyaç olarak kendisini çatışan taraflara dayatıyor.

Barış?

Oluşmakta olan yeni güç dengesi, "çatışmazlık"ı ima etse de barışı ima etmiyor henüz. Başkasının toprağını "ilhak" etmeyi değilse bile, o "hayat sahası"na nüfuz etmeyi temel dış politika pratiği olarak tanımlayan bir devletin ve hükümetin "barış" vaadlerinin sahiciliğinden kuşku duymak için pek çok neden var. Ama nitelikçe farklı yeni bir konjonktüre ulaştığımızı anlamak için MHP ve CHP'nin yaygarasına göz atmak yeter. Bu yaygara, "çatışmazlık"ın ciddi bir ihtimal olarak her iki partinin de beslediği etnik milliyetçilik, paranoya, korku ve gerilim gübreliliğinin de bu iklimde tasfiye edilmesi olasılığıyla yakından ilgili.

Bu süreç bir yandan altın bir tepsi içinde AKP hükümetine ekonomik politikaları dolayısıyla yitirmekte olduğu nüfuzu ve hegemonyayı onarma imkanı veriyor. Öte yandan AKP'nin devletin güvenlik aygıtları üzerinde kalıcı bir denetim kavuşmasına ve adım adım, İslami değerlerle de sıvanmış bir "tek parti devleti"ni yukarıdan aşağıya adım adım kurmasına yardımcı oluyor.

İşçi hareketinin ve Kürt halkının çıkarı devletin ABD ile ittifak halinde sahneye koyduğu bu "güvenlik" projesinin yaldızlarını dökerek, "barış"ı halk egemenliğinin bir uğraşı olarak aşağıdan, sokaktan kurmaya girişmekte birleşiyor.

Okurlardan

Ezgili hayatımızı değiştirmeye var mısınız? Boynumuza vurulan boyunduruğu kırmaya var mısınız?

Her geçen gün biz emekçi insanları boş hayaller peşinde daha fazla batağa sürükleyen emperyalist-kapitalist sistemin egemenleri yukarıdan bize güllüyorlar.

Asırlardır olduğu biçimiyle onlara bizi ezmek için sahip oldukları bu gücü veren kim? Biz emekçiler değil miyiz? Onlar kendi çıkarlarının emrettiği biçimde ekmeceklerini bizi bize kırdıra-

Başlarken

rak çıkarırken sonunda aç kalan yine bizler değil miyiz?

Artık gidişe dur demenin zamanının gelip geçtiğinin hepimiz farkındayız. O zaman daha neyi bekliyoruz? Hep beraber yeni bir dünya kurmak, emeğimizi kendi emeğimiz, ekmeğimizi kendi ekmeğimiz yapmak için neyi bekliyoruz? Evren tüm canlılar içinse eğer, kölelik neden o zaman? Haydi! Elbirliğiyle yeni bir dünyaya açılalım... Geleceğimiz ve çocuklarımız için!

Ankara'dan bir emekçi

Okurla yazar arasındaki fark azalmalı

Ekmek&Özgürlük'ten beklentim sadece zamansal olarak değil niteliksel olarak da yeni ve yenilenebilir olması. Bunun en önemli kıstası bugün kendini okutabilen ve okuyucu ile yazar arasındaki farkın en aza inebildiği bir katılımcı sürecin aracı olabilmesi.

Okuyan ile yazan arasındaki farkın azalmasından kastım basit bir dil sorunu değil. Dergi dağıtanını postacı, okuyununu da edilgen olmaktan çıkararak bir anlayış. Ancak bu şekilde yeni dergimiz besleyici ve beslenebilen olabilir diye düşünüyorum.

Arzu Aydoğan

Din farkı bilmeyiz, dil farkı bilmeyiz sanki doğduk bir anadan

Bu topraklarda yaşayan, annesinin adı Hayganuş olan ve "ana adı"ni söylemek zorunda kaldığı her durumda sorgulayan bakışlarla karşılaşan Ermeni bir arkadaşım, Avusturya İşçi Marşını duyduktan sonra sosyalizme yakınlık duyduğunu söylemişti. Marşı hatırlayacaksınız: "Anamız amele sınıfıdır / yurdumuz tüm bir cihandır bizim". Nasıl bir yayın okumak; onun yazarı ve dağıtıcısı olmak istediğim

sanırım bu hikayecikte gizli. Öyle bir yayın olsun ki farklılıklarımızı yok saymadan, üstünü örtmeden bizi ortaklaştırsın. Bize, nereden geldiğimizi (anamız amele sınıfıdır) ve nereye gideceğimizi (yurdumuz tüm bir cihandır bizim) hatırlatsın. Yolumuzu aydınlatsın. Tüm bunları başarabilecek denli yüksek bir entelektüel ve duygusal kapasiteye sahip olsun. Çok.. ama çok yaşasın.

Yeşim Dinçer

Türkiye

İşten atmak yasaklansın kampanyası başlıyor

Sosyalist politik güçler ve sendikalar krize karşı eylem birliği çabalarını geliştirdi; Eylül'de imza kampanyası başlıyor

Aralarında Sosyalist Koordinasyon Girişiminde yer alan, Sosyalist Emek Hareketi, Sosyalist Cumhuriyet Kolektifi Sosyalist Parti, Ürün Sosyalist Dergi, İşçilerin Kardeşliği Partisi, Sosyalist Dayanışma Platformu, Devrimci İşçi Partisi Girişimi'nin yanısıra ÖDP ve EMEP'in de bulunduğu sosyalist politik güçler DİSK, Türk-İş ve KESK'e üye sendikalarla eylem birliği kurarak girişeceği "İşten atmak yasaklansın! İşsize iş!" kampanyası Eylül'de Türkiye çapında bir imza seferberliğiyle başlayacak.

Kampanyanın örgütlenmesi için katılımcı kuruluşların oluşturduğu "İşten Atmak Yasaklansın İşsize İş Komitesi" yayınladığı duyuruyla hedeflerini açıkladı:

"Hükümet ve sermaye, dünya çapında ve Türkiye'de sürmekte olan ekonomik krizin bütün yükünü işçi sınıfı, emekçiler ve yoksulların sırtına yüklemek için tedbir üzerine tedbir alıyor. Bu, sermayenin işçi sınıfı-

nın kazanımlarına yıllardır yapmakta olduğu ve halen devam eden saldırılarla birleşiyor, işçileri ve bütün emekçileri köleleşmenin eşiğine getiriyor. Biz, başta sınıf mücadelesini kendisi için temel görev olarak gören sendikalar olmak üzere, emeğin siyasal ve toplumsal düzeydeki bütün örgütlerinin ve emeğin yanında yer alan bağımsız bireylerin bir araya gelerek bu saldırılara karşı gerçek bir mücadele vermesi için bir çağrı yapıyoruz.

Ezilen kesimlerin bütün talepleri

Bu çağrının ana doğrultusunu, krizde en büyük sorun olarak ortaya çıkan işten atılmalar ve çığ gibi büyüyen işsizlik çerçevesinde tanımlıyoruz. "İşten atılmalar yasaklansın!" ve "İşsize iş" şiarlarını yükseltiyoruz. Mücadelemiz elbette bununla sınırlı kalmayacaktır. Kamu emekçilerinin "Toplu sözleşmeli, grevli sendikalaşma hakkı!" talebine de, özel sektörde olsun, kamu sektöründe olsun işçilerin ortak tale-

bi olan "Kıdem tazminatlarına dokunma!" şiarına da, 12 Eylül rejiminin getirdiği yasaklara karşı "Sendikal örgütlenmenin önündeki bütün engeller kaldırılınsın!" talebine de, ezilen kesimlerin bütün taleplerine de sahip çıkıyoruz.

İlk ayakta milyonlarca imza

Başlatmakta olduğumuz kampanyanın ilk ayağı olarak bu talepler doğrultusunda milyonlarca örgütlü ve örgütsüz, sigortalı ve kayıtdışı, çalışan ve işsiz, kadın ve erkek işçiden, emekçiden, emekliden, evinde çalışan kadından, yoksuldan imza toplayarak bu imzaları büyük bir yürüyüşle Ankara'ya götürmeyi planlıyoruz. Büyük işçi-emekçi kitlelere erişmek için anlamlı olabilecek bütün yöntemleri kullanmayı amaçlıyoruz.

İşçi ve emekçilerin sorunlarına sahip çıkan bütün sendikal, meslek, siyasal ve toplumsal örgütleri ve bağımsız bireyleri bu kampanyaya omuz vermeye çağırıyoruz.

Hükümet "GAP"ı işsizlerin cebinden finanse ediyor

Hükümet, İşsizlik Fonu'nda biriken tutarın nemasını bütçeye gelir kaydedecek. Bu paranın 4 yıl boyunca (2009-2012) GAP'ta kullanılacağı varsayılıyor. Türk-İş, Hak-İş ve DİSK, Gül'e yasayı veto çağırısı yaptıysa da başkanların imzasını taşıyan mektup etkili olmadı. DİSK'in açıklamasına göre "Gerçek işsiz sayısı 6 milyon olduğu halde işsizlik sigorta fonundan yararlanan sadece 292 bin kişi. Üstelik bir işsiz ödenekten ortalama 6 ay yararlanabiliyor ve en fazla asgari ücretin yüzde 80'i olan 436 TL alabiliyor."

Günlük

Günlük Gazetesi ve Yürüyüş Dergisi Kapatıldı...

Günlük gazetesi, İstanbul 13. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından, 22 Ağustos tarihli sayısının 8. ve 14. sayfalarında "PKK propagandası" yapıldığı iddiasıyla 1 ay süreyle kapatıldı.

Geçtiğimiz günlerde Yürüyüş gazetesi de uydurma gerekçelerle 1 ay süreyle kapatıldı. Geçtiğimiz aylarda da Atılım, İşçi Köylü, Kızıl Bayrak gibi düzen muhalifi gazete ve dergiler çeşitli sürelerle kapatılmıştı.

Tutuklu Gazetecilerle Dayanışma Platformu yaptığı açıklamada sansür uygulamalarını protesto etti: "Demokratik Açılım', 'Kürt Açılımı' tartışmalarının yapıldığı bir süreçte, düzen muhalifi yurtsever, devrimci, sosyalist basınını susturulmaya çalışılmasını kaygı verici bir gelişme olarak değerlendiriyoruz.

"Basına Yönelik Sansüre Hayır!"

Türkiye

Demokrasi İçin Birlik Hareketi ve öncelikli görevler

Ricacı izleyiciler değil, aktif özneler olarak yaşama birlikte müdahale zamanı

Erdal Çınar

Kamuoyunda "Çatı Partisi Girişimi" olarak bilinen siyasi arayış etrafında bir araya gelenler, bu faaliyeti "Demokrasi İçin Birlik Hareketi" (DBH) adıyla sürdürme kararı aldılar. Karar, 27-28 Haziran 2009 tarihinde Anka-ra'da yapılan toplantıda alındı ve hareketin ortak görüşleri toplantı sonuç bildirgesi ile kamuoyuna duyuruldu. Bir yol haritası çıkarıp, neyi nasıl yapacağını açıklamayı taahhüt eden DBH, bugüne dek, iki basın açıklaması dışında, ne yol haritası açıklayabildi ne de gözle görünür bir etkinlik yapabildi. Örgütlenme toplantılarının da başarılı şekilde sürmediği; neyi, nasıl örgütleyeceği konusunda hâlâ bir netliğin oluşmadığı ortada.

Ülke gündeminin, tek kale maç yapar gibi, Türkiye ve Orta Doğu halklarına karşı oynanan oyun ile doldurulduğu; umut pazarlaması ile pembe tabloların çizildiği ortamda, DBH'nin yarattığı birlikte mücadele şansının heba edilmemesi gerektiği çok açık.

Ezilenlerin eylemli birliğinin sağlanması

DBH, açıklanan ortak görüşler ekseninde, işçilerin, ezilenlerin, halkların sesi olmak için yaşama damgasını vuracak aktiviteyi gösterme göreviyle yüz yüzedir. Kimileri tarafından "demokrasi açılımı" kimileri tarafından "Kürt açılımı" söylemi ile yaratılan tartışma ortamında DBH, ezilenlerin eylemli birliğinin hayatın her alanında görünür

olmasını sağlamakla yükümlü olduğunu, radikal dönüşümü açıkça ifade eden kendi bildirgesinde deklare etmiştir.

Sistemden mağdur olanların tepkisi ve taleplerini sürekli kampanyalar örgütleyerek dilendirmeli; anayasayı, yerel yönetimler yarasını ve bunlara bağlı diğer yasaları tartışmaya açmalıdır. İşçilerin, ezilenlerin, dışlananların kendi sözlerini söyledikleri etkinliklerle, "halkların anayasası"nı ortaya çıkarmak için forumlar, sempozyumlar, atölye çalışmaları, eylemli etkinlikler programlamalıdır.

Anayasanın oluşturulması için katılımcı bir meclis toplanmalı ve bu meclise tüm tarafların katılımının önündeki yasal ya da politik engeller öncelikle kaldırılmalıdır. DBH bunun için mücadeleyi yükseltmek durumundadır. Dünyanın jandarması ve emperyalizmin işbirlikçisi AKP hükümeti tarafından bahsedilen "demokrasi"yi değil, halkların kendilerini ifade edecekleri devrimci demokrasiyi savunmalıdır. Bu mücadelede egemenlerin karşısında sağlam bir barikat oluşturmak; ricacı değil, eylemli gücüyle yaşama müdahale eden taraf olmak zorundadır. Ve elbette, tüm bunlar için sistemli ve organize çalışılmalıdır.

Mücadele hattının ilerletilmesi

AKP'nin umut ticareti ile, ezilenlerden tekrar onay alıp yakında yapılacak genel seçimlerde, iktidarını kuvvetlendirmesi muhtemeldir. Bunun için "demokrasi

kahramanı" sıfatıyla atılım yapmaya hazırlanıyor. AKP'nin bu sürecin sonunda rejimi yeniden dizayn etmesine; fiili bir "tek parti devleti"ne, "polis devleti"ne geçiş için kullanmasına izin verilmemelidir.

Sanal demokrasi hamlelerini, göz boyama operasyonlarını deşifre edebilmenin yolu, ezilenlerin sözünü yüksek sesle söyleyebilecekleri etkinlikleri örgütlemekten geçiyor. DBH, önüne koyduğu mücadele hattını günlük dile tercüme edebilmelidir.

DBH, AKP'nin sahte "demokrasiçiliğini" teşhir ederken, diğer yandan CHP ve MHP'nin başını çektiği şovenist çıkışları etkisizleştirmek için şovenizme ve milliyetçiliğe karşı mücadele kampanyasını gün geçirmeden yükseltmek durumundadır.

DBH, halkların temel talebi haline gelen barış özlemi ile cuntacıların yargılanmasının yolunu açacak ve 12 Eylül ile hesaplaşmanın ilk adımı olacak geçici 15. maddenin kaldırılması için harekete geçmelidir. Böylesi bir çalışmanın, hayata değen ve sistemden rahatsız olanların kendilerini eylemli ifade edebilmelerinin, meclislerini oluşturabilmelerinin imkânlarını ortaya çıkarmaya hizmet edeceğini söylemek kehanet olmayacaktır. DBH'nin yakaladığı eylemli birlik sürecini kuvveden fiille çıkarma zamanıdır. Bunun için Kürtlerin mücadelesi yetmez; sosyalistlerle Kürtler yan yana olmakta bir an bile tereddüt etmeden mücadeleye omuz vermek zorundadırlar.

Faşistler asker uğurlamada Kürtler'e saldırdı: Bir ölü!

Son yıllarda çok sık tanık olmuşuzdur asker uğurlamalarına. "Asker gidecek, geri gelecek" sloganı ile uğurlanır askere giden gençler.

Bu söylemle aslında anne ve babalar çocuklarının geri gelmeyebileceği kaygısını dile getirirler.

Ama savaş kıskırtıcılarının bu slogana yükledikleri anlam başka. Kürt sorununda çözüm tartışmalarının yoğunlaştığı günümüzde, asker uğurlamaları siyasi şova dönüştü. Kan ve savaş politikalarından beslenen ırkçı-faşist güçler sahnede yerlerini aldılar.

Bahçeli'nin partisinin kongrelerinde söylediği "50 yıl daha dağa çıkarız" çağırına tosuncuklar şehirden yanıt verdiler.

18 Ağustos'ta Kürtlerin yoğun olarak yaşadıkları Gaziosmanpaşa/Karadeniz Mahallesi konvoy oluşturarak ırkçı sloganlar atarak mahalleliye hakaretler yağdırdılar. Kahvehanesi önünde oturan 70 yaşındaki İhsan Erbeyi'nin üzerine otomobil sürerek ölümüne sebebiyet verirken, üç kişiyi yaraladılar.

29 Mart seçimlerinde DTP'nin ikinci parti olduğu Karadeniz mahallesinde yaşanan bu olay savaş kıskırtıcılığının vardığı boyutu gösteriyor.

Cengiz Uzuner

Türkiye

12 Eylül: Peşlerindeyiz!

Devrimci kuruluşlar 12 Eylül'de, saat 14:00'te, Kadıköy'de mitinge çağırıyor

Celalettin Can

12 Eylül darbesi başlı başına bir "toplum mühendisliği" olayı. Özgürlük ruhunun giderek daha bir egemen olduğu bir toplum modeli yerine, kayıtsız şartsız bir itaat toplumunun kurulması olayı. Devletçi/militarist esaslar üzerinden toplumun yeniden kalıba dökülmesi olayı.

Bu süreçte sadece toplum değil, her kurum, hatta her kişi yeniden biçimlendirilmeye çalışıldı. 12 Eylül darbesi, ya da "operasyonu", tüm toplumu bir düşman arka sahası olarak gören yaklaşımların deney alanı oldu. Yüz binlerce siyasi tutuklu da bu deneyin kobayları olarak görül-

dü. Darbecilere göre, kendi halkını seven, onlar için daha insani ve eşitlikçi bir ev inşa etmeye çalışan gençler, sendikacılar, partililer, dernek mensupları, birer kanser hücresiydi. Neşterle acımasızca temizlenmeliydi. Etnik temizlik gibi, toplumsal temizlik de yapılabilirdi. Bu "temizliğin" asıl hedefi, toplumu öncülerinden, aydınlarından yoksun bırakarak, sürüleştirmek ve ona istediği "köle kişiliğini" vermektir.

12 Eylül aynı zamanda ekonomik ve kültürel bir projeydi. Hayatın her alanın sarıp sarmalamayı hedefleyen bütünlüklü bir karşı devrimci projeydi. Devletin istisnasız toplumsal muhalif ya da "farklı" her kes-

me karşı uyguladığı ölçsüz şiddetin yanı sıra, 1984'ten sonra patlak veren "Kürt Savaşı" oldu. Kimilerine göre bu savaşın ana kaynağı, 1980 sonrasında inanılmaz vahşetin yaşandığı Diyarbakır Cezaeviydi. Mamak, Metris ve Türkiye'nin her yanına yayılan sayısız sivil ve askeri cezaevlerinde inanılmaz bir şiddet uygulandı.

12 Eylül'ün faturası çok ağır: 600 bin gözaltı, 50 idam, sayısız işkence ve kayıp dosyası, temerküz kampına kapatılan siyasal parti, dernek ve sendikalar, yasaklanan ve yakılan milyonlarca kitap ve dergi, işinden, okulundan atılan sayısız öğrenci, öğretim üyesi, memur ve işçi. Bir tarafta, yurttaşlara ve insanlığa

karşı işlenmiş sayısız suç. Öte taraftan ilelebet "cezasızlık" durumu

12 Eylül'ün yargılanmayışı, yüz yıl başından beri, bu coğrafyada zaman zaman insanlığa karşı işlenmiş suçların yargılanmayışının ürünüdür. Sonuç olarak 12 Eylülcülerin çizdiği tablodan kimse memnun değil, ama kimse de değiştirmiyor.

Son Ergenekon operasyonları bile 12 Eylül'e uzanan bir yol haritasından çok uzak. En önemlisi bu tabloyu değiştirebilecek güçler de hadım edildi. Picasso'nun Guernica tablosunu izleyen generallere, "sizin eseriniz" deyişini hatırlatan bir noktadan bize de peşlerini bırakmamak düşüyor.

Ergin Öncü'ye özgürlük

Sosyalist eğitimci kardeşim dört aydır hapiste. Neden? Bilmiyoruz

Devrimci Karargah Operasyonu'nda öldürülen Orhan Yılmazkaya ile geçmişte arkadaş olanlar, son dönemlerinde birkaç kez görüşen on yedi kişi, dört aydır cezaevinde.

Neyle suçlandıklarını dahi bilmiyorlar. Dava dosyası ise hâlâ gizliliğini koruyor. Bunlardan biri de kardeşim Gümrük Muhafaza Memuru Ergin Öncü.

Kardeşim, 1979 Tokat, Niksar doğumlu. Samsun 19 Mayıs Üniversitesi Fizik Öğretmenliğini bitirdi. Okulu bitirdiğinde öğretmen olabilmek için KPSS'yi arşınladı. Sınavlardan yüksek puan almasına rağmen yerleşti-

rilemedi. Ergin'in girdiği dönemde Türkiye genelinde yirmi fizikçi alındığını söylersem ne derdiniz. Ergin KPSS mağduruydu, fizik öğretmeni olmasına rağmen atanması olmadı. Beş yıl asgari ücretten öğretmenlik yaptı. Bütün fizik öğretmenliği mezunları gibi yüksek KPSS puanına karşın öğretmen değil ama gümrük muhafaza memuru oldu. Ama gene atanamadı. Ailesine destek olmak için bir internet kafe açtı. Bir süre sonra atanınca kafeyi tadil etmeye karar verdi. Müşterisi ve elektrik işlerinde yardım aldığı Fatih Aydın'ı idareten kafede istihdam etti. Fatih ve Ergin otak motosiklet tutkuları

dolayısıyla arkadaşlıklarını ilerletip birbirlerinin evlerinde de kalmaya başladılar. Motor ehliyet sınavına bir hafta kala bir sabah önce Fatih'in evini ardından Ergin'in işyerini basan polisler kardeşimi aldılar.

Sorguda sorulan isimlerin çoğunu hayatında ilk defa duyuyorum. Bazılarını medyadan biliyorum. Telefon görüşmeleri yaptın deniliyor. Kayıtları yok. Ergenekonla bağlantısı kurulmaya çalışılıyor...

Bu insanlar halen cezaevinde tutuluyor. On yedi insanın ne hissettiğini soran yok. Dağılan yaşamlarını yaşadıkları travmaları sorgulayan da. Bir gün içinde medya hepsini "katil",

"terörist" ilan ediyor.

Şimdi ortak korkumuz bunları yapanlar, kendilerini haklı göstermek pahasına bu insanlara ceza verebilir mi? Yaşananlardan sonra hiçbir şeye şaşırılmaması gerekiyor.

Ergin Benim kardeşim, arkadaşım, dostum, yoldaşım. Etrafına ışık saçan sosyalist, darbe karşıtı bir eğitimci... Şu an Tekirdağ 1 No. lu F tipi cezaevinde. Bu ülkede insanın diyenlerin başına gelebilecekleri bildiğinden yaşadıklarından bir şeyler anlamaya çalışıyor. Üretimden geri kalmamak adına hikâyeler yazıp, karakalem çalışması yapıyor.

Sevda Öncü Turgut

Bu kez farklı ama...

Sosyalistler, barış mücadelesini ciddiye almalı, egemen güçlerin dayattığı çerçeveyi Kürt hareketiyle birlikte kırmalı

Kenan Kalyon

Şimdiye kadar bir çok fırsatın ve "çatışmazlık" döneminin heba edildiğine tanıklık edenler, devletin kendisine karşı bir isyana ödün vermek gibi bir geleneğinin bulunmadığını bilenler, olası bir "siyasi çözüm"ün karşındaki kurumsal ve toplumsal dirençlerin çokluğunun farkında olanlar endazesiz bir iyimserliğe kapılmakta, ihtiyatı elden bırakmamakta ve hatta "biz bu filmi görmüştük" türünden bir algıya sahip olmakta bir yere kadar haklı olabilirler. Ama neresinden bakılırsa bakılınsu bu kez durum farklı, ciddiye alınması ve çalışılması gereken bir barış imkanından söz etmek için yeterli kadar neden var. Hem fırsat hem de mecburiyet

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, yeterince açıklayıp gerekçelendiremediği için bilmeceye dönüşen "tarihi fırsat" sözünü ortada fol yok yumurta yokken, gaipten haber alarak veya istiareye yatıp kalkarak sarf etmedi. Dolmabahçe mutabakatından ve bunun takiben 5 Kasım 2007'de ABD ile varılan uzlaşmadan beri hepimizin gözlerinin önünde cereyan eden bir süreç var.

Türkiye'nin bir süredir dışlandığı Irak denklemine yeniden ve adeta tam boy dahil olduğu, Irak Kürdistan'ına hava ve kara hareketleri için izin kopardığı, karşılığında eski kırmızı çizgilerini iptal edip Kürt Bölgesel Yönetimini fiilen tanıma yolunda bir dizi adım attığı, Irak Kürdistan'ı ile iktisadi ilişkileri gelecekteki bir bütünleşmenin altyapısını oluşturacak tarzda çok yönlü olarak ivmelendirdiği, Kürt bölgesinde çıkarılan petrolün Kerkük-Yumurtalık boru hattına akıtılmasını sağladığı, enerji nakil güzergahlarında Rusya'nın tekelini kırmak amacıyla kotarılan Nabucco boru hattına onay verdiği ve ABD ile eşgüdümlü bir dış politikanın tezkere sarsıntısından sonra çok yönlü olarak yeniden tesis edildiği bir süreç.

Madalyonun öteki yüzünde ise hava hareketlerinin istenen sonucu vermemesi, kara hareketinin bir fiyat-koya dönüşmesi, askeri cephe müzminleşen bir yenişeme hali ve 29 Mart yerel seçimlerindeki çekişmeden Kürt hareketinin başarıyla çıkması gerçeği var. Abdullah Gül izahatta ketum davransa da, bu sürecin iktisadi, siyasi ve askeri mantığının kendi Kürt meselesinin çözümünü artık ertelenemez biçimde ve hem bir fırsat hem de bir mecburiyet olarak Türkiye'nin öncelikli gündem maddesi haline getirdiği aşikar değil mi?

Abdullah Gül'ün çıtlattıkları

Öte yandan, "açıkla bakalım şu fırsatı" diye üzerine gidildiğinde, Gül hiçbir şey söylemedi değil. En azından iki şeyi çıtlattı: Devletin kurumları arasında, eskiden olduğu gibi birinin attığı adımın diğeri tarafından çelinmediği bir uyum ve uygun uluslararası koşullar. İkincisinin doğruluğundan şüphe eden pek az kişi olsa gerek. Ama son MGK bildirisini ilkini bir kez daha teyit etmiş olsa da, muhalefetin salvolarından sonra Genelkurmayın yayınladığı mesajın tereddütler uyandırması muhtemel. Ama ne bu mesaj ne de kuvvet komutanlarının devir teslim törenlerinde "son terörist kalana kadar" edebiyatına devam etmeleri, hükümet, TSK, MİT ve emniyet arasında bir uyumun yokluğuna kanıt teşkil eder. Olsa olsa TSK'nın duruşunun (ve tabii ki farklı bir düzlemde AKP'nin konumunun da) siyasal ve toplumsal dirençler karşısındaki kırılmağına, hükümetle TSK arasında Kürt hareketini baskılayarak yol almayı amaçlayan adı konmamış bir rol dağılımına işaret eder. İlaveten, Ergenekon operasyonunun süreci sabote edilecek merkezkaç güçleri önemli ölçüde sindirdiği, bu anlamda devleti disipline ettiği ve Abdullah Gül'ün kurumlar arası uyumla aynı zamanda bunu kastettiği kestirilebilir.

Daha fazlası Davutoğlu'ndan

Gül'ün çıtlattıklarıyla tatmin olmayanlar, uzun süre gölge dışişleri bakanlığı yaptıktan sonra bu koltuğa resmen oturan, TSK'nın Türk dış politikasını kavramsallaştırma ve stratejik yön belirleme tekeli kırıyan Ahmet Davutoğlu'na bakabilirler. Davutoğlu, sözünü ettiği stratejik derinliğin ve Türkiye'nin kendisine genişleyen bir nüfuz alanı yaratan bölgesel bir güç haline gelmesinin yolunun Kürt sorununun çözümünden geçtiğinin gayet iyi farkındadır. "Bircik" diye nitelendiği iki ülkenin, ABD ve Türkiye'nin ilişkilerinin benzersizliğinden, bunun dikte ettiği bir model ortaklığın gereği olarak iki ülke arasında bölgesel ve küresel ölçekte azami işbirliği ve eşgüdünden dem vurmaktadır. ABD'nin "bölgesel düzeni sağlayabilmek için bölgesel güçlerin yardımına ihtiyaç duyduğunu" saptamakta, yani "fırsat" meselesini başka bir bağlama, Afganistan'a yoğunlaşan ABD'nin Irak ve Ortadoğu ve Kafkasya'da Türkiye'ye muhtaçlığı bağlamına yerleştirmektedir.

İlk bakışta, "Kürt açılımı"na ABD planı diyerek karşı çıkanlar haklı gibi. Ama buraya takılıp kalanlar, apaçık bir olgu olarak ABD'nin 5 Kasım 2007'den beri işleyen sürecin içinde olmasını plan dikte etme biçiminde

Militarizme karşı barış Mustafa Bayram Mısırlı

>> sayfa 38

yorumlayanlar, Türkiye'yi sıradan bir "taşeron devlet" derekesine indirgeyenler gerçeğin bir başka yönünü karartıyorlar: Türkiye'nin bir yandan ABD'yi tamamlarken bir yandan da onun bıraktığı boşluklara sızarak bölgesel bir güç haline gelme, kendi özerklik alanını genişletme, çıkarlarının küresel kapitalist sistem içinde daha fazla meşru görülmesini sağlama ve Kürt sorununu büyüyerek çözme heveslerini. "ABD planı" ithamlarını, hayır bu bir "milli plan" diye karşılayan AKP'lilerin haklı olduğu nokta burasıdır. Gerçekçidir veya değildir, bu ayrı bahis ama Davutoğlu bu hevesleri formüleştiren, soyutluktan kurtarıp istikrarlı yönelişlere dönüştürmek isteyen ve bu çerçevede yeni bir kavram seti öneren ilk dışişleri bakanıdır.

Yeni olan

Gelişmelerin tedriciliği ve zamana yayılmışlığı, bunun yol açtığı kanıksama hali bazen yeni olanı görmeyi önüyor. Türkiye, Kürt sorununun tamamının muhatabı haline gelme yolundadır. Yeni olan budur. Coğrafi alan ve nüfus büyüklüğü yönünden Türkiye zaten Kürt sorununun en büyük parçasının muhatabıdır. Şimdi buna iktisadi ve siyasi açıdan kapsama alanına girmekte olan Irak Kürdistan'ı da eklenmektedir. Türkiye'deki Kürt mücadelesini sürükleyen öznenin, yani PKK'nin aynı zamanda İran ve Suriye Kürtleri arasında hatırı sayılır bir etki alanına sahip olması da cabası. Sorunun tamamı-

la yüzleşmeye başlayan bir ülke daha fazla edilgenlik ve atalet içinde kalamaz, sürgit çözümsüzlüğe oynayamaz. Bu bakımdan da ortada hem bir fırsat hem de bir mecburiyet var.

Gidişatın bu yönde olduğunu, hükümetin "Kürt açılımı"na milliyetçi ve faşizan reflekslerle sert tepkiler veren Devlet Bahçeli de görmektedir. Partisinin internet sitesinde yayınlanan son açıklamasında şunları söyleyen Bahçeli'den başkası değildir:

"Sürati teslimiyetin dozuna ve hızına bağlı olarak değişecek bu aşamadan sonra ise Türkiye iki seçenek arasına sıkıştırılacaktır:

Bunlardan birincisi; ayrı ayrı kimlik oluşturmuş ve milletten ayrılmış kardeşlerin ve çoğrafi alanın da birbirinden uzaklaştığı parçalanma ve küçülme sürecidir. Diğeri ise, küresel gücün öncelik vererek dayatacağı model olan Irak'ın Kuzeyi'ni içine alacak ve aşiret reislerini kucaklayacak şekilde çok devletli ve milletli konfederal Devlet yapılanmasıdır."

Diplomatik bir skandala yol açmasa, AKP'nin buna cevabı şu olabilirdi: "Hangimizin durumu milli; kapıdan olmazsa bacadan 1920'lerin misak-ı millisine yeniden kavuşmak isteyen AKP'inki mi, yaksa bundan ödü patlayan MHP'ninki mi?"

Sermaye de "çözümçü" cephe.

İçişleri Bakanı Beşir Atalay'la görüşmelerin-

de TÜSIAD ve MÜSIAD'ın sergilediği tutukluğa ve sorunun adını dahi koymaktan imtina etmelerine rağmen, görünen odur ki ezici çoğunluğuyla Türk sermayesi de "çözümçü" cepheindedir. Ama onu asıl ilgilendiren Irak Kürdistan'ının ekonomik cazibesidir, Türkiye Kürdistan'ındaki ucuz işgücü rezervleri ve yatırım olanaklarıdır, savaşa harcanan kaynakların kendi lehine yeniden dağılımıdır, vb. Yedek sanayi ordusunu azaltacak bir tarım ve toprak reformu ve ciddi teşviklerle desteklenen bir "köye dönüş" projesi; siyasi demokrasi alanının ciddi biçimde genişlemesi ve bu genişlemeden sadece Kürt halkının değil, işçi sınıfının istifade etmesi değil. Yani, devletin kanatları altında palazlana gelmiş korkak Türk sermayesi barış istiyor ama olabildiğince "az maliyetli" bir barış.

Emperyal bağlamı kırmak

İçinde bulunduğumuz konjonktürde barış ve Kürt sorununun siyasi çözümü gündemin ön sıralarına taşıyan ve barışı bir imkan haline getiren, ne yazık ki esas itibarıyla aşağıdan gelen güçlü ve yaygın baskılar değil, devlet katında ve sermaye cephesinde uç veren bu "fırsatçı" eğilimler. Şüpheye yer yok, egemenlerin öngördükleri barış bir emperyal barış; Türk sermayesinin yayılma, ucuz işgücü, yoğun sömür, yeni yatırım alanları, enerji ve hammadde kaynaklarına erişim ihtiyaçlarına cevap veren bir barıştır. Egemenlerin barışının çerçevesi "isyan"a bir zafer veya başarı duygusu tattırmamayı gerektiriyor.

Kürt hareketinin rejimin ve düzenin çerçevesine sığmayan devrimci-demokratik yönlerinin budanmasını amaçlıyor. Bu yönleri budanmış ve "çözüm" baskısı altına alınmış bir Kürt hareketini emperyal yönelişlere yedeklemeyi ve rejimin liberal-muhafazakar bir çerçevede restorasyonuna ortak etmeyi öngörüyor. Kürt sorununun çözüm biçiminin bütün ezilenler için bir esin kaynağı olmasını, ciddi bir rejim değişikliğine ve demokratikleşmeye dönüşmesini önlemeyi hedefliyor.

Ama yukarıda da vurgulandığı gibi, egemen güçler yönünden yalnızca bir fırsattan değil aynı zamanda bir mecburiyet var. Sosyalist bir devrimin arifesinde olmadığımız ve Kürt sorununun bu koşullardaki çözümünü eninde sonunda "düzen içi" bir çözüm olacağına göre, sosyalistlere düşen görev, barış mücadelesini ciddiye almak, onu halka taşımak, egemen güçlerin dayattığı çerçeveyi kırmak ve Kürt hareketiyle birlikte bu mecburiyeti sonuna kadar değerlendirmektir.

Zira nihai bir çözümün oldukça uzağında kalsa bile, Kürt sorununun önemli kazanımlarla sonuçlanan bir siyasi çözümü ve silahlı çatışma döneminin kapanması Kürt ve Türk emekçilerinin her açıdan çıkarıdır.

Politika

'Sol liberaller' veya 'liberal solcular'la meselemiz nedir?

Liberalizm günümüz kapitalizminin esas ideolojik besini, liberaller kapitalizmin ideolojik bayraktarlarıdır

Can Atalay

Bir düşünce akımı hayal edin fikir hürriyetinin yanında saf tutsun; dinin ya da devletin bireyin üzerindeki tahakkümünün karşısında konumlanın, tüm tarihi bu konumlanışı ile övünmekle geçsin...

Eğer aynı düşünce akımı bireylerin iradelerini devlet ya da din tahakkümünden gerçek anlamda kurtarabilecekleri; kendilerini gerçekleştirme olanağı bularak "özgürleşebilecekleri" koşulları savunma konusunda kör, sağır ve dahası dilsizse onun adı liberalizmdir.

Özgürlükler arasında özel mülkiyet hakkını da koyan, piyasanın düzenleyiciliğini ise ilahi adaletin çağdaş biçimi olarak her fırsatta propaganda eden bir akım bireyi tahakkümden kurtaracak!

Liberalizmin çelişkisi, çıkmaz sokağı budur....

Kamusal eğitimi ya da sağlık hizmetlerinin kamu tarafından eşit, parasız ve nitelikli olarak sunulmasını savunmayan liberalizm özgürlüğün, özgürleşme praksisinin tam da karşısındadırlar aslında. Eşit olmayanlara eşitmişler gibi davranılmasından daha büyük eşitsizlik; eşitlik körü liberallerin ise özgürlükçülük adına söz söylemelerinden daha büyük gerçek özgürlük engeli olamaz.

Doğrudur; özellikle son yıllarda

Ermeni sorunun tartışılmasının önünün açılmasında katkıları olduğunu ya da Kürt halkına reva görülenlere karşı seslerini (ağır bedeller ödemiş olan sosyalist hareketten çok daha sonra) çıkardıklarını saptamalıyız...

Her klasik örnek gibi açıklayıcıdır: Yoksul bir Ermeni yahut Kürdün tıpkı yoksul bir Türk gibi sağlık hakkından mahrum kalmasını savunmakta sakınca görmeyen, sol sıfatlı liberaller bulunduğu bir sır değil.

Liberaller, burjuva kavramlar dünyası anlamında temel özgürlükleri savunma bağlamında ittifaklar siyasetimizde değerlendirilmesi gereken bir başlıkken temel haklar söz konusu olduğunda durum tam tersidir. Ama her durumda, liberalizm günümüz kapitalizminin esas ideolojik besini, liberaller kapitalizmin ideolojik bayraktarlarıdır.

Tam da burada, sıklıkla kafa karıştıran bir ayrıma dikkat çekmek gerekir. Temel haklar konusunda kamucu olan ancak yine de liberal olarak anılan, son on yıl içinde belki de hak etmediği oranda popüler olan bir aydın topluluğu vardır.

Eğitim, sağlık, barınma ya da benzeri haklarda kamucu olan ancak konjonktürel tartışmalar gereği liberal olarak anılanlar gerçekte liberalizmin bir kolundan türememişler, aksine soldan liberal (liberter belki daha doğru bir kavram olacaktır) vurguları

ile farklılaşmışlardır. Onlar sol liberallerdir, sol bir kökenden gelip, sınıfsal bağlamından kopartılmış bir özgürlükler vurgusunu siyasetin birinci maddesi haline getirmektedirler.

Bağlam

Uzunca bir süredir konjonktürel nedenlerle; Türkiye'de solun kavramlar konusunda geçmişten de gelen özensizliğinin katkısı ile hem liberal sol hem de sol liberaller "liberaller" tanımı ile aynı bahiste ele alınmakta, tartışmalar bu genelleme düzeyi ile sürdürülmektedir.

Kavram bekçisi değiliz.

Esasen bugün her iki fikir akımı konjonktürel olarak açık bir ittifak içindedir, bu ülkede sosyalist hareketin bugününe ve geleceğine ilişkin aynı yanlış tutumu sergilemekte, AKP'nin tek parti hegemonyasına karşı mücadelenin bir dizi olanağının, fikri araçlarının yitip gitmesine neden olmaktadır...

Sol liberallerin yahut liberal solcuların eşitlik ve özgürlük mücadelesine verdikleri zarar açıktır, aynıdır.

Meselemiz

Bizim meselemiz; bütün bir toplumsal mücadeleyi "utkan partinin" aparatı gibi algılamış, bilimsel teknolojik devrim teraneleri ile yeni dünya düzenini aklamaya çalışmış, koskoca bir komünist birikimi Cem Boyner gibi bir burjuvanın arkasına dizmek için elinden geleni ardına koymamış

dönelerin tekrar sol adına söz almaya cüret eden dönelerin bir daha (ve artık kesin olarak) "sol" lafını ağzına alamamalarını sağlamaktır. Örnek mi isteniyor? Nabi Yağcı.

Dönemin tartışmalarını bütünü ile bağlamından kopararak; en azından kırk sekiz yıldır Türkiye Sosyalist Hareketinin herhangi bir biçimde "darbe" yanlısı olmakla eleştirilemeyeceği açıkken, hakkında her türden sıfat kullanılan hatta "Kemalistliği" bile kalmayan bizim Deniz daha 1972 Mayıs'ında 12 Mart Faşizmine yanıtı idam sehpasında vermişken Türkiye Sosyalist Hareketin iki ana damarından birinin suçlanmasının nasıl bir rezalet olduğuna işaret etmek görevimizdir. Bu rezaletin sorumlularının bugün burjuva siyasetinde dahi derli toplu bir kurgu geliştiremeyeceklerini işaret etmek zorunludur. Örnek mi isteniyor? Hüseyin Ergün.

Daha da garibi, Türkiye İşçi Partisi'ni dahi "12 Mart'a açıkça tavır almamakla" suçlamayı çok önem verdiği entelektüel (elitist daha doğru olurdu sanırım) kimliklerine yakıştıranların, 22 Temmuz 2007 seçimleri sonrasında AKP iktidarını "demokratik devrim tamamlandı" diye kutsayanların sol muhitlerde

sözüne bakılan adam konumundan çıkarılması görevimizdir. Örnek mi isteniyor? Ömer Laçiner.

Türkiye'de muhafazakarlığın iki yüzlü tabiatını belagatle tanımlayan, imam hatiplerin düz liseler haline getirilmekte olduğunu bizzat muhafazakar kalemelerden alıntılarla kanıtlayan, imam hatiplerin düz liselerle ikame edilmesinin tahakkümcü bir toplum anlayışı olduğunu haklı olarak saptayan bir yazar düşünün.

Aynı yazarın "... 28 Şubat zihniyetinin askeri vesayeti pekiştirici otoriter yönetim anlayışının ürünü olan katsayı eşitsizliği uygulamasına son verilmesine demokrat ve özgürlükçü solun karşı çıkmaması"nın bir zorunluluk olduğunu anlatan akıl ermeyen ilkeler dünyasının bu topraklarda solun önünü açmayacağını, aksine kapatacağını duymayan kulaklara dahi duyurmak dışında bir şansımız yoktur. Örnek mi isteniyor? Ahmet İnsel.

Reel Sosyalizm eleştirisi ile başlayıp uğraşlarını sol sevmeliğe vardırırları, işleri güçleri bu topraklarda kendileri dışındaki solu stalinist, kemalist ve diğer şeytani (!) özelliklerle nitele-

yen; kendi küçük ama bolşevik (!) aparatçiklerini biricik devrimci marksist odak olarak parlatmayı temel uğraş edinenleri teşhir etmek boynumuzun borucudur. AKP'nin tek parti hegemonyasına karşı mücadelenin de gündemde olması gerektiğini söyleyenlere en yüksek perdeden fırça atmaya heveslerinin kursaklarında kalması gerekmez mi? Örnek mi isteniyor? Roni Marguiles, Doğan Tarkan da olur.

Özgürlükçülük şampiyonluğunu kimseye bırakmayan ama kadınların talepleri söz konusu olduğunda ağızından çıkamı kulağı duymayan bir maçooya dönüşen, insan haklarına saygı isteyen ama köşesinde usul hukukuna aykırı telefon dinlemelerinin (yani hukuka aykırı delilleri) açıkça savunanları teşhir etmek gerekmez mi? Örnek mi isteniyor? Etyen Mahçupyan.

Demokratik haklar konusunda sözü kimseye bırakmayan, "gerçek demokrasi" istediğini milyonlarca kez dile getirmiş ancak kendi gazetesinin emekçileri haklarını istediğinde onlara "onursuz" demekte sakınca görmeyenlerin cehaletlerini haykurmamız gerekmez mi? Demokratik hakların biricik

güvencesinin emeğin bireysel ve kolektif haklarını kazanmış olmasıdır; örgütlü emek ifade özgürlüğünün toplumsal güçler bağlamında teminatıdır... Örnek mi isteniyor? Ahmet Altan.

Üç öneri

Bu yazı üç basit ama önemli olduğu düşünülen öneri ile bitirilecek.

İddialarının aksine aşağıdan yukarıya kurulacak tüm süreçlere mesafeli olunmasının, Kürtleri temsil etmek için belli sayıda Kürt aydınının yeterli bulunmasının, işçiler ile ilişkilenecek için belli sayıda Alevi derneği temsilcisi ile temasın yeterli görülmesinin akıl adamlar tepeden inmeciliği dışında bir tanımlayıcıyı açık seçik gösterebilmek gerekmektedir. Böylesi bir yaklaşımın ne demokratiklik ile ne de çoğulculukla uzak yakın bir ilgisinin bulunmadığını memleket solcusunun ortalaması açısından temel kabul haline gelmesini sağlamak önemlidir.

Solu ne olduğu ya da ne olması gerektiği ile değil, ne olmadığı ve ne olmaması gerektiği üzerinden tanımlayanlarla mücadele edilmesi önemlidir. Örneğin, ekonomi ile ilgili ya da sendikal kavramlar açısından geleneksel sol kavramlar (kuşkusuz kimi haklılık payları da olarak) keskin bir eleştiriye tabi tutulurken işçi sınıfının yeni yapısı ve bileşimi, yeni mücadele deneyimi ve birikimleri gibi meselelerde hiç söz söylenmemektedir. Böylesi bir yaklaşımın sınıfsal anlamını belirttik kılmak bugünün en önemli meselesidir.

Tüm bu meselelerin üstesinden gelebilmek ancak emekçilerin aşağıdan müdahalesinin örgütlenmesi ile mümkündür. Aşağıdan bir itirazı örgütlemeyen, siyaseti kuru bir laf olmaktan çıkarmayan bir sosyalist hareketin "liberallere" kaybettiği mevzileri geri alması olanaksızdır.

Meselemiz budur.

Taşlamalar

Ali Hikmet

Kaldırmadıkça başlarımızı, sefaletimiz bitmez!

■ Allah'ın Hikmeti?

Ayçiçeğini biliriz hep güneşi takip eder. Bizim tarafta çoğu bunun "Allah'ın hikmeti" olduğuna inanır. Oysa ayçiçeği yaşam enerjisini almak, yaşamını sürdürebilmek için taç yapraklarını sürekli güneşe çevirmek zorundadır.

■ Alın yazısı?

Eğer bu yazı önceden takdir-i ilahi tarafından belirlenmişse, sormak lazım değil mi bunu belleyen ve belletenlere: Cennet ve cehennem, gü-nah ve sevap, ne için kimin için var?

■ Allah görür?

Yananı Allah görür diyorlar. Evet doğru söylüyorlar. Görüyor ama yandıktan sonra.

■ Peki o zaman ben kimim?

Derler ki ayakların seni öbür tarafta dava edecek: benimle neden haram olan yerlere gittin diye..

Derler ki ellerin de seni dava edecek: neden benimle harama el uzattın diye...

Demiyorlar ama aynı mantıkla her azam bu biçimde beni dava edebilir. İyi güzel, hepsi isyan edip beni dava edecekler bu durumda etsinler, ama onların hepsi zaten ben değilsem ben kimim o zaman?

TC'nin temel harcı

Eski solcu liberallerin “dinle barışmak” dediği, Cumhuriyet'in “Türk-İslam sentezi”ne iltica etmek

Tektaş Aġaoġlu

“Fikriyat” piyasamızda yüce dinimizin erdemlerini yeni keşfeden eski solcu arkadaşlardan geçilmiyor. “Halkımızın dini”nin ülkenin hâli ve geleceği için taşıdığı müspet potansiyellerin cazibesinden kamaşan gözlere her gün yenileri ekleniyor. Beyinlere âdeta vahiyden gelen bir küşayişle, toplum hayatına, siyasete, ekonomiye ve dünya ahvâline dair eski cahiliye günlerinde kapıldıkları vahim hatalardan dönüp âhir ömürlerinde epeyce rahata ve ikbale eriyorlar. Hazretlerin hem eski, hem de solcu (!) olduklarının burjuva basında ısrarla tekrarlanıp vurgulanıyor olması, “medya arkası”nın malûm kasıtlarına pek bir uygun düşüyor.

“Kadrocular” ve liberaller

Hemen hepsinin bu bapta hidayete ermiş küffar edasıyla ileri sürdükleri görüşlerin ortak paydası, ülkenin hâli ve geleceği açısından dinin taşıdığı önemin hakkının verilmemiş ve hattâ zındıkça inkâr edilmiş olması.

Topluma sundukları, uzatmadan, açık konuşalım, “Türk-İslam sentezi” denilen şeyin ta kendisidir.

Bazı şeyleri böyle pat diye yüze vurmak, tabii, hayret ve öfke uyandırır. Olsun. Zaten maksadımız budur. “Halka din lazımdır!” diyerekten kendi ütülenmiş akıllarıyla dünyayı aydınlatmaya kalkanları teşhir

üstlendiğimiz işlerden biridir. Bakın, şu alıntıyı –biraz uzun ama- dikkatle ve sabırla okuyun:

“Dün, Ayasofya, Bayezit ve Şehzade Camileri emsali görülmemiş bir cemaatle dolu idi. Kadın, erkek, çocuk çocuk binlerce müslüman Eskişehir önünde şehit düşen mübarek din ve kan kardeşlerinin ruhuna ithaf edilen Mevlidi şeriflere iştirak için fevc fevc bu maabide koşuyordu... Dün birdenbire kendimi o heybetli cemaatin içinde bulur bulmaz sandım ki yeniden hayata doğuyorum. On yaşından otuz iki yaşına kadar geçirdiğim meşum bir devrin bütün tefsiratı bütün intibaatı birdenbire üstümden sıyrılıverdi; sanki bu devir bir kabustu ve ben birdenbire bu kabustan uyanıyordum... Rabbime bin kere hamd ü sena olsun ki, dünden beri hakikat ve selametin bir cami ile bir cemaat haricinde bulunmadığını biliyorum. 5-10 senedir, garba uymak için açtığımız bütün o konferans salonlarında, halkı zorla topladığımız o miting meydanlarında görülen şeyler, işitilen sözler bir hocanın kıraat ettiği menkıbeden ve bu cemaatin sükutu önünde bana ne kadar yavan, vâhiy göründüler. Meğer biz içinden çıktığımız hakiki âlemi bırakıp onun yanında kitaplardan öğrenilmiş sun’i bir âlem icat etmek istemiştik... Ve serhatlerimizde askerlerimiz bizi “Allah! Allah!” nidalarıyla müdafaa ettiği sırada biz Allah’tan başka şeylere inanmışız... Dün ilk defa olarak kemâli vuzûhla anladım ki, bizim on seneden beri bu halka yaptırarak istediğimiz şeyler, birer maymunluktan ibaretmiş. Niçin nokta-i azimetimiz bu camiler olmamış? Niçin bu cemaati bir sokak kalabalığı haline sokmaya çalışmışız? O cemaat ki bütün kuvve-i câmiasını dininden alıyor, o cemaat ki koca bir ümmetin bir kısmıdır ve evi, barkı, yurdu, vatani “cami” dir. Dün ilk defa olarak cahil ve âtil bir kütle telakki ettiğimiz halk memleketin münevverlerine bazı ulvi hakikatlerin sırrını öğretti. Bunlardan biri “kalbin akıldan üstün olduğudur,” ikincisi “sıdk ve hulûs, iman ve itikat haricinde necat yolu bulunmadığıdır,” üçüncüsü “millet ile ümmet mevhumlarını birbirinden ayırmamak lazım geldiğidir.” (8 Nisan 1337 [1921]; *Muallim Cevdet’in Hayatı, Eserleri ve Kütüphanesi*, Osman Nuri Ergin, İstanbul, 2.Baskı, 2005)

Bunları yazan, hepimizin çok iyi tanıdığı bir kimse: Yakup Kadri Karaosmanoġlu. Seçkin bir Avrupalı düşünürümüz, yazarımız, romancımız. “Halkımız bize kalbin akıldan üstün olduğunu öğretti” dediği günün birkaç yıl öncesine kadar Fecri Âti’nin sıdktan ve hulûstan, iman ve itikatten nasipsizliğin her bir alâmetini sergileyen en estetik, kozmopolit kalemiydi. Bu yazının yazıldığı tarih 1921. Ondan sadece

birkaç yıl sonra, yani "hakikat ve selâmetin bir cami ile bir cemaat haricinde bulunmadığını artık biliyorum," dediği günler geçip geride kalınca eski hâline rücû etti. Ölümüne kadar (1974) Batılı ve Batı'cı medeniyet anlayış ve pratiğinin önde gelen sözcüleri arasında yer aldı. Meşhur Kadro dergisinin dahi kurucu sahibi ve yazarlarından biri oydu. Gazi Paşa ile İnönü Paşası'ndan aldığı işaretle günü gelince Kadro'yu kapattı ve laik ve devrimci TC devletini temsilen büyükelçi sıfatıyla İsviçre'ye yerleşti. (Yaz denildiğinde yazmayı, bırak artık yazma denildiğinde yazmamayı ilerlemenin ve aydınlanmanın, Cumhuriyet'e sadakatin önde gelen bir gereği sayanlardandı.) Çağın ruhunu ne zaman, ne yönde, nasıl okuyacağımı çok iyi bilen bir yurttaşımızdı. "Halkımız" ile "aydın"larımızın tarihin tekerini döndüren süreçlerde ne gibi karşılıklı konumlardan birbirlerine baktıklarını acımasızca irdeleyen meşhur *Yaban* isimli romanın yazarıydı.

Millet ve ümmetin toplamı olarak Cumhuriyet

Yakup Kadri Bey'in bu halleri cumhuriyet kuruculuğundan mündemîcî iki temel saik arasındaki şaşmaz bağın ne olduğunun en güzel kanıtı: Millet ve Din. 1920 yılı Nisan ayından itibaren yeri geldikçe "Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir!" denilmekle padişahlıktan kurtulmuş olduğu bilene bilmeyene ilan edilmişti ama, Millet neydi? Kimdi? Bu noktada yalnız kafalar değil, asıl, gerçekliğin kendisi de aşırı ölçüde karışık.

Yarım yüzyıldan fazla bir süredir yıkıma gittiği görülen memleketi kurtarmanın üç tarzı siyasetinden biri, "Osmanlıcılık" 19.

Yüzyıl sonu -20. Yüzyıl başı dünya koşullarında sökmeyeceği belli olunca devreden çıkmıştı. Keza "İslamcılık"tan da bir hayır gelmeyeceği, İmparatorluğun Arap-İslâm unsurlarının Harbi Umumi içindeki tavır ve konumlarından ayan beyan anlaşılıyordu. Geriye kimilerinin savunduğu ve İtihaççı aydın kesimin de son dönemde hızla meylettiği görülen "Türklük" ve "Türkçülük" kalıyordu. Ama iş somut toplumsal-siyasi pratiğe gelip dayandığında Türklüğün ve Türkçülüğün memleketin kurtarılmasında, sonra da kurtarılmış olarak bir arada tutulmasında bir kıymeti harbiyesi var mıydı? Varsa ne kadardı? İşte bu iş olsa olsa Türklükle olur denildiği sırada işlerin kesat gittiği görülünce Yakup Kadri Bey yalnız kendisi adına değil, memleketin ve vatanın geleceğini düşünen herkes adına "millet ile ümmet mefhumlarını birbirinden ayırmak gerektiğini" keşfediyordu.

Cumhuriyet kuruculuğunun temelleri böyle bir harçla atılmıştır.

1. Cumhuriyetin resmî dini, kuruluşta, İslamdı. Bu, 1923'ten ilk iç iktidar çekişmeleri ve kapışmalarının doruğa çıkıp sonra yatıştığı 1927'ye kadar sürdü. "Laiklik" terimi ve ilkesi TC'nin kanunlar kitabında 1937'ye kadar yer almadı.

2. Diyanet İşleri Başkanlığı denilen kurum TC'nin kurulmasıyla eş zamanlıdır. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın eski Şeyhülislamlığın devamı olduğu sanılır ve söylenir. Değildir. Diyanet İşleri Başkanlığı'na yüklenen işlevler ve o işlevlerle mütenasip yetki ve teşkilata Osmanlı şeyhülislamlarının sahip olmaları hiç bir zaman düşünülmemiştir

bile. Bırakınız Diyanet'in bugün sayısı yüz bini aşan bir memurlar ordusuna tasarruf eden bir devlet kurumu olmasını, bir siyasi partinin Diyanet İşleri Başkanlığı'nı kaldırma programında öngörmesi, hâlâ daha, o partinin Anayasa Mahkemesi tarafından kapatılması için yeterli sebeptir.

3. Halifelik 1924'te lağvedildi. Halifeliği lağveden kanunda "Halifelik zaten cumhuriyet mana ve mefhumunda mündemîctir..." denilmekteydi. Bu kanun bugün de yürürlüktedir.

4. Resmî Kuran kursları ve İmam Hatip okulları. İki de Cumhuriyet'in ilk yıllarından bugüne miras kalan kurumlar. "Halkımızın çocukları, halkımızın dinini öğrenmesin mi?" deniliyordu. Bugün de deniliyor. Öğrensinlerdi de, halkımızın dini, halkımızın çocuklarına niçin illâ devlet eliyle öğretilmekte? Devlet eliyle öğretilmesinde toplumun ne gibi bir yararı vardı? Bu işlev genç Cumhuriyete alttan (halktan) dayatılmadı. Genç Cumhuriyet onu, kurucularının kendi en içsel ideolojik ve siyasi refleksleriyle, toplum için mutlak suretle yararlı görerek benimsedi. Halkımızın dininin çocuklarımıza öğretilmesi değil sadece, o dinin ne olduğunun ve ne olmadığına da tayini ve tarifi halkımıza bırakılmayacak kadar yeni devletin hali ve geleceği açısından hayatî önemi haizdi. Devlet bu işlevi yüklenmezse, din onun bunun elinde kalır, suistimal edilir, kötüye kullanılır deniliyordu. Hâlâ öyle deniliyor.

"Karşı devrim" dedikleri

Suistimal, malûm, istimalden (kullanma) gelir. Devletin dinin suistimalini önlemekle kendini görevli sayması, dinin istimalini kendi dünyevî görev alanı içinde görmesi demektir. Nitekim TC'nin din anlayışı da, pratiği de hep bu yönde işleyip gelişmiştir. Kendini şiddetle "Atatürkçü" ilan eden bir cunta eliyle bu ülkenin genç nesillerine ilk, orta, lise seviyesinde zorunlu din derslerinin resmen dayatılması böyle bir süreç boyunca gelinen menzilde söz konusu olmuştur. Dinin suistimal edilmesini önleme anlayışının kendisi, bizatihî, dinin suistimal edilmesidir. TC devleti bu bağlamda, toplumu dinin suistimal edilmesinin zararlarından korumayı değil, dinin istimali ile topluma yarar sağlamayı öngören bir tür teokratik refleksi baştan beri sürdürdü sürdürdü bugünlere gelmiştir.

Bugün gelinen yer bu sürecin doğal sonucundan başka bir şey değil. Ortada şu veya bu tarihte olmuş ya da şu günlerde veya yakın bir gelecek için birilerinin tasarlamakta olduğu bir "karşı devrim" filan yok. Varsa eğer, o, "Devrim! Devrim!" dedikleri neyse onda mündemîcî olan karşı devrimin ta kendisi. Yakup Kadri Karaosmanoğlu'nun 1921 yılının Nisan ayında yazdıklarını bugün bir daha okuyun.

Yeşil filizler...

Krizden çıkış yolu olumsuzluk içindeki devrimci filizleri görmekten geçiyor.

Ali İleri

Siz bakmayın sermaye sözcülerinin yüzlerinde gülücükler ellerinde mavi boncuklar son günlerde gazete köşelerinde, renkli camda arz-ı endam etmelerine; "en kötü bitti" demelerine. Burjuvazinin kendisi bile kendi sözcülerinin, televoleci iktisatçıların sözüyle iş yapmıyor. Hiç yeni yatırım yaptıklarını görüyor, duyuyor musunuz? Kapitalizmin en sarsılmaz kalelerinde işsizlik yüzde 10'lara dayandı. Bizim ellerdeyse resmi

veriler hepten güvenilmez, ama o haliyle bile son açıklanan resmi işsizlik oranı yüzde 14,9. Gerçek işsizlik ise yüzde 20'lerin üstünde! Eli iş tutan her beş kişiden en az biri işsiz. Her üç gençten birisi işsiz! Burjuvazi yeni yatırım yapmak bir yana, mevcut işyerlerini kapatıyor ya da işçi çıkartıyor.

Sahte bahar ve gerçekler

ABD'de 2009'da batan banka sayısı 72 ve bunların üçte biri sahte bahar havasının tam gaz yayılmaya çalışıldığı şu son bir ayda battı!

Sermaye ise, bu ortamda yeni riskler almaktansa kendisini iyiden iyice kumara verdi, borsalara koştı. Borsalar yükselmeye başlayınca da, "borsalar öncü göstergedir, ekonomi krizden çıkıyor çok yakında canlanacak, bakın şimdiden yeşil filizler çıktı!" yalanına sarıldı. Çin'in taşıdığı büyük döviz rezervinin ağırlığını biraz olsun hafifletmek amaçlı alımlarından kaynaklanan petrol ve diğer hammadde fiyatlarındaki yükselişi sözlerine kanıt diye gösterdi.

Örneğin, bakır sanayinin can damarıdır. Bu yüzden de bakır fiyatları endüstriyel üretimin sağlam bir barometresidir. Çoğunlukla bakır fiyatları düştüğü zaman endüstriyel üretiminin düştüğü, çıktığı zaman da canlandığı bilinir. Son krizde de baştan böyle oldu. 2007 yılı ortalarında LME'de (Londra Metal Borsası) tonu 9 bin dolardan işlem görürken, şiddetlenen kriz ve gerileyen taleple birlikte Aralık 2008'de bakırın tonu 3 bin doların altına düştü. Endüstriyel üretim de aynı zaman diliminde evrensel ölçekte geriledi.

Şimdilerde fiyatlar yeniden 6 bin doların üstüne tırmandı. Ancak son yükseliş bu defa endüstriyel üretimde bir canlanmayı, artışı değil, bakırın öncü gösterge işlevini gayet iyi bilen, körüklediği sahte bahar havasının içine bu nedenle biraz da bakır aroması katmaya niyetlenen burjuvazinin sınır tanımaz sahtekarlığını gösteriyor. Çünkü bu yükselişte, son altı ay içinde piyasalardan "hedge" fonlar veya büyük spekülörlerce Çin'deki ambarlara çekilen 1 milyon ton bakır etkili oldu. Spekülörler yükselen bakır fiyatlarından fazladan kazanç sağlarken, burjuvazi bu manipülasyonu diğer emtia ve "değerli" kâğıt borsalarında yaratmaya çalıştığı sahte bahar havasına gaz vermekte kullanıyor. Ancak bunlar boşunadır.

Burjuvazi düşen kar oranları gerçeği ile yeniden yüzleşecek; kriz derinleşecektir.

Peki ama krizin derinleşmesi ve burjuvazinin felaketi, toplumun çoğunluğu için esenliğin doğrudan müjdecisi midir? Elbette değil! Biliyoruz ki, kapitalist gelişme toplumsal zenginlik yerine, sermayeyi her seferinde kendi varlık temelini daraltmaya zorlayan krizler üretir. Bu krizler toplumun geniş çoğunluğu için hâlihazırda sahip oldukları sefaletin artması anlamına gelir. Şimdi de böyle oluyor. Kapitalizm gelişip sermaye büyüdükçe, maddi üretim sermaye için bir cazibe merkezi olmaktan çıkıyor. Şişen poposuyla orantılı, tatminkâr bir kâr üretmesi giderek zorlaşıyor. O da kendisini iyiden iyiye sahtekarlığa ve kumara veriyor; kendisini gerçekten var eden biricik temele, artı-değer üretimine bile sırtını dönüyor. Bu sırt çevirmenin bedelini ise toplum ödüyor. Toplumsal sefalet ve yoksulluk artıyor, işsizlik kangrenleşiyor.

Gündelik yaşamda durum

Burjuvazi kölesini besleyemez halde, egemenliğini sürdürecektir durumda değilken, gündelik yaşamda durum nedir? Sefaletin burgacındaki geniş emekçi yığınlar bu defa kendi yazgılarını ellerine almaya, sermayenin egemenliğine son vermeye, bunun için mücadele vermeye hazır mı? Bu soruya kapanmakta olan evrenin geleneksel siyasi ölçütleriyle vereceğimiz yanıt açıktır ki olumsuz olacaktır. Çünkü çok müsait nesnel koşulların varlığına karşın:

■ Emekçiler kişisel kurtuluş hesapları içinde türlü çeşit burjuva partilerin peşinde sürükleniyor.

■ Sol içinde dahi yurtseverlik kılığında dolaşan milliyetçilik, geniş emekçi yığınları sarmalamış, onları serseme çevirmiş durumda.

■ İşsiz kalmaktansa sefalet ücretlerine boyun eğmek, insanca bir yaşam için hak aramaya yeğ tutuluyor.

■ İşçi sınıfı genişledikçe burjuvazi onu daha küçük kompartımanlara bölüyor ve birbirinin karşısına dikiyor.

■ İşçi sınıfının zorlu mücadelelerle kazanmış olduğu ve burjuva anayasaların sözde teminat altına aldığı örgütlenme ve hak arama yolları fiilen engellenmiş, zorla geri alınmıştır. Anayasal haklarını arayan işçiler kendilerini kapı önünde buluyorlar.

■ Giderek işlevlerini yitiren, içleri boşalan sendikal örgütler, işçi sınıfının yılların mücadele birikiminin üstünde oturan sendika bürokratlarının günü kurtarma çabaları içinde hızla etkisizleşiyorlar.

Bu olumsuz tablodan devrimci bir çıkış yolu elbette var! Çıkış yolu olumsuz ola-

nın içindeki devrimci özü görmekle mümkün. Görmek ise ekonomi ve siyaset ayrımını veri alan geleneksel tarz-ı siyasetin gözlükleriyle hiç mümkün değil.

Olumsuzluklar, işçi sınıfının kazanılmış haklarının savunulması adına yasal sınırların dışına sürülmüş işçilerin yeniden düzen içine taşındığı siyasi programların gerekçesi de yapılabilir. Bu yüzden devrimci seçeneği yaşama geçirmeye çalışanlar, eylemlerini geleneksel siyaset tarzıyla hesaplaşarak yürütmek zorundalar.

Devrimci seçeneğin yapıtaşları

Olumsuzlukların içinde devrimci olan nedir ve bunları devrimci bir seçeneğin yapıtaşlarına nasıl dönüştürebiliriz?

■ Toplum sermayenin yeniden üretildiği bir fabrikaysa eğer, işyerlerinin parçalanıp ufalanmış hali, en ufak birimden başlayarak, tarihin gördüğü bu en büyük fabrikanın parçalarına dönüştürerek aşılabılır. Belediyeler, hastaneler, eğitim kuruluşları aynı fabrikanın kent ve belde merkezlerindeki şubeleridir. Fabrika ölçeği küçülüyor, ama küçülen sanayi işletmelerini organize sanayi bölgelerinde toplayarak tarihteki en büyük ölçekli endüstriyel fabrikaları oluşturan burjuvaziye teşekkür ederek; bu sanayi havzaları toplumsal proletaryanın üsleri yapılmalıdır.

■ İşçi sınıfının birbirine rakip hatta karşıt hale getirilerek bölünmesini, hangi biçimle (hemşerilik, etnik köken ayrımı, üretim süreci içindeki zorunlu işbölümü, ücret hiyerarşisi, taşeronlaştırma, esnek çalışma, işsizler ordusu vb.) karşımıza dikilirse dikilsin, her kesimin sermayeye karşıtlığını içeren politik bir bileşim yaratarak alt edebiliriz.

■ İşçi sınıfının örgütsüzleştirilmesi, emekçilerin kalan insanlığının elinden alınmaya çalışılması, uzun mücadeleler sonucu kazandığı mevzilerin dışına zorla sürülmesi çok büyük bir olumsuzluk olarak önümüze çıkarılıyor. Oysa olanak da, yeni fırsatlar da, savunulması gereken asıl mevziler de oralarda, tam da burjuvazinin işçi sınıfını sürerek büyük bir zafer kazandığını sandığı o alanlardadır. Çünkü o alanlar, işçi sınıfının yıllarca kendisini düzene bağlayan ekonomizmle, sendikalizmle hesaplaşma fırsatını yakalayabileceği; haklılığına dayanan meşruluğunu hiçbir yasal sınıra takılmadan eylemliliğe aktarabileceği yerlerdir. Kazanılmış hakların, mevzilerin savunulmasını elbette bir yana bırakmayacağız, ama bu direnişi esas olarak sürdürdüğümüz alanlarda açacağımız yeni mevzilere tabi kılarak yürütmeliyiz.

■ O alanlarda proletaryanın gerçek yeşil filizleri sürgün veriyor. Proleterler, el yor-

damiyla da olsa, oralarda sınıf mücadelesinin devrimci ucunu sivirtiliyorlar. En önemlisi, proletarya bunu yasal haklarını korumak için değil, yaşamak ve insanlığından geriye kalanı kurtarmak, korumak için yapıyor. Bunu yaparken konye örgütlenmelerinin salt devrimci durum örgütleri olduğu şeklindeki yerleşik inancı yıkıyor. Yeşil filizler aynı zamanda kurucu bir sınıf hareketinin kendisini işyerlerinden başlayarak kültürleştirebilmesinin yolunu gösteriyor.

■ Toplu sözleşmeleri işyerlerinde bir avuç işçinin ekonomik, sosyal hakları için sendika bürokratları ile kapitalistlerin bir araya gelerek bağladıkları uzlaşma metinleri olmaktan çıkarmalıyız. Bunu o işyerini toplumsal fabrikanın bir şubesi, kendilerini de toplumsal proletaryanın bir parçası olarak gören işyerindeki işçi örgütleriyle başarabiliriz. Üretim araçlarının fiilen toplumsal mülkiyete devir işini buralarda ve önce zihinlerde başarmalıyız. Patronların fiziki varlıklarının üretim süreci için gereksizliğini, onların mevcudiyetinin sadece sömürü mekanizmasının bir aracı olarak anlam kazanabildiğini kendimize ve topluma kanıtlamalıyız. Proleterlerde kurucu bilinci geliştirecek, devrim için gerekli olan özgüveni doğuracak, büyütecek her adım devrimcidir. Bu adımları atmalı, çoğaltmalı, yaymalıyız.

■ Sendikaları içine girdikleri erime sürecinden ve işlevsizlikten, onlara yeşil filizlerin ruhunu aşılayabildiğimiz, yeni tipte örgütlenmelerin görünen yüzü olmalarını başarabildiğimiz ölçüde kurtarabiliriz; böylelikle onları politik işçi hareketinin bir parçası yapabiliriz.

■ İşkolu sendikacılığı tarihe karışmalıdır. Bugün işçi sınıfını bölen en büyük ayırım işkolu ayrımıdır. Bu engeli önce fiilen sonra da yasal olarak parçalayıp atmalıyız. Kent merkezinde proletaryanın alnteriyle kurulmuş ihtişamlı sendika merkezlerinin yerini işyerlerine yürüme mesafesinde, yeni toplumun kurucu atölyelerinin almasını sağlamalıyız. O atölyeleri kültürleşmenin merkezlerine çevirmeli; üretim sürecinden kopmadan kendi örgütlerimizi yönetmeyi başarırken bir meslek olarak sendikacılığı tarihe gömmeliyiz.

Sıralamak yeter mi? Elbette yetmez! Ama daha tartışacağız ve eyleyeceğiz, sonra yeniden tartışacağız ve sonra yeniden oynayacağız. Ta ki devrimci seçeneği bilimli eylemin bir ürünü olarak örüp yaşama geçirinceye; yeşil filizler yeni bir toplumun meyvesine duracak ulu bir ağaca ve ağaçlar ormana dönüşünceye dek!

Tarım & Ekoloji

“O yasa bizim burada geçmez!”

Karadeniz’de üreticiler, hükümetin fındık tarımını sınırlama politikasını kabullenmiyor. Direniş için örgütlenmek istiyor

Ali Uğur

Hükümetin “fındık politikası”nı açıklamasından bu yana temel geçim kaynağı fındık olan Karadeniz Bölgesi’nin, özellikle de Ordu ve Giresun illerinin üreticileri öfkeli ama sessiz bir bekleyişler. Sabırlar taşmak üzere. Fındık üreticilerinin mağduriyeti en belirgin üç alanda toplanıyor.

Ücretlendirme ve fındık alımı

Hükümet, açıkladığı fındık politikasıyla fındıkta desteklemeyi kaldırdı; Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO) ile Fındık Tarım Satış Kooperatifleri Birliği’nin (Fiskobirlik) alım yapmayacağını açıkladı ve ücretlendirmeyi de piyasaya bıraktı. Böylece üretici, alımda ve ücretlendirmede tamamen şirketlerin, fındık tüccarlarının inisiyatifine bırakılmış oldu.

Mahsulünü yok pahasına satmak zorunda kalacağını düşünen pek çok üretici, “Ben para etmeyecek fındığı niye toplayayım; ocakta kalsın” diyerek fındığı toplamamayı düşünüyor.

AKP hükümeti sayesinde fındık üreticisi şirketler karşısında tamamen savunmasız bırakıldı. Kamusal yararı gözetilen lisanslı depoculuğun yaşama geçmesi mümkün olmayacak; böylece de fındık üreticisi, çok uluslu tarım ve gıda şirketlerinin sözleşmeli ırgatları haline gelecek.

Dönümüne verilecek olan 150 lira desteğin, ruhsatlı fındık üreticilerine verilecek olması, dönümlerce fındık bahçesi olanla birkaç dönümlük bahçeye sahip olanı aynı şekilde etkilemeyecek. Özellikle de o dik yamaçlardaki köylünün birkaç dönümlük bahçesinin ruhsatı bir yana tapusu bile yokken, “üreticiye destek”ten söz etmek mümkün mü?

Sökülecek fındık bahçeleri

Hükümetin 750 rakımın üstündeki köylerde fındık bahçelerinin köklenmesine ilişkin kararı, köylüde büyük bir tedirginlik yarattı-

ğı gibi üreticileri de birbirine düşürdü. Fındık üreticisi köylü, fındığın köklenmesi için verilen sözde teşvik pirimine “bize sus payı, yerine ne diyeceğiz, burada fındığın dışında hiç bir şey olmaz nice denemeler yapıldı sonuç alınamadı”, diye söylenmekte. “Bize kendi ellerimizle bahçelerimizi adeta yakın diyorlar biz ne ekip ne yiyeceğiz?”

Fındık Üreticileri Sendikası (Fındık-Sen) bu konuda, “750 m rakımın üzerinde fındık alanlarının sökülme kararı fındığın anayurdu olmuş illeri iki kere cezalandırmak anlamına gelmektedir: Bu karar kabul edilemez! 1983’den bu yana ilgili sınırlama yasalarını uygulamayarak zaten cezalandırılan Giresun, Ordu ve Trabzonlu fındık üreticileri bu kararlarla bir de, arz fazlasının sorumlusuymuş gibi ikinci kez cezalandırılmak istenmektedir. Dik yamaçlardaki fındıklarımız sökülmesin”, diyor.

Ordu Üniversitesi (ODÜ) Ziraat Fakültesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Turan, Doğu Karadeniz’in engebeli coğrafyası nedeniyle taban arazi oranının çok düşük olduğunu, bu sebeple fındıktan başka alternatif ürünler yetiştirilmenin mümkün olmadığını belirtti.

12 bin üretici icralık

Fiskobirlik ile bir banka arasında akdedilen protokol kapsamında, 19 bin fındık üreticisine, Fiskobirlik’te bekleyen alacaklarının yüzde 30’una kadar kredi kullandırıldı. Bu alacaklar en son 2007 ürününün karşılığı. Fakat geçen sürede Fiskobirlik üreticiye ödemedi bulunmadığı için üretici de bankadan aldığı krediyi geri ödeyemedi. Bankanın icra yoluyla tahsil işlemlerini başlatması büyük tepki topluyor. Giresun ve yöresinde, on binlerce insan telaşlı, öfkeli.

Her gün Fiskobirlik’in önünde toplanarak yönetim kurulu üyeleriyle görüşmek istiyorlar fakat bunu başaramıyorlar. Görevliler ile ortaklar arasında kısa süreli tartışmalar yaşanıyor.

Banka’dan ihtarname alan bir üretici, “Kendi kurumumuz olan Fiskobirlik’e fındık teslim

ettik. Emegimizin karşılığı olan parayı alamadık. Gelin görün ki kendi kurumumuz bizi bankanın eline terk etti. Ne yapacağımızı bilemiyoruz. Bu borcu biz nasıl karşılıyoruz? Karşımızda birlikten bir muhatap da bulamıyoruz. Ne yapacağımızı şaşırдық” diyor.

Yeni bir Fındık Üreticileri Birliği kurulmalı

Görülen o ki Fiskobirlik’in, kapitalizmin işleyiş sürecinde yüklendiği görev tamamlanmıştır ve birlik tasfiye edilecektir. Hükümetlerin izlediği politikaların hedefi de budur. Fiskobirlik’in iç yönetmelikleriyle hükümetlerin politikaları dikkate alındığında, bu kurumun hiç olmazsa, geçmişteki fin-

“Hükümeti alaşağı e

Hükümetin fındıkla ilgili genelgesinden hemen sonra, dağ köylerini gezerek köylülerle sohbet ediyoruz. 750 rakımın üzerindeki köylerde, sökülme kararından ötürü tedirgin bir bekleyiş var. Buralarda fındık bahçeleri ormandan açılarak, dik yamaçlarda dikilmiş. Tapusuz; en genci 15 yıllık.

Hayvancılık, arıcılık, çilek.. denenmiş; olumlu bir sonucu yok. Aşırı don ve sis engel çıkartmış. Sis, özellikle arıcılıkta büyük sorun olmuş. “Buğday olmaz” diyorlar, dik yamaçları göstererek; “Nasıl işlenecek bu toprak? Pulluk olmaz, sadece çapa.

dık üreticilerinin birliği görüntüsüne dönme olasılığı bile yok. Konuyla ilişkilendirebileceğimiz Fındık-Sen, Tüm Köy-Sen, Çiftçi-Sen, ne 'Fiskobirlik lağvedilsin' diyebiliyor ne de onu sahiplenebiliyor.

Üretici bu güne kadar gelmiş geçmiş tüm Fiskobirlik yöneticilerini kin ve nefretle anıyor. Güven tamamen yok olmuş durumda. İcra takibi başlatılanlardan yakın akrabalarla, eş dostun kredilerinin Fiskobirlik tarafından geri ödeneceği söyleniyor. Hükümet iradesini, çöreklenmiş büyük üreticileri, eş dost kayırmalarını ve yönetmelikleri aşp, özlenen türde bir yönetimin Fiskobirlik'te iş başına gelmesi olası görünmüyor.

Çal Dağı emperyalizme direniyor

Hayri Bökü

Çal Dağı'ndaki İngiliz maden şirketine karşı mücadele, çevre mücadelesinin kapitalizme emperyalizme karşı mücadeleden ayrılma-yacağı bir kez daha gösterdi

Turgutlu Manisa'nın 100 bini aşkın nüfuslu, işçi ve emekçi ağırlıklı bir ilçesidir. Çal Dağı ise ilçenin kuzeyinde insanlığa doğanın armağanı bir dağdır. Büyükannem bana çocukluğumda Çal Dağı ile ilgili anılarını anlatırdı. Yunan işgali sırasında tüm aile Çal Dağı'na sığınmışlar. Korunmuşlar.

Çal Dağı, bugün emperyalist maden şirketi Euroopen'e karşı Turgutlu halkından destek istiyor. Nikel madenini açmak için en az iki milyon ağaç ve fidanı kesmeye hazırlanıyorlar. Sülfürik asitle Çal dağı delik deşik edecekler.

Neler yaptık?

Turgutlu Toplumsal Dayanışma ve Kültür Merkezi altında örgütlü olmamız bize mücadelede büyük olanaklar sağladı. Derneğimizde bir Çevre Komisyonu kurduk ve çalışmaya başladık. Kısa bir süre sonra da çevre mücadelesindeki pratiğini gördüğümüz, güvendiğimiz Ege Çevre ve Kültür Platformu Derneği (EGEÇEP) bileşenlerinden biri olduk. Çevre komisyonu ve derneğimizin tüm üyelerinin katılımıyla ve EGEÇEP ile birlikte kendimize bir yol haritası çıkardık. Öncelikle Çal dağındaki emperyalist İngiliz şirketi Sardes'in ne durumda olduğunu öğrenmemiz gerekiyordu. Bilgi edinme hakkımızı kullanarak valiliğe bir dilekçe yazdık. Bu süreçte köpeksiz köyde değneksiz gezen maden şirketinin bir hayli yol almış olduğunu gördük. İngiliz maden şirketi kaşla göz arasında yerli işbirlikçilerinin yardımıyla "Çed" sürecinden (Çevre Etki Değerlendirme) habersiz köylüleri kandırarak, çeşitli vaatler ve para vererek bürokratik işlemleri ilerletmişti. Çevre ve Orman Bakanlığı'ndan madenin işletilmesi için gerekli Çed raporunu almıştı.

Hukuk mücadelesi

Yüzden fazla kişinin vekaletini alarak Manisa Bölge İdare Mahkemesi'nde dava açtık. Tüm yargı sürecine yığınsal bir şekilde katılarak eylemlerimizi basına yansıttık. Bu arada sermayenin, sözde bilirkişileri nasıl satın aldığı, "bilim insanlarını" sömürünün bir parçası yaptığını kendi gözlerimizle gördük. Ayrıca kapitalizme ve emperyalizme karşı mücadelede devrimci ve sosyalist bilim insanlarının

ne kadar önemli olduğunu çok iyi gözledik. Bize büyük destek veren yürekli devrimci bilim insanlarına teşekkür ediyoruz. Bölge idare mahkemesinde dava aleyhimize sonuçlandı. Hukuk bürosu davayı Danıştay'a taşıdı. Şu anda dava Danıştay'da süreci takip ediyoruz. Belediye Başkanı AKP'li ve tüm mücadele sürecinde emperyalist İngiliz maden şirketiyle birlikte çalışıyor. Çevre ve Orman Bakanı Veysel Eroğlu açıkça "Bu şirket çok güçlü. Konsolosluk ve İngiliz hükümeti çok baskı yapıyor. Olumlu karar vermek zorundaydım" diyerek emperyalist maden tekeline boyun eğdiğini itiraf etti.

Yığınlardan kopmadan

Çed yargı aşamasındayken, daha dava sonuçlanmamışken İngiliz maden şirketi geri adım atarak mücadeleyi yavaşlatmak için Çed'i revize etmeye başladı. Maden cevherinin altına serilecek kıl kalınlığını üç katına, mebram kalınlığını iki katına çıkarması; kullanacağı suya karşılık Turgutlu'da arıtma tesisi kuracağını açıklaması bile Çed raporunun nasıl üstünkörü düzenlendiğini gösteriyor. Önümüzdeki günlerde maden çevresindeki köylerde, bilim insanlarının katılımıyla bilgilendirme toplantıları düzenleyeceğiz. Eylemlerimizi titizlikle planlıyoruz. Bu dikkat yığınlardan kopmamak, sömürücülerin oyunlarına gelmemek için gereklidir. Turgutlu halkına ve köylerine gelişmeleri en anlaşılır biçimde açıklayan 13 bin bildiri dağıttık. Evlerin ve dükkanların duvarlarına da mücadele takvimini astık.

Çal Dağı'nı kurtarma "lokma"sı

Arkadaşlarımızdan birinin önerisiyle "Çal Dağı'nı kurtarma lokması" döktürdük. Lokmaları dağıttığımız kese kağıtlarına maden karşıtı sloganlar yazdırdık.

Turgutlunun kurtuluş günü olan 1-7 Eylül şenliklerinde stand açarak 10 bin maden karşıtı imza topladık. Tüm bilirkişi tespitlerini yığınsal bir katılımı eylemli biçimde sergiledik. Eylemlerimizi ulusal basına ve televizyon kanallarına taşıdık. Buralarda emperyalist sermayeyi, işbirlikçilerini, Bakanlık'ı, burjuvaziyi ve satılık bilim insanlarını her düzeyde teşhir ettik. Turgutlu'da Çal Dağı'ndaki madene karşı yaklaşık 5 bine yakın kişinin katıldığı, derneğimizin de aktif olarak yer aldığı eylemde çevre sorunlarını kapitalizme ve emperyalizme karşı mücadeleyle birleştirerek yığınlara duyurmaya çalıştık. Turgutlu halkının bugün ortak kanısı, "Turgutlu Toplumsal Dayanışma ve Kültür Merkezi, yani sosyalistler olmasaydı mücadele bu aşamaya gelmezdi" biçimindedir.

etmesini biliriz!.."

Çapa ile de tarla sürülmez." Kıvrıla kıvrıla, baş döndürücü virajları aşarak ulaştığımız Sofulu (Bulancağ/Giresun) köyündeyiz. Çam-gürgen örtüsü altındaki alanlar yer yer açılmış, fındıklığa dönüştürülmüş. Köylüler bu arazide fındıktan başka birşey ekemeyeceklerini anlatıyor:

Ali Kalıntaş: Burada yamanın böğründe fındıktan başka hiçbir şey olmuyor. Onu da sökersek topraklarımızı kaybederiz. Sökerlerse bize Suriye sınırındaki mayın tarlasından yer versinler, biz de göçelim. Söküm sorunu Bulancağ'ın 28 köyünü ilgilendiriyor.

Adem Çetin: O yasa bizim burada geçmez. Köyde hep akrabayız. Kapsama girenlerle girmeyenler olarak bizi birbirimize düşüremezler. Mücadelemizi birlikte yürüteceğiz. Geçenlerde heyelan oldu. Fundalıklar malımızı, evimizi korudu da aşağıya uçmadık. Canikli (AKP Giresun milletvekili) bu yasaya imza atmadı mı? İmza toplayıp taleplerimizi ilgililere ulaştıralım.

Murat Çakır: Hükümeti biz yaptık. Alaşağı etmesini de biliriz.

Güncel deneyimler

Neden yenildik biliyoruz; öyleyse kazanabiliriz!

Kapitalizmi güçlü kılan emekçilerin bölünmüşlüğüdür

Ankara'dan bir grup işçi, bir dizi yazıyla, birçok yerde benzer mücadeleler veren sınıf kardeşlerimize çok da yabancı gelmeyeceğini bildiğimiz bir deneyimimizi paylaşacağız. Bu deneyim, üretim içinde filizlenen kurucu bir sınıf bilincinin kendisini çoğaltmaya fırsat bulamadan burjuvazi ve özünde ondan kopamamış bir sendikacılık anlayışı tarafından boğazlanmasının öyküsüdür.

Bizler, elli bine yakın işçinin çalıştığı organize sanayi bölgesinde bütün sınıf kardeşlerimiz adına bir umut ışığı yakmak; onurlu biçimde insanca yaşamak için, devletin bizlere sözde tanımış olduğu sendikal haklarımızı kullanmaya karar verdik. 2005 yılı boyunca verdiğimiz mücadelenin sonunda yenildik.

Neden başarılı olmadık?

Kendi hatalarımızı da ayırmadan başarısızlığımızın nedenlerini şöyle özetleyebiliyoruz:

Eylemimizin Dünya'da ve Türkiye'de işçi sınıfı hareketinin genel olarak gerilediği bir döneme rastgelmesi önceden üzerinde çokca düşünmediğimiz bir başarısızlık nedenidir.

Özellikle 1980 darbesinin ardından sendikal mücadele anlayışının ve sendikaların içinin boşalmış olmasının mücadeleye ne kadar zarar verdiğini yaşayarak öğrendik. Örgütlenme çalışması 5-6 ayda, ama ne yazık ki tamamen parasal kazanımların öne çıkarıldığı bir söylemle yürütülerek tamamlandı. En fazla yinelenen, sendikal olduğumuz için işten çıkartıldığımız durumda, kıdem tazminatlarımız yanında ek olarak işe dönüş davasından da oldukça yüklü ilave tazminatlar alacağımızdı.

Örgütlenme, işçilerin en zayıf noktası olarak düşünülen maddi kazanımlar üzerinden yürütüldü. Doz öylesine kaçırılmıştı ki, kimi arkadaşlarımızda işten çıkarılmanın işte kalmaktan daha avantajlı olacağı fikri uyanmış, sıkı bir mukavemete hazırlanmamız gerekirken, işin en başında gevşek bir ruh hali egemen olmuştu. Bu gevşeme süreç içerisinde gerçekleşecek kırılmaların ilk önemli işaretiydi.

Bizleri sendikal örgütlenmeye sevk eden ilk neden, maddi kazanımlardan da önce, işyerinde üretim sürecinde kök salmaya ve fabrikanın patrona ait bir mülk değil de, öncelikle bizim üzerimizden topluma ait bir birim olduğuna dair yerleşmeye başlayan bilinç ve örgütlülüğe artarak şiddetlenen saldırıydı. Parasal kazanımların sahte parlıtsı bu asıl ve ilk nedenimizi çoğunluk arkadaşımıza unutturmuştu.

Bunlara rağmen, bu girişimi yalnızca bizim çalıştığımız fabrikada değil de, onun çevresinde en az on fabrikada birden yürütebilseydik, kazanma olasılığımız daha yüksek olacaktı. Çünkü, işyerindeki örgütlenme duyulur duyulmaz bize karşı birleşen bölgenin tüm patronları, o zaman her biri öncelikle kendi işyerleriyle uğraşmak zorunda kalcaklardı.

Sol siyasi parti ve gruplar, direnişi oldukça yüzeysel ele aldılar. Bizlerin bu noktaya nereden nasıl geldiğimizle hiç ilgilenmeden, saflarına bizden bir kaç kişiyi katabilmenin hesabını yaptılar.

Mahkeme sürecinin çok uzamasının da başarısızlıkta önemli bir payı oldu. Yasanın aradığı çoğunluk yüzde 51'di. Bakanlık yetkililerine noter aracılığıyla sunduğumuz irademizle işyerinde yüzde 70 çoğunluğu sağladığımızı göstermiştik. Bu kadar kesin bir irade beyanı neden mahkemeye taşınır? Şimdi çok açık bir biçimde görüyoruz ki, mahkeme koridorları aslında burjuvazinin yasalarla sözde tanımak zorunda kaldığı kimi hakların boğulduğu dehlizlerden ibarettir ve duruşma salonlarının duvarlarında yazdığı gibi, gerçekten de "adalet mülkün temeli"ydi. Bizler, diğer sınıf kardeşlerimizle birlikte gerçek adalet ve eşitliği kurmak üzere hayata yeniden yön verme kararlılığını göstere-medikçe de durum değişmeyecektir.

Kazanım: deneyim

Uzayan mahkeme süresi boyunca patronlar sudan bahanelerle altışar, yedişer gruplar halinde, işten çıkartmaları başlattılar. Ama bizler tam tersine, atılan arkadaşlarımızın fabrika girişinde başlattıkları direnişle korkmak bir yana, moral kazandık. Kapı önünde geçerken her gün tanık olduk-

ları kararlılık halinden korkan patronlar oldu.

Sendikanın solcu, bizlerin de bölücü ve dinsiz olduğumuz söylenerek saflarımız bölünmeye çalışıldı. İnsanların en kutsal ve mahremi olan aileleri aranarak, çok çeşitli hile ve iftiralarla kadınlarımız bize ve mücadelemize karşı kışkırtıldı.

Sendikaya üye olanları tek tek sorgulamadan geçirerek, para ve iş garantisi teklifleriyle mücadelemizin kimi önemli halkalarını koparmayı denediler. İşyerinden bağımsız olarak kurduğumuz dayanışma fonumuza muhasebeci marifetiyle el koyarak dışarıda direnişe geçen arkadaşlarımıza yardım etmemizi engellediler.

Daha düne kadar birbiriyle acımasız rekabet içinde, birbirlerinin kuyularını kazmakla meşgul patronlar, dik duruşumuz karşısında alelacele biraraya gelerek, aldıkları kararla direnişin patladığı işyerinin patronlarına açık çek verdiler: "Bedeli ne olursa olsun bu sendikanın organize sanayi bölgesine girmesine izin verilmeyecek"ti.

İşyerimizin önünden geçen bütün servis güzergahlarını değiştirerek süren direnişin ve eylemlerin duyulmasını, görülmesini engellediler. Yakın fabrikalarda çalışanların paydos saatlerinde bizimle görüşmelerini yasakladılar. Az da olsa cesaret gösterip yanımıza uğrayan dayanışma gösteren emekçileri izleyip işlerinden attılar.

İşyerimizin bulunduğu organize sanayi bölgesinin tarihinde ilk yürüyüş eylemini bizler gerçekleştirdik. Bu yürüyüş sırasında bizlerden daha kalabalık gelecek çevremizi saran kolluk kuvvetleri hem yürüyene, hem de fabrikaların avlularından onları izleyenlere korku salmaya çalıştılar. Bu görüntü bilinçlerimize bir daha silinmeyecek biçimde şu gerçeği kazdı: Devletin kolluk güçleri haklı olan biz emekçilerin değil, egemen sınıfın korumacılığını yapmak için oraya gelmişlerdi. Devletin silahlı gücü, egemen sınıfın silahlı gücüydü .

Oyunu görüyoruz

Kapitalizmi güçlü kılan emekçilerin bölünmüşlüğüdür. Bizleri din, dil, ırk temelinde bölen egemen güçlerin bu topraklardaki temsilcisi bugün "paranın dili, dini, ırkı olmaz" diyebiliyor.

Biz emekçiler kapitalizmin gücünü bizimle oynadığı oyunlardan aldığını görmeliyiz. İnsanca yaşanabilir bir Dünyayı örmek için, yeni bir kültür ile, emekçilerin üretim sürecinin içinden, kendi kararlarını kendilerinin verebileceğini, üretirken aynı zamanda yönetmeye talip olduğumuzu, fabrikalardaki fazlalığın emekçiler değil, patronlar sınıfının varlığı olduğunu ispatlamanın zamanı gelmiştir.

Haydi işçiler! Hem üretmeye hem yönetmeye!

10 Eylül ve TKP: Eski zamanlar ve yeni zaman

Hüseyin Hasançebi

Türkiye Komünist Partisi (TKP) 10 Eylül 1920'de Bolşevik Bakü'de, Bolşeviklerle Kemalistlerin, Güney Kafkasya'nın (Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan) Bolşevikleştirilmesi konusunda anlaştıkları bir iklimde kurulmuştu. Şu da söylenebilir: TKP gözünü siyasete uluslararası komünist hareketin kucağında açtı ve yetmiş yıl boyunca orada kaldı. Türkiye için programı da içine doğduğu dünya siyasi iklimine uygundu ve Kemalist hareketin programından inhirafı pek cılızdı. Hatta denebilir ki, Enver Paşa'nın aynı günlerde kaleme aldığı Halk Şuralar Fırkası Programı TKP'nin programından farksızdı. (Kazım Karabe-

kir, *İstiklal Harbimizde Enver Paşa ve İttihat Terakki*, Menteş Kitabevi. 1967. Sf. 95) Bu tarihsel zemini doğru kavramamız için şu da eklenmelidir. 1. Dünya savaşı sonuna doğru İttihat ve Terakki'nin modern burjuva devlet Türkiye (cumhuriyet) modeli için Asya Osmanlı'sında hayat sahası olarak sadece, çekilen ve dağılan Rus ordusundan boşalan Ankara'nın Doğusu ve Kars-Ardahan-Batum sancaklarının Türklerle devrine (Brest-Litovsk) bağlı olarak Güney Kafkasya kalmıştı. Bu saha Kemalistlerin İngilizlerle anlaşmasından sonra Batı Anadolu'yu ve Doğu Trakya'yı da kapsayacaktı.

Güney Kafkasya ve Doğu Anadolu 1918-1922 yılları arasında herkesin kendi egemeni olduğu iktidarsız bir alandır.

Daha doğrusu tüm vilayetler hatta yer yer kasabalar kendi fiili iktidarlarını kurmuşlardır. Bu iktidarların benzer karakteri "halk hükümeti" veya "halkçı hükümet"ler olmalarıdır. Kars'ta böyle bir "cumhuriyet!", İngiliz işgalinden önce kurulmuş, Erzurum'da da kuruluş hazırlıkları başlamıştır. Bu yerel siyasi süreçlerin tümü İttihat ve Terakki'nin sınıf temelinin avucu içindedir ve Teşkilatı Mahsusa'nın kontrolündedir. İttihat ve Terakki ve Teşkilatı Mahsusa ise, "Kemalist Hareket" adıyla kendi yeniden doğuşunu gerçekleştirmektedir. Bu tarihsel zeminde TKP, denebilir ki İttihat ve Terakki'nin yeniden doğarken verdiği filizlerden biridir.

Türkiye Komünist Partisi kurucuları, kuruluşun yüz gün

sonra Ankara'ya yola çıkarlar. Buna "Türkiye'ye dönüş" denemez. Zaten Kemalist hareketin içinden doğduğu hayat sahasındaydılar. Trabzon'a, Kars ve Erzurum'a gelip gitmekteydiler. Mustafa Suphi'nin Kars'a birçok kez gelip gitmelerinin tanıklıkları tarihe kaydolmuştur.

Bilindiği gibi Mustafa Suphi ve arkadaşları Ankara'ya gelemezler.

Ankara'dan emirle Trabzon'da öldürülürler. TKP daha sonra kurulur, fiili likidasyonlara uğrar, yeniden kurulur, ve daha sonra bir daha, bir daha kurulur. Nihayet 1987'de Brüksel'de örgütsel ve ideolojik likidasyon modeli TBKP'nin kurulduğunun açıklanması ile birlikte tarih sahnesinden çekilir.

Mustafa Suphi ve arkadaşlarını kim öldürdü?

TKP'nin kurucu önderlerini Mustafa Kemal mi öldürttü? Kemalistler "hayır" dediler. TKP de "hayır" dedi. Birçok Türk tarihçi "hayır" dedi. Biz ne diyeceğiz!

Böyle siyaset, böyle gerçekçilik, böyle tarihçilik olmaz. Kendine zerre kadar saygısı olan bir komünist için gerçeğini bilmek ister. Mustafa Suphi cinayetinin emrinin Ankara'dan, Mustafa Kemal'den geldiğini herkes bilir. Fevzi Çakmak da, İsmet İnönü de işin içindedir. İlk Ankara Meclisi'nde Ali Şükrü Bey olayın üstüne bu cihetten gitmek istemiş, önu kesilmiştir.

Mustafa Suphi ve arkadaşları Trabzon'a geldiklerinde Trabzon'da iki iktidar vardır. Bunlardan biri Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti, diğeri de başında liman kahyası Yahya'nın

bulduğu "Liman Hükümeti"dir. İki hükümetin etki alanları farklıdır. Liman Hükümeti Trabzon-Batum ve Trabzon-Canik deniz ulaşım ve ticaretini elinde tutmaktadır. Trabzon Müdafaa-i Hukuk ise, Erzurum Kongresi'nde Mustafa Kemal'e hayır demiş olmaktan aldığı yara ile Kazım Karabekir'in ceberrut askeri vesayeti altında ayakta kalmaya çalışmaktadır. Her iki hükümet de İttihad'ın Enver Paşacı ve Kemalistleşen kanatları arasında gidip gelen bir siyaset izlemektedir. Suphi ve arkadaşları şehre giremezler, İstanbul hükümeti, Enver Paşa ve Ankara arasında eşit ve makul ilişkilerle iktidarını sürdüren Trabzon Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti ile ilişkiye geçemezler. Çömlekçide Liman Hükümetinin silahlı çeteleri tarafından derdest edilip ahşap bir takaya bindirilirler.

Çatışma, taka limandan ayrılma-dan başlar. Çünkü Suphi heyeti, ahşap takaların Batum'a seyahat ruhsatlı olmadığını bilmektedir. Ölüm-kalım kavgasını Kahya'nın silahlı çetesi kazanır.

Cinayetten sonra cinayet nedeniyle değil ama tüm bölgede Kemalist iktidarı tesis için Karabekir tarafından taciz edilen Liman Hükümeti Ankara'dan, Mustafa Kemal ve İnönü ve Çakmak tarafından desteklenmişti. Yahya ile Ankara arasındaki bu muhabbeti, merak edenler gerçeği Yahya'nın çocuklarından öğrenmişlerdir.

Bu muhabbet ayrıca Kazım Karabekir'i şaşırıcaz ölçüde belgelidir de. Yahya'yı ise Kazım Karabekir'in bastırmasıyla 13. Fırka nihayetinde halletmiştir. Bu da belgelidir. Bu satırların yazarı bunu ve bundan fazlasını,

hem Suphi ve arkadaşlarını öldüren çeteden olan, hem de Yahya öldürüldüğünde yanında olup sağ kurtulan en son adamdan bizzat dinlemiştir. Olay 15 komünistin öldürülmesiyle de sınırlı kalmıştır.

Bayburt'ta Deli Halit Paşa yolu kestiği için heyetten kopan ve Trabzon'a ancak İspir üzerinden dağları dolanarak inebilen 23 kişinin planlı seri cinayetlere kurban gitmesiyle genişlemiştir. Nazım 15 kişiyi şiiirleştirmiş ise, yöre halkı da bu 23 kişiyi ağıtlattırılmıştır. Cumhuriyet'in ganimetinin paylaşıldığı uzun yıllar boyunca Trabzon'da bu sorun, yazıp giden "kan davaları" ile devam etmiştir. Ama TKP, "Kemalistlerle aramızda kan davası yoktur" diyebilmek için olayın gerçeğini kurcalamaktan uzak durmuştur.

Köstebeğin zamanı

“Öfke” Başbakan’ın hitabet üslubuysa, işçinin de siyaset üslubu olmalı

Hüseyin Hasançebi

Duydum ve korktum: İETT işçisiydi. Maaş ödemesi 3 gün gecikmişti. Arkadaşlarıyla, AKP il örgütünü taşlamaya gitmişti. TV’den mikrofon uzattılar. Dedi ki; “Ahirete hepimiz çıplak gideceğiz. Orada tırnaklarımı bunların etine batıracağım!” Bunların etini çiğ çiğ yiyeceğim diyordu işçi. Bunu kaydedelim.

Bir de şunu kaydedelim: 18. yüzyıl başlarında İngiltere’de, ludizm denilen makine kırıcılığı türemiştir. İşçiler, hayali liderleri Ned Ludd’un çağrısına uyarak işsizlik yarattığını herkesten iyi bildikleri makineleri parçalıyorlardı. Makine kıran işçiye idam cezası kondu, ama ludizm durmadı. Hareket ancak 1830’lardan itibaren, yerini esas olarak sendikacılığa, kısmen de politik iktidar mücadelesine terk ederek sönmüştü.

Ludizm zamanı

Marx her türlü işçi muhalefetine onaylayan bir siyasi tutum sahibi olmasına rağmen düşmanını yanlış seçiyor diye ludizmi olumsuz anıyordu. Marx’ın düşüncesini düzeltmek haddimiz değil ama bir politik tutum söz konusu olduğu için “libere ederek” günümüze uyarlayabiliriz. Gemisini kurtaran kaptan: Ludizmin zamanı gelmiştir! Şöyle bakalım: Sendika-lar var, kanunlar var, toplu sözleşme ve grev hakkı var. Ama bunlar sadece kâğıt üzerinde var. İşçiler haklarını kullanamadıkları için habire yoksullaşıyorlar. İşten atılıyorlar. Aç kalıyorlar. Hayat-ları yıkılıyor. Kimse aldırıyor.

İşçiler kafa kıracaklar, yasak. Makine kıracaklar, yasak. Patronları çiğ çiğ yiyecekler, o da yasak. Patronları dövmeye gidiyorlar, önlerinde çelikten bir

devlet ve yargı duvarı. Dindar oldukları için zinhar değil, ne ile ve nasıl mücadele edeceklerini bilmedikleri ve patronlar sınıfını koruyan devlet duvarını aşamadıkları için hesaplaşmayı öteki dünyaya erteliyorlar. Bir tek şey, örneğin makine kırmaları serbest olsa hesaplaşmayı kesin ahirete ertelemezler. İşçilerin makine kırmaları serbest bırakılsın!

Ben işçi olsaydım sadece bu talebi yükseltirdim. “Böyle şey olur mu?” denecektir. Niye olmasın? Patronu yakalayıp çiğ çiğ yesem daha mı iyi? Makineyi kırmak en çok patrona zarar verir. Bir de belki, şimdi solda da moda oldu, “milli servet”e. Biz işçilerin mücadele felsefesi zaten patrona zarar vermek değil midir? Patron korkmadıkça işçiye zırnık koklatmaz. Korkutamadığımız için korkmuyor. Arkasında devlet var, korkmuyor. Yasal sistem var. Ruhlara girmiş hegemonik bir özel mülkiyet kutsallığı var. Makine kıran işçiye “deli” diyen bir aptallık var. Liberallik var. Bütün bunlar işverenin arkasında güç. İşçinin arkasında hiçbir şey yok.

İşçinin arkasında hiçbir şey olmaması mantıken onun lehine

bir durumdur. Çünkü işçi, çaresizlikten çare üretmek zorunda olan tarihi bir figürdür. Demek ki bugünkü çaresiz durumda işçi kendine bir çare üretmek için ayağa kalkabilir, ve tek çare o kalmışsa, “makine kırabilir!” Delilikse delilik.

Gelelim bu işin siyasetine.

Köstebeğe sınıf siyaseti

Tarihsel bir figür olarak “işçi sınıfı” köstebeğe benzetilmiştir. Son otuz yıldır Türkiye’de, toprağın altında, karanlıkta yürümektedir. Köstebek görmez fakat “ses”e aşırı duyarlıdır. Toprağın üstünden gelecek umut verici bir çağrıyı bekler. Son otuz yıldır toprağın üstünden, “küreselleşme”, “dönüşüm”, “demokrasi” gibi cart- curt kimi nereye çağıracağı belli olmayan ama işçiye “toprağın altında kal, sakın çıkma” diyen seslerden başka ses çıkmamaktadır.

Köstebeğe artık toprak üstünden, kulağının frekansına uygun seslenmek lazım. Bu ses “işçi sınıfı siyaseti”nden başka bir şey değildir. İşçi sınıfı siyaseti nedir? “Ludist”i, bu nedenle hatırlatmıştık. Şimdi siyaset işveren sınıfa zarar vermektir. Maki-

neleri kırmak en etkili sınıf siyasetidir. Başkaları da olabilir. Patronlara işgünü kaybettirmek için yaratıcı işçi zekası devreye girmelidir. Bir dakikalık zarar bile zarardır ve makbul sayılmamalıdır. Viziteye çıkmak, rapor almak, bir daha almak; yaptığı işi yavaş yapmak, yapıyor gibi yapıp hiç yapmamak; İşe girişten bir, çıkıştan iki dakika çalmak; işten çıkarılınca işten çıkmamak; her iş yerinde patrone ve sendikadan gizli ve dar işçi komiteleri kurmak; bu komitelerde patrona zarar vermenin yollarını ve araçlarını tartışmak. İşyerinde, kimin dağıttığı bilinmeyen bildiriler dağıtıp işverenin yüreğine korku düşürmek. Bir, iki, üç... bu örnek sınıf eylemleri çoğaldıkça köstebek günü geldi diyerek toprağın üstüne çıkacaktır.

Savrulduğumun farkındayım. Ama başka çare yok. Elbette sınıf mücadelesinin daha “şık” biçimleri vardır. Ama bu tür “şık” mücadeleler, işverene zarar vermediği için netice de vermiyor. “Öfke” Başbakan’ın hitabet üslubu haline gelmişse, öfke aynı zamanda işçinin de siyaset üslubu haline gelmelidir. Siyasi zeka, bu öfkeyi örgütlemeye odaklanmalıdır.

Ekmek, gül ve hürriyet günleri için çağrımız

Sosyalist Emek Hareketi (SEH) ve Sosyalist Cumhuriyet Kolektifi (SCK) temsilcileri yaptıkları bir dizi tartışma ve çalışmanın sonunda aşağıdaki metinde tanımlı ve ilk çerçevesi belirlenen sosyalist yeniden kuruluş ve siyasal ortaklaşma sürecini birlikte örgütlemek üzere anlaştılar.

Öngörülen çalışmayı belli bir takvim ve plana bağlı olarak yürütmek, öbekler arasında eşgüdüm ve kaynaşma sağlamak üzere ortak kurullar oluşturuldu; periyodik genel toplantılar düzenlendi. Nisan 2009 tarihinde SEH ve SCK imzasıyla hazırlanan, aşağıdaki "Çağrı" metni birlikte belirlenen, yüz yüze görüşülen kişi ve çevrelere ulaştırıldı. Mayıs 2009'da Sosyalist Demokrasi Kolektifi

(SDK) de eşit ve kurucu bir bileşen olarak sürece ve ortak kurula katıldı.

Nisan'dan bu yana, Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde, birer örgütlenme birimi olarak öngörülen "yerelliklerde" ortak üye toplantıları ve dışa açık forum ve açık oturumlar gerçekleştirildi. Bu toplantı ve görüşmeler sonunda, üç öbeğin de üyesi ve yandaşı olmayan birçok kişi sürece katıldılar.

Ortak Kurul, çalışmanın ve kaynaşmanın vardığı düzeyi dikkate alarak aylık siyasal yayın Ekmek ve Özgürlük'ün yayına başlamasını, siyasal ortaklaşma ve sosyalist yeniden kuruluş çalışmalarının bu isim, kimlik ve ortak örgütlülük üzerinden yürütülmesini kararlaştırdı.

Bu metni imzalayanlar olarak, kuramsal zemin ve siyasal tezlerimizin, gündem ve önceliklerimizin büyük ölçüde örtüştüğünü saptayarak, sosyalizmi kapitalist düzenin karşıt devrimci kutbu olarak yeniden var etmenin biricik yolu olan siyasallaşmış bir proletarya hareketi oluşturma yolunda anlamlı bir adım atmak üzere düşünsel, fiziksel ve pratik birikimlerimizi yan yana getirmeye karar verdik.

Bu metinde belirtilen amaç, ilke ve yöntemde ortaklaşanları siyasal birliği hedefleyen bir süreci elbirliğiyle örgütlemeye, bu çalışmalarını ortak bir konferansla sonuçlandırmaya çağırıyoruz.

Siyasal ortaklaşma zemini

1) Kapitalizmden komünizme geçişin, içinde pek çok dönemeçler bulunan uzun ve karmaşık bir süreç olduğundan hareketle, 1848 Avrupa devrimlerinden başlayarak, Paris Komünü'nü, Ekim Devrimi'ni, ardından yaşanan sosyalizm denemelerini, tüm işçi ve sosyalizm mücadelelerini eleştirel etkinlikle sahiplenilip aşılması gereken ortak geleneğimiz olarak kabul ediyoruz.

2) Komünist topluma, tek tek ülke-

lerde değil, dünya ölçeğinde varlabileceğinin bilinciyle, proletarya enternasyonalizmini, bugünden komünizme dek olan tüm mücadele sürecinin en temel ve vazgeçilmez üst ilkesi olarak benimsiyoruz.

3) Sosyalizmi bu topraklarda bağımsız bir seçenek olarak var etmeyi, toplumsal-sınıfsal karşılığını bulmuş maddi bir güç haline getirmeyi stratejik bir yöneliş olarak belirliyoruz.

4) Emek-sermaye çelişkisini kapitalizmin temel ve devindirici çelişkisi sayıyor; bu çelişkinin çeşitli dolaylımlarla öteki bütün çelişkileri belirlediğini, onlara nüfuz ettiğini ve toplumsal bütüne damgasını vurduğunu düşünüyoruz.

5) İşçi sınıfını sosyalizm mücadelesinin, sömürünün ve bütün hükmetme biçimlerinin ortadan kaldırılabileceği yeni bir toplum kuruculuğunun, insanlığın kurtuluşunun, başka güç ve öznelerle ikame edilemeyecek kolektif tarihsel öznesi olarak kabul ediyoruz.

6) Bunlardan dolayı, işçi sınıfının sermayeden, onun siyasal parti ve akımlarından ve devletten bağımsız bir kuvvet olarak derlenişine hizmet etmeyi, bunun dilini, araçla-

rını ve taktiklerini geliştirmeyi, siyasal bir işçi hareketinin yaratılması için çalışmayı ve bunun anlamı olacak bir sınıf partisinin inşasını varlık nedenimiz ve en öncelikli görevimiz sayıyoruz.

7) İçine girdiğimiz yeni büyük buhranın kapitalizmin tarihinde çok önemli bir dönüm noktası olduğunu, yeni bir dünya-tarihsel durumun oluşmasına yol açtığını, sınıf mücadelesinin koşullarını ciddi biçimde başkalaştırdığını saptıyor, yukarıda zikredilen görevlerin artık büyük buhran bağlamına yerleştirilerek ele alınması gerektiğini düşünüyoruz.

8) Sermayeye dayalı üretimin hem tarihsel hem de ekolojik-fiziksel sınırlarının bulunduğunu, günümüzde bu sınırlara hızla yaklaşıldığını, bu durumun insanlığı aynı zamanda bir "uygarlık krizi" ile yüz yüze getirdiğini ileri sürüyor; bu nedenle komünizmi çeşitli yönleriyle yeni ve daha ileri bir uygarlık olarak açıklamanın önemli bir görev haline geldiğini savunuyoruz.

9) Emeğin kurtuluşu mücadelesi ile kapitalizme yönelik ekolojik eleştirinin çelişmek bir yana, birbirlerini bütünlediğini ve güçlen-

Yeniden kuruluş

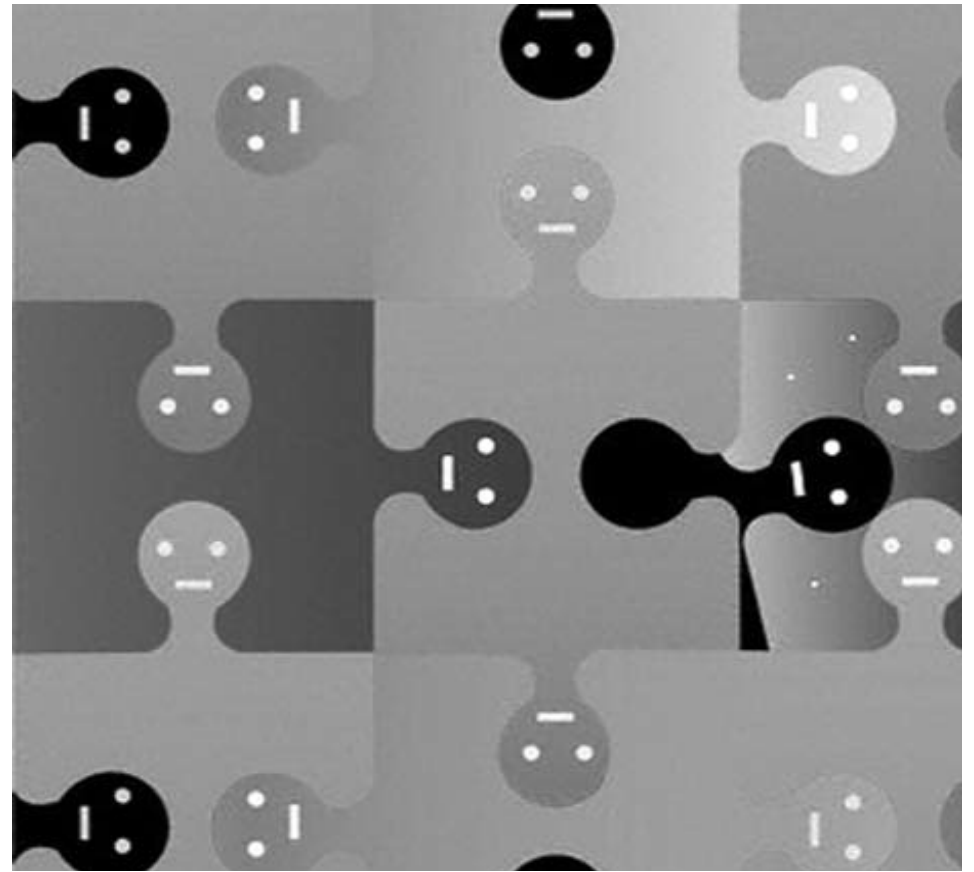
dirdiğini, yeni bir uygarlığa sıçramanın aynı anda hem insan-insan hem de insan-doğa ilişkilerini dönüştürmekten geçtiğini, Marksist zeminlerden kalkış yapan bir ekolojik eleştirinin sosyalist programımızın içkin bir boyutu haline getirilebileceğini iddia ediyoruz.

10) Toplumsal cinsiyet sorununu merkezine alan, erkek egemenliğinin bütün dışavurumlarına karşı mücadele eden, kadının sermayeye bedavaya gelen bakım hizmetlerini ve ev içi emeğini (hem kuşakların hem de mevcut işgücünün yeniden üretimi için harcanan emeğini) görünür kılmak isteyen kadın kuruluş hareketini, emeğin kurtuluşu mücadelesinin ayrılmaz bir bileşeni sayıyor; bu hareketin aynı zamanda özerk bir varoluş alanına da sahip olması gerektiğini kabul ediyor; pozitif ayrımcılığı kadının toplumsal-siyasal yaşamına katılımını özendirmenin, sosyalist mücadelede kendi üslubu ve tarzı ile artan oranda söz sahibi olmasının yollarından biri olarak benimsiyoruz.

11) Yeni döneme sarkan ve bizi de çok yakından ilgilendiren Kürt sorunu gibi çözümü gecikmiş kimi kalıntıları olmakla birlikte, ulusal kurtuluş devrimleri döneminin esas olarak kapandığını, emperyalist-kapitalizmin hiyerarşik yapısının ise ulusal sorunları farklı biçimlerde durmaksızın yeniden üretmeye devam ettiğini, kapitalizm koşullarında ulusal sorunlardan arınmış bir proletarya enternasyonalizminin hiçbir zaman olamayacağını ve bu durumun bizlere Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı'nı (UKTH) günümüz koşullarına uygun olarak yeniden yorumlama ve Leninizmin bu yönünü güncelleme görevi yüklediğini ileri sürüyoruz.

12) Emperyalizmin çoktandır "içsel bir olgu" haline geldiği, burjuvazinin "ulusal" bir kesiminin kalmadığı, sermayenin uluslararası bütünleşmesinin oldukça ilerlediği gerçeğinden hareketle, anti-kapitalizmden kopuk ve görece özerk bir anti-emperyalist mücadelenin olamayacağını, ters yöndeki arayış ya da vurguların sosyalist solda ulusalcılığa açık savrulmalara yol açtığını saptıyoruz. Aynı biçimde, sermaye egemenliğini karşısına almayan, mülkiyet ve bölüşüm ilişkilerini sorgulamayan, doğrudan demokrasi perspektifinden esinlenmeyen, hak ve özgürlük alanının sınırlarında gerçek bir genişlemenin yolunun emekçilerin kolektif hak ve kazanımlarının çoğaltılmasından ve kalıcılaşmasından, bunun da burjuvazinin erkine son vermekten geçtiğini görmeyen bir mücadele anlayışının, sosyalist solda liberalizmin etkilerine açık kaymalara yol açtığını düşünüyoruz.

13) Kendimizi yalnız bağlı olduğumuz dünya görüşü nedeniyle değil, toplumsal konularımız bakımından da işçi sınıfının ve hareketinin bir parçası, bileşeni olarak görüyoruz. Kafa emeğinin çeşitli kategorileri proleter-

leştirdiği, bağımsız meslek sahibi aydınlar temel sınıflar karşısındaki görece özerkliklerini büyük ölçüde yitirdiği, proletaryanın sahip olduğu aydınlar kitlesinin varlığı dışarıdan bilinç taşıyıcıları artık gereksiz kıldığı için, bir zamanlar olduğu gibi sosyalist hareketle işçi hareketinin sonradan bulaşmak üzere ayrı kaynaklardan ve kollardan gelişmesinin bir zorunluluk olmaktan çıktığına inanıyoruz.

14) Sermaye dinlenme zamanını bir "kültür endüstrisi", bir eğlence-dinlenme sektörü aracılığıyla yeni bir kârlılık alanı olarak yeniden örgütleyiyor. Artan emek verimliliğinin açığa çıkardığı toplumsal boş zamanın bir özgürleşme, çok yönlü insani gelişme ve yeni toplumsal ilişki kipleri olarak değerlendirilmesinin olanakları geçmişe kıyasla artıyor. Bu koşullarda işçi sınıfının çeşitli türden mücadelelerinin bir karşı-kültür zarfıyla sarmalanmasının yeni bir toplum kuruculuğunun vazgeçilmez bir koşulu olduğunu düşünüyor, kültürel alanın önemli bir mücadele cephesi haline geldiğini, proleter ve siyasal öncülüğün, geleneksel yaklaşım ve deneylerden farklı olarak, bugünden yürütülecek devrimci eleştirel pratik faaliyet içinde, yeni bir kültür yaratma bilinciyle oluşturulabileceğini kabul ediyoruz.

Yukarıda ortak zeminimiz olarak sıralanan konularda da "son söz" söylenmiş değildir. Bunların da çeşitli yönleriyle işlenmesi, geliştirilmesi gerekiyor.

Bir de, hiçbir ön belirleme ve saptama ile çerçevesini çizmediğimiz, ancak Marksist zeminlerde yaratıcı bir yenilenme ve günümüzün koşullarına yanıt veren bir program üretebilmek için ele alınıp çalışılması, tartışılması gereken konular var. Bunları, sürece katılacaklarla birlikte "Teorik çalışma ve üretim konuları" başlıklı ek bir metinde saymayı öngörüyoruz.

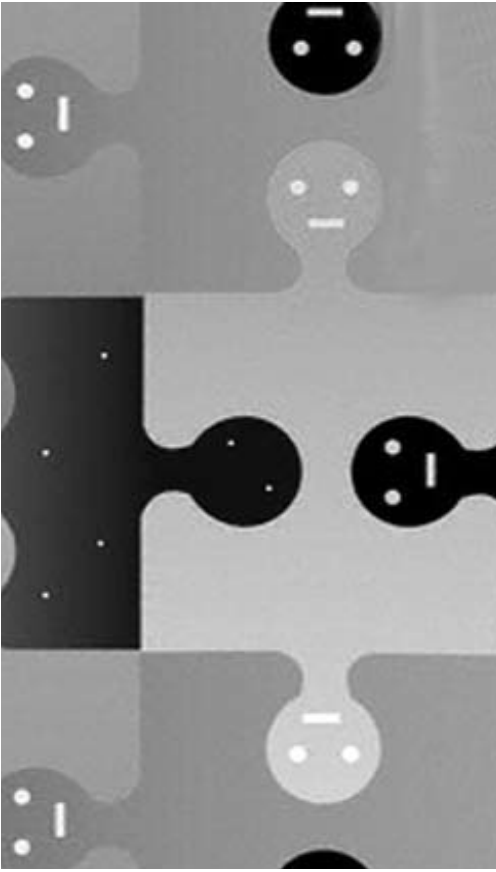
Yöntem: Süreci elbirliğiyle örgütlemek

Önümüze koyduğumuz süreci bir gruplar arası müzakere biçiminde değil, herkesin bireysel olarak katıldığı bir ortaklaşma süreci olarak yürütmeyi hedefliyoruz.

Kalkış noktamız siyasal açıklık, siyasal üretim ve ortaklaşma olacaktır. Bugünkü aşamada, örgüt, grup, çevre ve tek tek sosyalist bireylerin güçlerini ortak amaca seferber etmelerinin, siyasal birliğe ulaşmanın etkili, sonuç alıcı yönteminin, amaç yolunda siyasal kültürel dokunun örüldüğü kurucu bir etkinliğin birlikte planlanıp örgütlenmesi olacağı görüşündeyiz.

Amaçta ve yöntemde ortaklaşan yürüyüşçülerin aritmetik toplamının ötesinde bir siyasal enerji, sinerji ve cereyan, Türkiye çapında sosyalist siyasal ortaklaşma zemini, ilişkileri ve katılımcıları yaratmayı hedefliyoruz.

Ortak etkinliğin herhangi bir aşamasında çalışmaya katılmak isteyen kişi ve çevrelerin sürecin eşit haklı aslı ögesi, aktif öznesi ola-

bilmelerini sağlayacak esneklikte bir çalışma/örgütlenme biçimi, işleyişi kuruyoruz.

Ortak etkinliğin ilk adımının atıldığı andan itibaren sürecin örgütlenmesi yerellikler üzerinden beden bulacak, yürüyen çalışmaların eşgüdümü ve birleştirilmesi, yeni oluşum hazırlık çalışmaları tarafların ve yeni katılımcıların bulunduğu en küçük yerel birimlerden, emeğin ve mücadelenin nabzının attığı alanlardan başlayacaktır. Bu amaçla doğrudan demokrasi yöntemlerinin esas alındığı bir toplantılar dizisini başlatacağız. "Yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya" iletişim ve doğrudan demokrasi yöntemlerinin dinamik ve devrimci bir siyasal merkezleşmenin en güvenli yolu olacağını düşünüyoruz.

Bir parçası olduğumuz sosyalist hareketin parçaları gerçeğini unutmuyor, sol ve sosyalist birikime sırtımızı dönmüyoruz. Ancak, içinde bulunduğumuz koşullarda Türkiye sosyalist hareketinin esas sorun ve ihtiyacının, sözcüğün alışlagelmiş anlamında "birlik" değil, bu sorunu geçerken, bir yan ürün olarak ve bir başka bağlam içinde çözecek bir yeniden kuruluş, mevzilenme ve konumlanma olduğunu ileri sürüyoruz. Sosyalist hareketin bugünkü aşırı parçalı tablosunun sadeleşmesi elbette istenir bir durumdur. İşçi sınıfının, emekçi halkın gereksinmelerine yanıt verecek bir siyasal hareket ve örgütlülük yaratmaya yönelmek yerine kapalı devre bir "iç gündem" üzerinden yürüyen ve daha

baştan taze güçler devşirmeye odaklanmayan "birlik" girişimlerinin bir süre sonra tersinmeye uğraması ve öğelerine ayrışmayla sonuçlanması ise çok muhtemeldir. Bu çerçevede, keskinleşmekte olan sınıf mücadelesinin öne çıkardığı dinç ve taze güçlere, henüz "sosyalist" olmayan işçilere, kadınlara, gençlere ve aydınlara ulaşmak, onlarla birleşmek öngördüğümüz sürecin vazgeçilmez gereklerinden biridir.

Program ve parti eşiği

Parti ve program düzeyine sıçrama, tarihi ve koşulları önceden belirlenemeyecek, gerçekleşmesi belli koşulların yerine getirilmesine bağlı hedefimizdir.

Sınıf mücadelesi içindeki işlevlerinden, toplumsal muhalefetle bağlarından, işçi hareketi içinde tuttuğu köprübaşlarından bağımsız olarak partinin kendi başına bir amaç haline getirilmesini ve fetişleştirilmesini doğru bulmuyoruz. Dolayısıyla, partiyi ve partileşmeyi bir "erken doğum" anlamına gelmeyecek biçimde öne çekmenin bütün bu doğrultulardaki çabalarımıza bağlı olduğunu söylüyoruz. Düzenleyeceğimiz ortak konferans, aynı zamanda bu açıdan yolun neresinde olduğumuzu, hangi ön koşulları yerine getirebildiğimizi saptamamıza hizmet edecektir. Kapitalist buhran koşullarında, devrimci seçeneği bir program, bir sınıf hareketi, siyasal bir çizgi olarak üretme yolundaki adımların, buna eşlik eden bir kültürün ve siyaset tarzının somutlaştırılması çabalarının belli bir olgunluk ve kıvama gelip gelmediği sürecin taşıyıcılarının ve katılımcılarının birlikte karar vereceği bir konudur.

Programın içeriği ve başlıkları tanımladığımız katılımcı sürecin bileşenleri tarafından

kolektif olarak üretilecektir. Başat eğilim ve süreçleriyle, hegemonya kriziyle, yol açacağı siyasal sonuçlarla kapitalist buhranın kavranması, işçi sınıfı hareketinin tarihsel ve pratik gereksinme ve mücadele başlıklarının, stratejik ve taktik hedeflerinin billurlaştırılması program çalışmasının temel eksenleridir.

"Buhran ve devrimci seçenek" konferansa doğru yol alacak sürecin tüm örgütsel varlığımızla, tüm işçi-emekçi ilişkilerimizle odaklaşacağımız en temel, en acil başlığıdır.

Açıktır ki, çok yönlü bir hazırlık devresi olarak da tanımlanabilecek bu süreç dünyada ve Türkiye'de sürmekte olan sınıf mücadelesinin, siyasal pratik mücadelenin dışında, bekleme odasında mayalandırılmaz. Hazırlık dönemi hedeflerine, ancak emeğin örgütlü kesimlerini sınıf mücadelesi ekseninde derlemek, örgütsüz kesimleri örgütlemek, toplumsal muhalefetin hegemonya mücadelesinde ulusalcı-otoriter ve gerici-liberal sermaye kamplarının kısılcını üçüncü bir kutup yaratarak kırmak, Kürt halkıyla işçi hareketi arasında kalıcı ve devrimci bir ittifak sağlamak için yürütülecek mücadelelerle varılabilir.

Gün o gündür!

Emperyalist kapitalist sistemin ve sosyalist hareketin uzun süredir hapsedildiği surların duvarları inceliyor. Bugün, bu duvarları onların başına yıkmak, "EkmeK, Gül ve Hüriyet Günleri"ne olan o büyük özlemimize kavuşmak, daha önce hiç olmadığı kadar bizlerin bilincine, cesaretine, kararlı ve özverili çalışmasına bağlıdır. Nisan 2009.

Ek: Teorik çalışma ve üretim konuları (Geliştirilecek)

1) Emek sürecinin örgütlenişinde yaşanan dönüşümler; işçi sınıfının kapsamında ve bileşiminde, başat işçi tipinde meydana gelen değişimler, bunların talep ettiği yeni yaklaşımlar, yeni örgütlenme ve mücadele biçimleri ve ihtiyaç varsa yeni kavramsal-laştırmalar.

2) İşçi sınıfının ekonomik ve siyasal mücadelesi arasındaki mesafenin, bu mesafenin 19. yüzyıldan günümüze giderek daha fazla açılmasının nesnel ve öznel nedenleri. Aynı biçimde I. Enternasyondan sonra işçi hareketi safalarında ulusçu etkilerin daha fazla artmasının nedenleri ve günümüze ilişkin olarak bunlardan çıkarılabilecek dersler.

3) Siyasal devrim/toplumsal devrim ve tek ülkede devrim/dünya devrimi bağı ve

hegemonya kavramına yeni bir içerik verilmesi bağlamında günümüzde devrimci strateji sorunu.

4) Bugünden bir bakışla emperyalist kapitalizmin tarihsel evrim ve dönüşüm sürecinin değerlendirilmesi, verili durumunun saptanması. Aynı bağlamda kapitalizmin şimdiki büyük buhranının öncekilerden farklılıkları ve olasılıkları.

5) Toplumsal/sınıfsal amaç ve dinamiklere, günümüz somutundaki gereksinmelere bağlı olarak örgütlenme ve parti sorunsalı. Monolitik (tekparça) olmayan bir partinin kendi iç demokrasisini ve eylem birliğini hangi ilkelere dayandırması gerektiği.

6) Yabancılaşma ve "kültürleşme" sorunsalı.

lim yer alıyor. Partiyi, siyasal öbeklerin, sendikaların, meslek odalarının, derneklerin, değişik kitle örgütlerinin, çeşitli kimlik kümelerinin ideolojik-siyasal ortaklığı son derece zayıf aritmetik toplamı, bir tür koalisyonu olarak algılayan liberal anlayışlar kötü bir miras bıraktılar. Biraz da bundan dolayı bir başka genel ve bugün de geçerli gerçeğin altını yeniden çizmemiz gerekiyor: Sermaye düzeninin egemen olduğu bir toplumda, proleter-sosyalist hareketin kendisini bağımsız bir akım ve hareket olarak varetmesinin siyasal ve örgütsel merkezleşmeden başka bir yolu yoktur!

Yöntem

Dört: Tarihsel deneyim ve verili durum, toplumsal gereksinmelerle bağ kurulumuş amaç ve görev saptaması kadar, yeniden kuruluşun nasıl, hangi yöntem ve araçlarla gerçekleştirileceğinin de can alıcı önemde olduğunu gösteriyor. "Çağrı" metninde bunların belli başlıları sayılmıştır: Türkiye sosyalist hareketinin esas gereksinmesinin "birlik" değil, bir yeniden kuruluş ve konumlanma olduğundan çıkarak, genel çerçevesi, ana doğrultusu çizilmiş bir siyasal zemin üzerinde kurucu bir etkinlik yürütmek; kurucu etkinliğin bileşenlerinin sürece örgütsel temsil esasına göre değil bireysel olarak katılmaları; örgütlenmenin emeğin ve mücadelenin nabzının attığı yerelliklerden başlayarak beden bulması; "yukarıdan aşağıya ve aşağıdan yukarıya" iki yönlü iletişim ve doğrudan demokrasi yöntemlerinin esas alınması; parti ve program hedeflerinde yolun neresinde olduğunun kolektif olarak saptanması için konferansa başvurulması; teorik yeniden üretim ve tartışmaların örgütlü ve verimli biçimde yürütülmesi için araçlar yaratılması... vb.

Odaklaşma

Şimdi, ortak güç ve enerjinin, kolektif zamanın, belirlenen hedeflere, bunlar içindeki en sonuç alıcı önceliklere odaklaştırılması, bunun için de eldeki olanak ve birikimle öncelikli hedefler arasında birbirini besleyen bir ilişkinin kurulması gerekiyor. Bunun, çok uzun zamana yayılmayan, ama hak ettiği ölçüde irdelenip tartışılması gereken bir konu olduğu açık.

Bu tartışmalara giriş olmak üzere, siyasal bir işçi hareketi oluşturma öncelikli hedefimizle ilgili kimi saptama ve tezler öne sürmek istiyorum.

Bugün sosyalist hareketin, devrimci bir yenilenmeye, enerji ve umut tazelemeye, en çok da amaç yolunda küçük ve kısmi de olsa somut "başarı"lar kazanmaya ihtiyacı var. Başarmanın ilk koşulu ise, görünenin arkasındaki gerçek ilişki ve işleyişleri anlamaktır. Nedenleri kavramadan sonuçlarla savaşarak durumları değiştirmek olanaksızdır.

Evet değişeni anlamak şart. Ancak, liberal ve

inkarcı eğik düzlemlere düşmemek için nelerin değiştiğinden önce nelerin değişmediğini kaydetmek gerekiyor: İnsanın insanı sömürmesine, sonsuz ve sınırsız sermaye birikimine, kâra dayanan, sınırsız kâr güdüsü sınırsız güç kullanımını gerektirdiği için doğası gereği militarist ve emperyalist olan kapitalizm tüm bu özellikleriyle egemen dünya düzeni olmaya devam ediyor. İlerici insanlığın önünde kapitalizmden kurtulmaktan daha öncelikli bir görev bulunmuyor.

Değişenler

Son 40 yılda sermaye birikim model ve rejimlerinde, üretim ve emek süreçlerinde, üretim ilişkileri maddi zemininde önemli değişiklikler oldu. Konumuz açısından en önemlisi olan üretim ve emek süreçlerindeki değişikliklerin belli başlılarını özetle sıralayalım: Üretimin belli tek bir mekâna bağımlı olmadan dünya çapında örgütlenmesinin koşulları oluşurken, üretim birimleri ölçeği genel olarak küçüldü. Kapitalizmin ana kararlarında toplam emegücü içindeki sanayi proleterlerinin oranı düşerken hizmet alanındaki emekçilerin oranı arttı. Emegücünün bileşiminde kafa emeği oranı, üretimde ölü emeğin canlı emeğe oranı yükseldi. Bu sürecin ve emegücü arzındaki büyük artışı sonucu olarak işsizlik "yedek sanayi ordusu" sınırlarının ötesine taşı; "esnek" üretim yöntemleriyle emeğin sürekli iş, tam zamanlı, sigortalı çalışma başta olmak üzere kazanılmış birçok toplumsal hakkı geri alındı vb.

Bütün bu sayılanların sonucu olarak, bugün yeni katılımlarla, yeni proleterleşme dalgalarıyla sürekli büyüyen, ev emekçisi kadınlardan, sömürülme "özgürlüğü"nden bile yoksun büyük işsizler kitlesine, kent ve kır yoksullarına dek genişleyen, çok katmanlı, çok parçalı, heterojen ve ana ağırlığıyla örgütsüz bir proletarya gerçeği ile karşı karşıyayız.

Bu, büyük sorunlarla birlikte büyük olanakların kapısını açabilecek bir nesnelliktir. Çünkü, proletaryayı evrensel kurtuluşun, özgürleşmenin öznesi yapan öğeler, bugünkü toplumun ezici çoğunluğunun ortak yaşam koşulları haline gelmektedir. Üretim araçlarından yoksun, yaşamak için işgücünü satmaktan başka hiçbir şeyi bulunmayan, hakkı olmayıp ödevleri olan, yalnız üretim süreçlerinde değil, tüketim ve günlük yaşam süreçlerinde de edilgen bir nesne konumuna itilen, toplumsal gelişmenin yalnız maddi değil, manevi-entelektüel zenginliklerinden de yoksun bırakılan proletaryanın öz yaşam koşullarını değiştirmekten başka insani bir geleceği yoktur. Bugün, değiştirebilmek için yalnız kapitalizmin değil, proletaryanın değişen koşullarının da kavranması gerekiyor.

"Ekonomizm" ve "Politisizm"

Geleneksel sosyalist ve aynı zamanda sendikal siyasetteki tıkanıklık çoğu kez sanıldığı gibi esas olarak öznel zaaf ve hatalardan

değil, maddi toplumsal zemindeki başkalaşımından kaynaklanıyor. Başka türlü ve daha somut olarak belirtmek gerekirse, II. Dünya Savaşı'ndan sonra kapitalizmin anakaralarında biçimlenen refah devleti ve onun alt yapıları son 40 yıl içinde çözülmüş, sosyal demokrasiyle birlikte, doğrudan ya da tersinden II. Enternasyonal geleneğinin sürdürücüsü olan geleneksel sosyalist siyaset tarzının maddi zemini erimiştir. Bir yandan, bildiğimiz "ekonomizm" in, öte yandan ve tersinden proletaryanın koşul ve istemlerine yabancılaşmış, kendinden menkul, "yukarıdan", üst perdeden siyaset ve bilinç ürettiği yanılısı temelinde kendini var eden "politisizm" denebilecek bir hastalığın fideleştiği olan toprak kurumuştur. Yanılısamalı bilinç ürünü bir "işbölümü"ne, ekonomik ve siyasal mücadelenin ayrı kanallarda, ayrı program hedefleriyle yürütülmesi anlayışına, "ekonomik mücadeleyi sendikalar, siyasal mücadeleyi partiler sürdürür" şizofrenisine dayanan bir tarzla, sosyalizmi "eskiden olduğu gibi" ya da "yeniden" bir toplumsal seçenek haline getirme olanağı kalmamıştır.

Yeni tarzda sınıf siyaseti

O halde, ne yapmalı?

Dünyayı değiştirmek için savaşanlar için hiç eskimeycek bu ünlü soruyu teorik ve pratik olarak yanıtlamaya çalışırken, kanımca tutulması gereken, tutup çekebilirsek öteki halkaları da hareketlendirecek ana halka yeni tarzda bir sınıf siyaseti üretmektir. Varolan ve yok edilmeyi çoktan hak etmiş olan kapitalizmin yoğun ve ofansif eleştirisi temelinde büyük ama saçılmış proletaryayı mücadelede birleştirmenin, onun gizil gücünü pratik eleştirel ve devrimci, aynı zamanda kurucu bir enerjiye dönüştürmenin yolu "içeriden" bir yöntemle komünist düşünce ve siyaseti yaşamın her alanına akarak kendisini yeniden ve yeniden üretecek bir toplumsal bilinç olarak var etmekten, maddi bir güce dönüştürmekten geçiyor. Bu saptama doğru ve burada vurgulandığı ölçüde yaşamsalsa, bundan sonra yapılması gereken, elbirliğiyle, burada çok genel bir çerçevesini vermeye çalıştığım komünist siyaset tarzı kavramının içini düşüncede ve eylemde doldurmaktır. Komünist siyaseti, var olan aktivist ve yandaş gücünün her zerresini, eldeki araç ve malzemenin tamamını harekete geçirerek somut, programatik ve eylemsel bir bütünlük, içselleştirilmiş kolektif bir kültür olarak üretmektir. Bu görevin öznesi, her aşamada kendi devrimini yapması gereken komünist bireydir.

Toplumsal kurtuluş, politik proletaryanın eseri olacaktır. Sosyalist yeniden kuruluş yönünde bir sıçrama gerçekleştirmek bu önermenin gerektirdiği somut ve pratik adımların zaman yitirilmeden devrimci, kolektif, yaratıcı ve amaç disiplinine bağlı bir pratikle atılmasıyla olanaklıdır.

Yeniden kuruluş

Yaptığımız işe dair...

Konu “sosyalistlerin birliği” gibi dar bir alana sıkıştırılmamalı, amaç sosyalist hareketin sınıf hareketine paralel yeniden yapılanması olmalı

Muhsin Dalfidan

Sosyalist Emek Hareketi (SEH) ve Sosyalist Cumhuriyet Kolektifi (SCK) bir dizi görüşme sonrası sosyalist yeniden kuruluş, işçi sınıfı hareketinin yeniden yapılanma üzerinden siyasallaşması ve sosyalist hareketin yeniden yapılanma üzerinden birliği doğrultusundaki mücadelelerini, siyasal ortaklık zemininde sürdürmek üzere ortak süreci başlatmışlar ve Nisan 2009 tarihinden itibaren hazırladıkları “Çağrı” metnini, birlikte belirledikleri kişi ve çevrelere ulaştırmışlardır. Çağrı metnini kadın hareketi ve ulusal sorun yönüyle tartışılır bulmasına karşın genel yönelimi ve temel hedefleri itibarıyla olumlu bulan Sosyalist Demokrasi Kolektifi (SDK) de eşit ve kurucu bir bileşen olarak Mayıs 2009 itibarıyla süreçte ortak olmuştur. Bu yazıda bana göre yaptığımız işin ne olduğu ve nasıl yapmakta olduğumuza ilişkin satır başlarını sıralayacağım.

Çağrı metninin, “Bu metni imzalayanlar olarak, kuramsal zemin ve siyasal tezlerimizin, gündem ve önceliklerimizin büyük ölçüde örtüştüğünü saptayarak, sosyalizmi kapitalist düzenin karşıt devrimci kutbu olarak yeniden var etmenin biricik yolu olan siyasallaşmış bir proletarya hareketi oluşturma yolunda anlamlı bir adım atmak üzere düşünsel, fiziksel ve pratik birikimlerimizi yan yana getirmeye karar verdik” biçimindeki -yapılan işin özünün ne olduğunu belirten- başlangıç ifadelerinden başlayarak yeniden kuruluşun ne anladığımızı ifade edeyim.

Yeniden kuruluş esas olarak sosyalizmin yeniden kuruluşudur. Marksizmin temel referansları üzerinden reel sosyalizm ile arasına ayrım çizgileri çeken sosyalizm anlayışının ideolojik, teorik, politik, toplumsal ve örgütsel boyutlarıyla yeniden kurulmasıdır. Yeniden kurulmuş sosyalizm anlayışına uygun olarak mevcut sosyalist harekete temelden itiraz eden

sosyalist hareketin ve işçi sınıfı hareketinin yeniden kuruluşu ve işçi sınıfı partisinin bu temelde inşasıdır. Öyleyse konunun birbiriyle ilişkili üç boyutu var.

Sosyalist yeniden kuruluş

Reel sosyalizmin çöküşünün üzerinden 20 yıla yakın bir süre geçti. Ama sosyalistler hâlâ Marksizmin temel referansları üzerinden, çöküşün nedenlerini açığa çıkarıp, kapitalizmin yeni yönelimlerini ve işçi sınıfının yapısındaki değişimleri tahlil edip, toplumsal bir yaşam biçimi olan sosyalizmin tekrar ayakları üzerinde durmasını sağlayacak yeniden kuruluşun teorik, ideolojik, siyasal, pratik ve örgütsel donanımını oluşturamamışlardır. Dolayısıyla, reel sosyalizm ile arasındaki ayrım çizgilerini netleştirmiş, temel Marksist referansları doğrultusunda sosyalizm anlayışını geliştirmiş bir yeniden kuruluş güncel görev olarak önümüzde durmaktadır.

Bu görevin öncelikli başlıkları; işçi devletinin hiçbir ikameciliğe yer vermeden işçi sınıfının egemen sınıf olarak örgütlenmiş halinden başka bir şey olmadığını; sosyalizmin bir kalkınma modeli değil bir toplumsal yaşam biçimi olduğunu, işçi iktidarı olarak sosyalist demokrasinin güçlenerek değil sönmülenererek yerini devletsizliğe bırakacağını, düzenli ordunun sınıf iktidarında yeri olmadığını, toplumsal mülkiyet temelindeki örgütlenme özgürlüğünü de güvenceye alan çoğulculuğun işçi iktidarının vazgeçilmez unsurlarından biri olduğunu vb. Marksizmin temel referansları ve Paris Komünü'nün ışığında somutlamak olacaktır.

İşçi sınıfı hareketinin kendi için siyasallaşması

Konunun ikinci boyutu, işçi sınıfı hareketinin kendi için siyasallaşması ve siyaset sahnesindeki öncü yerini somut olarak almasıdır. Bunun için sermaye birikiminden ibaret olan kapitalist üretim tarzının üretim sürecindeki değişimleri analiz etmek ve bunların işçi sınıfının yapısı ve bileşiminde oluşturduğu değişimleri gören bir yerden işçi sınıfının örgüt-

lenme ve mücadele araçlarını ortaya koymak gerekmektedir. İşçi sınıfını modern sanayi proletaryasıyla özdeşleştiren sınıf tanımlamalarından uzak durarak, işçi sınıfının, işgücünü kapitaliste satmak zorunda olanların oluşturdukları sınıf olduğu gerçeğinden hareketle sınıf çalışması yürütülmelidir. Hizmet sektöründe çalışan işçilerin görece artışları, esnek çalışma biçimleri, üretim birimlerinin parçalanması, yeni işçi havzalarının geliştirilmesi ve işçi sirkülasyonunun artışı, yedek işçi ordusu olarak işsiz işçilerin artışı, ev eksenli çalışmanın yaygınlaşması vb. yönleriyle işçi sınıfının durumunun tahlili üzerinden geliştirilecek mücadele yöntem ve araçlarla işçi sınıfı siyasallaşabilir. İşçi sınıfının kendi içindeki farklılıkların bu denli arttığı, üretim süreçlerinin değiştiği ve sınıf içi rekabetin sermaye eliyle de körüklendiği bir durumda, sınıfın farklı bileşimleri arasında rekabeti değil dayanışmayı örececek bir örgütlenme ve mücadele hedefleri ortaya konmalıdır. Unutulmamalı ki işçi sınıfını toplumsal özne olarak sınıf yapan, sermaye sınıfı karşısındaki birlikte mücadelesidir. İşçiler sermaye sınıfına karşı ortak mücadeleye başladıkları andan itibaren gerçek anlamda sınıf olurlar ve sınıf bilinciyle donanımlı hale gelirler. Bu bilinçle sınıfın tüm bileşenlerinin ortak örgütlülük ve mücadelesinin yeniden yapılanma unsurlarını içerecek biçimde oluşturulması öncelikli görevdir.

Sosyalist hareketin yeniden yapılanması ve birliği

Sosyalist hareketin yeniden yapılanması ve birliği görevinin önündeki engellerden biri sosyalist hareketin araçlar üzerinden bölünmüşlüğüdür. Bu engel sosyalist yeniden

kuruluşun temellendirilmesine paralel olarak yapılacaktır. Ayrıca, somutumuzda gelenek takipçiliği üzerinden yürütülen örgütlülüklerin yeniden yapılanmanın doğasına ters düşüklerini işaret etmek gereklidir. Elbette 1970'li yıllarda oluşturulan örgütlenmeler, toplumsal olgular olarak kabul edilmeli ve bu yapıların kararlar ortadan kaldırılmasının mümkün olmayacağı görülmelidir. Ancak, sosyalist hareketin yeniden yapılanmasından söz eden her yapı kendini yeniden yapılanmanın öznesi olarak görmeli ve yeniden yapılanma sürecine paralel olarak sönümlenme iradesini en baştan gösterebilmelidir. Bu anlamıyla siyasal ortaklaşma sürecimizin temel hedeflerinden biri, parti içinde partiler olarak örgütlenen bir örgütler koalisyonu değil, siyasal program birliği temelinde örgütlenen, fikri çoğulculuğu olan, "fikirler koalisyonu" olarak devrimci işçi sınıfı partisinin inşasıdır.

Sınıf hareketiyle paralel yeniden kuruluş

Bir başka engel, sosyalist hareketle sınıf hareketinin kopukluğundan hareketle, sosyalist hareketin sınıf hareketinden bağımsız yeniden yapılanma ve birliğini öngören perspektiflerin varlığıdır. Böylesi dar birlikçi perspektiflerden uzak durmak gerekiyor. Bunun için işçi sınıfı hareketinin ve sosyalist hareketin yeniden yapılanması ve birliği derdi olan (aslında derdi olmayanların da yapması gereken bu olmalıdır) örgüt ve bireylerin mevcut durumlarında ve ortaklaşacakları örgütlerde işçi sınıfı temelinde örgütlenmeleri birliğin güvencesi olacaktır. Sosyalist hareketi dolayısıyla işçi sınıfı partisini, gerçek sahiplerine teslim etmeden sosyalist hareketin yeniden

yapılması temelinde birliği hayal olacaktır. Sosyalist hareketle işçi sınıfı hareketi buluştuğu ölçüde, siyasal çalışma işçi sınıfına yöneldiği ölçüde, sosyalist hareketin birliğinin imkanları da gelişecektir. Bu nedenle önce sosyalist hareketin birliğini sağlayalım, birlik olmuş sosyalist hareketle sınıf hareketini geliştirir ve sınıf hareketiyle birliği sağlarız düşüncesinin teoriye ve yaşama denk düşmediği gerçeğinden hareket edilmelidir. Dolayısıyla konu sadece "sosyalistlerin birliği" gibi dar bir alana sıkıştırılmamalıdır. Asıl amaç sınıf hareketinin ve buna paralel olarak sosyalist hareketin yeniden yapılması olmalıdır. Birlik, sosyalist yeniden kuruluş diye de tarif edilen bu sürecin bir ürünü olmalıdır.

Siyasal eylemi ortaklaştırırken programı tartışmak

Siyasallaşmış bir işçi sınıfı hareketi üzerinden sosyalist yeniden kuruluşu gerçekleştirerek sosyalizmi tekrar kapitalizmin karşısına somut bir seçenek olarak dikmek için yola çıkan bizler, siyasal ortaklaşma sürecimizi kısaca özetlediğim anlayış temelinde sürdüreceğiz. Siyasal ortaklaşma sürecimiz, "önce birleşelim sonra tartışırız" ya da "önce tartışalım sonra birleşiriz" ikilemini aşmış, siyasal eylemliliği bir taraftan ortaklaştırırken diğer taraftan program tartışmasını yürüterek teori ve pratiğin birliğini mücadele içinde sağlama rehberliğinde ilerlemekteler. Yine, tartışmalarımız grup temsiliyetleri üzerinden değil bireyler üzerinden yapılmaktadır. Bu anlayış yeniden yapılanma ve harmanlanmanın gerçekleştirilmesi açısından temel önemi haiz bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Bu yöntem ortaklaşma atmosferini daha hızlı olgunlaştır-

makta ve sürecin bileşeni yapıların sönümlenme süreçlerini hızlandırmaktadır. Açık ki, siyasal ortaklaşma sürecimizin tamamlanmasıyla oluşturacağımız örgütlüğümüzle yeniden kuruluşu tamamlamış olmayacağız. Ancak çağrı metninde işaret edilen ortaklaşma zemininin genel kurgusu üzerinden oluşturulacak siyasal programla donatılmış örgütlüğümüz, yeniden kuruluş yolunda kazanılmış kıymetli bir araç olacaktır. Bu araç daha gelişkin adımlar atmamızı mümkün kılacak. Bir yandan yeniden kuruluşun gelişip boy vereceği işçi sınıfının kendi için siyasete güçlü bir müdahalesinin aracı olarak örgütlülüğümüzü ve bağımsız faaliyetimizi sürdürürken, diğer yandan yeniden kuruluş yolunda yeni güçlerle buluşa buluşa yürüyeceğiz. Bu güçler esas olarak, işçi sınıfı içinden sınıf mücadelesine katılacak yeni/taze güçler olacaktır.

Yeniden kuruluş, sınıfın siyasallaşması ve sosyalistlerin birliği mevcutların toplamı üzerinde olacak bir iş değildir. Elbette mevcut güçleri de yok saymayacağız. Mevcut güçlerin kritik eşik aşılmasında temel öğeler olduğunu da unutmayacağız. Mevcutlar içindeki yol yürüyeceğimiz ve yürümek için hiçbir çabayı esirgemeyeceğimiz güçler, milliyetçi ve liberal yönelimlerle arasına sınır çizgisi çeken, enternasyonalist; Kürtlerle yan yana olmaktan ödün vermeyen, kapitalizmi devrim yoluyla aşmayı hedefleyen, toplumsal mülkiyet temelinde çoğulcu bir sosyalizmden yana olan, sosyalist yeniden kuruluş ve sosyalist hareketin yeniden yapılanması ihtiyacını hisseden; dolayısıyla mevcut haliyle kendi doğrusal gelişimiyle mücadeleyi sürdürmenin doğru olmadığını gören sosyalist bireyler ve örgütlenmelerdir.

Yeniden kuruluş

Politik işçi hareketi ve yeniden kuruluş

Bütünleştirici bir mücadele hattı ve örgüt zemininin yaratılması zorunlu

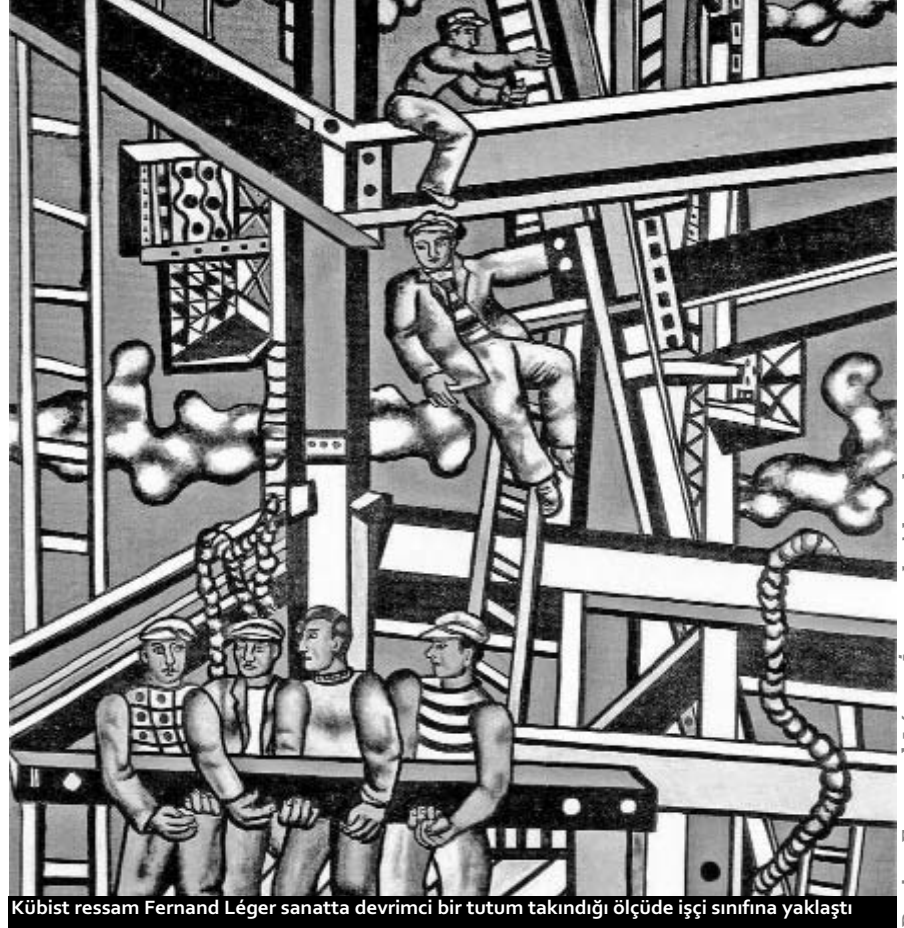
Alp Hakan Güvenir

Politik işçi hareketi kavramlaştırması, sosyalist hareket zemininde üç farklı olgu ve gerçekliği ifade etmek için kullanılıyor. Ekonomi ve siyaset alanlarının birbirleriyle ilişkili ama farklı alanlar oldukları, işçi hareketinin ancak çok özel durumlarda ekonomik alanın ötesine geçip siyasal alana taşabileceği düşüncesi bu kavramlaştırmaların geleneksel siyaset zeminindeki ortak ön kabulü ve kalkış noktası.

Kavramlaştırmalardan birincisi; işçi sınıfının öz örgütleri ve hareketiyle birlikte kendisini değil, onunla tarihsel ve politik çıkar/hedef ilişkisi bulunan siyasal örgütlenmeyi anlatıyor: İşçi sınıfının politik örgütü. İktisadi bir kategori olarak ele alınan işçi sınıfı, kendisi için sınıf durumuna yükselmek için ekonomik alanın dışından bir müdahaleye ihtiyaç duyar, siyasal örgüt bu müdahalenin öznesidir. Bu örgüt, işçi hareketi ile ilişki içerisinde olsa da bu hareketin ve ekonomik alanın dışında kuruluyor, sınıfın kendisi için sınıf durumuna yükselmediği sürece sahip çıkamadığı tarihsel ve politik hedeflerini temsil ediyor.

İkincisi; işçilerin bir işyerinde işverene karşı verdikleri mücadelenin ötesinde, eylemleri ve talepleri ile ülke çapında bir sınıf olarak burjuvaziyi karşısına alan, yasalarda kimi değişiklikler yapılmasını somut olarak önüne koyan bir zeminde kendisi için sınıf olarak ortaya çıkması anlatılır bu kavramlaştırma ile.

İşçi hareketi, işçi sınıfının kendisi için sınıf niteliğine yükseleceği o belirleyici eşik noktasına kadar ekonomik alanda ortaya çıkıp devinen bir gerçeklik olarak ele alındığı için, politikleş(tiril)miş işçi hareketidir burada söz konusu olan. Doğru bir örnekten (Marx'ın Bolte'ye 23.11.1871 tarihli mektubu) yola çıkıp yanlış bir teorileştirilmeye varan bu yaklaşımın siyaset

Kübilist ressam Fernand Léger sanatta devrimci bir tutum takındığı ölçüde işçi sınıfına yaklaştı

Resim: Fernand Léger, 'İnşaatçılar'dan detay

zemininde ancak serçe kuşsa bütün kuşlar serçedir yahut serçe olmayanlar kuş değildir akıl yürütmesi kadar işlevsel olabileceğini kabul etmek gerekiyor.

Bu kavramlaştırma ile ifade edilen bir diğer gerçeklik ise sınıfın genel ve ortak çıkarlarını üzerinde şekillenen, bütün parçalarını ortak bir mücadele hattında bütünleştirip örgütlendirebilen nitelikteki harekettir. Tutulacak halka bu noktada, fakat sosyalist hareketin meseleye bakışı, kritik halkayı yakalayabilecek ufuktan yoksun. Teme-linde, sınıf hareketi zemininde bütünleştiriciliğin, bugünden yaşam bulabilecek elle tutulur, gözle görülür bir

mücadele hattı ve örgütlülük çerçevesinde değil, devrimci dönemlerde yaşam bulabilecek; bugünden en fazla sınıfın politik öncüsü nezdinde perspektif olarak temsil edilebilecek biçimde ele alınıyor olması yatıyor.

Bu haliyle sosyalist hareketin bileşenleri; onlar ağır ellerini toprağa basıp doğruldukları zaman yakıcı ihtiyaç haline gelecek ve işçi ordularına zafer yolunda önderlik edecek örgütü o büyük gün için hazırlayan, pusucu bir siyasetin öznelere dönüşüyor. Siyaset anlayışı pusucudur, çünkü o tayin edici ana kadar, esas olarak hareketin değil, harekete gerektiğinde yön vere-

ceği ve iktidar alternatifini somutlayacağı düşünülen politik örgütün inşası, çoğalmasa, işçi sınıfı ile iribatlanması için çalışılır. Bu çalışmanın işçi hareketi dâhil kendi dışındaki süreçlerle ilişkisi de bu önceliğe bağlıdır. Oysa yeniden kuruluş ve politik işçi hareketi ilişkisi, iç içe ve sürekli etkileşim halinde, örgüt formlarının her defasında kapitalizmi tarihin çöplüğüne gömecek gerçek hareketin ihtiyaçlarına tabi kılınarak yeniden kurulduğu, elle tutulur, gözle görülür somut bir ilişki olarak anlaşılıp yaşama geçirilmeli.

Devrimci siyaset elbette ki, iktidar odaklı bir siyaset olmalı; ancak buradaki durum farklı. Devrimci durumda oynanması hedeflenen role hazırlanma önceliği sosyalist hareketin bileşenlerini tam bir hipnoz haline sokuyor. Bu hipnoz hali, devrimci olmayan dönemlerde devrimci siyasetin örgütlenebileceği zemin, yaklaşım ve arayışlardan da uzaklaşmasını doğuruyor.

Bugünden karşılığı olabilecek, bütünleştirici bir mücadele hattının ve örgüt zemininin yaratılması hem mümkün, hem de sınıfın kendi iktidarına hazırlanabilmesi bakımından zorunlu. Bunun iki belirleyici ekseni ve kalkış noktası bulunuyor:

1. Sınıfın bölünmüşlüğü

İşçi sınıfını bölen çalışma yasalarına, örgütlenme mevzuatına, işkolu ayrımlarına karşidan cephe almayan bir zeminden politik işçi hareketinin yeşermesi olanaksız. Sektör, işkolu, çalışan/çalışmayan ayrımı gözetmeksizin sınıfın tümünü kapsayabilecek ortak bir mücadele hattının ve örgütlenmenin yaratılması, önümüzdeki dönemin temel görevlerinin başında geliyor.

Yan yana çalıştığı taşeron işçilerini örgütleyemeyen işçi sendikalarının; yasal kazanım ve güvencelerini yitirme pahasına özel sektördeki meslek çalışanlarıyla ortak örgütlenme yolunda somut adımlar atamayan KESK sendikalarının, yasaların elverdiği alanlarda üye sayılarını arttırarak mevcut durumlarını korumaları bile olanaksız. Meselenin bir yanı mevcut sınıf örgütlerinin sınırları yasalarla çizilen kapsayıcılık alanlarının dışına doğru genişletilerek yeniden kurulmaları iken, diğer yanı, örgütsüzlüğe terk edilen alanların örgütlü sınıf kesimleriyle somut olarak buluşabileceği zemin ve biçimlerde örgütlenmesidir.

İşsizlik, gerek yaşanan krizin yıkıcı sonuçlarına gerekse de değişen sermaye birikim rejimine ve istihdam politikalarına bağlı olarak önümüzdeki dönemde belirleyici önemde sorunu ve mücadele alanı. İşsizlere yönelip onları kucaklamayan bir emek hareketinin geleceği de olmayacak. Bu yolda karşılaşacağımız en büyük engel, geleneksel siyaset alışkanlıklarımız. Bu

meseleye, iş sahibi olanların işlerini yitirmesi darlığına düşmeden; bu alanı bir işkoluymuş gibi kendi içinde örgütlenme yanılışına kapılmadan yaklaşmalı; tam istihdam ve kapsamlı kamu yatırımları taleplerinin değemediği, yanıt veremediği somutlukta çözüm önerileriyle, örgütlen-dirici mücadele hedefleriyle yönelmeliyiz.

İşsizlik sorunu ve işsizlerin örgütlenmesi, aynı zamanda mevcut sınıf örgütlerinin bu alana açılarak kendilerini yeniden ve devrimci temellerde var edebilecekleri önemli bir potansiyel barındırıyor. Emek örgütlerini, dolaysız biçimde bu alana yönlendirip işsizleri ve olası bir işsiz hareketini kapsayacak şekilde yeniden kurgulamadan, dönemin ve işçi sınıfının ihtiyaçlarına yanıt verecek çerçevede, yaşayan örgütler olarak yeniden işlev kazanmaları beklenmemeli. Mevcut örgütleri yadsımadan, onlara tabi olmadan emek hareketi içinde kurucu roller oynayabilecek kapsayıcı yeni örgüt biçimlerinin ortaya çıkmasına geçmiş deneyimlerden faydalanarak yoğunlaşmak gerekiyor.

2. Ekonomi-siyaset, çalışma-yaşam alanı ayrımları

İşçi sınıfı ve hareketi, özel bir müdahale ya da durum olmadığı sürece, ekonomik alana ait gerçeklikler olarak kurgulandığı ve mevcut sınıf örgütleri de bu kurguya uygun pozisyonlar aldıkları içindir ki, olağan durumlarda emek hareketi ve örgütlerinin gündemine alınmayan alan ve mücadele başlıklarını, emek hareketinin ve örgütlerinin gündemine sokmak gerekiyor. Bu alan ve mücadele başlıklarından ilki, işçi sınıfının boyun eğme biçimlerinin yaratıldığı, yabancılaşmanın fişkırdığı üretim sürecinin bizzat içerisinde, üretim sürecinin ve alanının tümüne dair söz söyleme, denetleme, karar verme, yönetme hakkının, tarihsel ve vakti geldiğinde kullanılacak bir hak olarak değil, güncel, somut, meşru ve kazanılabilir bir hak olarak öne çıkartılmasıdır.

Üretimde işçi denetimi; özelleştirme kapsamındaki ya da zarar ettiği için kapatılacağı ilan olunan işletmelerin işçilerin kontrolüne bırakılması, bütün işçi fonlarının işçi yönetimine geçmesi ve bu ekseninde ilave edilecek bir dizi mücadele hedefiyle birlikte, işçi hareketinin gündeminin odağında yer almalıdır. İşçi denetimi ve yönetimi olguları, gerektirdikleri örgüt formları ve ilişkiler, iktidar değişikliğinden sonraki dönemin gerçeklikleri olarak değerlendirilir, ancak kapitalizm koşullarındaki mücadele hedefleri ve örgüt formları arasında olduklarını, yine mücadele tarihinin ihmal edilen sayfalarından biliyoruz. İşçi sınıfının üretim sürecindeki ve toplumsal yaşamdaki rolünün işyerlerinden başlayarak ve bugünden

değiştirilmesini somut olarak hedeflemeli, politikalarımızı bu ihtiyaca yanıt verecek biçim ve içerikte oluşturmalyız.

Sovyet tipi örgütlenme

İşyeri komitesi, konsey, sovyet niteliğindeki örgütler, devrimci durum koşullarında ortaya çıktıkları için olsa gerek, sosyalist hareket bu örgütleri olası bir iktidar fethi ve sonrasına has örgütler olarak algılar. Oysa tarihsel deneyim, sınıfın somut ihtiyaçlarına mevcut örgütlerin yanıt veremediği durumlarda, bu tip örgütlerin gerçek ve yakıcı sorunlara devrimci çözümler üreten, işlevli örgüt formları olarak, bunları oluşturmaya dönük herhangi bir özel çaba olmadığı halde bile, bir anda bütün haşmetleriyle ortaya çıkabildiklerini gösteriyor. Bu örgütlerin temsil ettiği sınıfın bütün kesimlerini birleştirebilme, yönetici ve kurucu niteliklerini öne çıkarıp geliştirme, her durumda meşruiyetine üzerinde kendisini var etme özelliklerine sahip bir muhteva ile bugünden işçi hareketini mayalandırabilmek, gücümüzü ve enerjimizi bu alanlara yoğunlaştırabilmek belirleyici önemde.

Bugün işçi hareketi ve örgütleri çalışma alanının dışındaki sorunlara muazzam ölçüde yabancı. Sınıf sendikacılığının çeşitli görünüşleri içinde, ücret sendikacılığını aşan ve emek mücadelesini, sosyal haklar başlığındaki taleplerle çalışma süresi ve koşullarının dışına çıkarmayı hedefleyen deneme ve kazanımlar oldu elbet; ancak kalıcı oldukları söylenemez. Her şeyden önce, sosyal haklar başlığı ile sendikal mücadele gündemine ve sözleşmelerin içine alınan talepler, karşılığı para cinsinden ifade edilip imza altına alınan ücretlere içerilerek başlangıçtaki anlamından uzaklaşıp ücretin yükseltilmesini sağlamaktan öte anlamı olmayan talepler haline geldikleri için.

Bu başlık altında ifade edilebilecek konut, sağlık, eğitim, ulaşım ve toplu taşıma sorunları, kültürel ihtiyaçların giderilememesi gibi sorunlar işçi sınıfının sosyal bir varlık, insan olmasından kaynaklanan ihtiyaçlarına işaret eder. Hangi işyerinde, hangi iş kanununa bağlı çalıştığından ve hatta bir işte çalışıp çalışmadığından bağımsız sınıfın geniş kesimlerinin ortak sorunları ve ihtiyaçlarıdır.

Sadece bu nedenle bile emek hareketinin ortak gündemi olmalıdır. Bu ihtiyaçların giderilmesine dönük bir mücadele, çalışma alanı ile yaşam alanını, dolaysız biçimde bağlayacağı gibi, işçi sınıfının farklı kesimlerini somutta birleştiren bir rol de oynayacaktır. Bu alanlara, dolaysız biçimde emek hareketi ve örgütleri üzerinden sınıfın farklı kesimlerini bütünleştiren bir perspektifle yaklaşılması gerekiyor.

Yeniden kuruluş

Gerçekliğimizin aynası: Politika

İşçi hareketi, bütün insanlık adına konuşma gücüne ve yeteneğine kavuşmadıkça, “yeniden kurulmuş” olmayacak

Ertuğrul Kürkçü

“Sosyalist hareketin kendi krizini aşması büyük ölçüde işçi hareketindeki krizin aşılmasına sunacağı çözümlerle bağlantılı: Fikri maddesiyle buluşturmanın ortam ve koşullarındaki değişmeyi tanımak ve kabul etmek; bunun gereksindiği fikri ve örgütsel donanımı edinmek; yaşam ve üretim koşullarının iç içe geçmişliğini, birden çok kimliğin tek bir emekçi tarafından üstlenilişini tanıyan; çeşitli mücadele alanlarını birbirleriyle ilişkilendiren işçi ve halk örgütleri dizisi içinden geçerek kendini yeniden kurmak: Sosyalist hareket ancak böylece politik bir işçi hareketinin doğuşuna katkıda bulunduğu ve işçi hareketinin iktisadi ve siyasi alan ikiliğini aşan bir dip dalgası üzerinde kendini yeniden kuruluşuna adandığı ölçüde kendi küllerinden yeniden doğabilecek Kapitalizmin egemenliğiyle her düzeyde, her türden karşı karşıya gelişin bir sınıf mücadelesi

halinde geliştiği kapitalist küreselleşme koşullarında, eski ‘altın çağ’a hiçbir öykünme, sosyalist hareketin krizinin devası olmaz.”

Yukarıdaki satırlar, Sosyalist Emek Hareketi’nin altı yıl önce yayımladığı “Politik Bildirge”nin sonuç bölümünden.

Aradan geçen altı yıl, bu çağrının yankılarının geri dönmesi için oldukça uzun bir süre sayılmalı. Ama ne yazık ki, tarih biz öyle istediğimiz için çabuk akıyor. Mantıksal olarak gerçekleşmesi beklenenler, onların üzerinde gerçekleşeceği maddi ve insani koşullar henüz bir araya gelmediği; ya da doğru bir fikre sahip olmanın her zaman otomatik olarak o fikri -eskilerin tabiriyle- “kuvveden fiile çıkartacak” güç ve yeteneği de otomatik olarak garanti etmediği için, doğru fikirler, onları ısrarla savunmaya devam etmeniz de altı yıl sonra henüz maddesiyle buluşmamış olarak kalabiliyor.

Ancak “Yeniden Kuruluş” için giriştiğimiz yeni hamle, doğru bir fikri ısrarla savunma-

nın bizzat kendisinin bir maddi gücü doğru-rabileceğini doğruluyor.

Şimdi, ta en başında, hareketi kurarken söylediğimiz gibi bir “yeniden karılma”nın orta yerindeyiz: Sosyalist Cumhuriyet Kolektifi ve Sosyalist Demokrasi Kolektifiyle birlikte daha yüksek bir politik birlik için kendimizi ortadan kaldırmaya hazırlanıyoruz.

“Bildirgemiz”de vaad ettiğimiz gibi “toplumsal mücadele alanlarında ortaya çıkan yeni gerilim ve çelişkileri siyaset alanına taşıma pratiklerinde ortaklaşa deneyimler” edinmek, “bu alanlardan yeni enerjileri sosyalist mücadelenin içine taşımak” için buna ihtiyacımız var. Nasıl kelebek kozasından çıkmaksızın kendisi olamazsa, bileşik ve daha güçlü bir politik inisiyatif için hareketimizin doğuş aşamasını içinde geçirdiğimiz büyük çaba ve fedakarlıklarla ördüğümüz organlarını, kurullarını, yayınlarını, arkamızda bırakmaya hazırlanıyoruz.

“Bildirgemiz”den bugünlere bakarak söylediğimiz gibi, “Sosyalizmin bayrağını bir kez daha gururla yükseltebilmek için toplumsal mücadelelerin siyasallaştırıldığı, siyasal mücadelenin toplumsal bir bağlam edindiği bir deneyim ortaklığı gerekiyor.”

Yeni süreçte bu ortaklığı edinmek için kendimize yeni, daha önce denemediğimiz bir yapı kurmaya girişeceğiz.

“Bildirgemiz”de kendimize biçtiğimiz rolü yeni koşullarda yeniden karılarak yerine getirmeye devam edeceğiz: “İşçilerin kendilerini devletin ve sermayenin çıkarlarından ayrı bir parti olarak örgütlemelerine hizmet etmek; emeğin öncü kesimlerinin siyasal girişkenlik kazanmaları, her durumda kendi kendilerini yönetebilir olmaları için çaba göstermek; onları bütün toplumun sözcüsü olacakları siyasal iktidarın fethedilmesine hazırlamak; mülksüzleştirilenlerin mülksüzleştirilmesi saati çaldığında bunu gerçekleştirecek olan devlet iktidarını en ücra imalathaneden, en uzak varoştan başkentin kalbine kadar her yerde kurmaya girişmelerine öncülük etmek. Hayatın sosyalistleri çağıracağı devrimci görevin özü bu!”

Düşüncelerimizin doğruluğunun kanıtlanacağı yer tam da burası: Politika! Bütün yurttaşların birbirleriyle temasa geldikleri alan. İşçi hareketinin yeniden kuruluşu, bizim, bütün öteki devrimci güçlerle birlikte, işçi hareketinin enerjisini ve dikkatini kısmı kurtuluştan, bütünsel kurtuluşa yönelip yönelmeyeceğimizle ilgili.

İşçi hareketi, bütün toplum, giderek bütün insanlık adına konuşma gücüne ve yeteneğine kavuşmadıkça, sosyalist hareket işçi hareketinin bu bilince ulaşmasının başlıca uyarısı olma işlevini üstlenemedikçe “yeniden kurulmuş” olmayacak! Bunun için şimdi daha çok gücümüz ve umudumuz var.

Mersin’de sosyalist yeniden kuruluş süreci

Herkesin kendisini eşit irade sahibi birer katılımcı olarak gördüğü bir yoldaşlaşma süreci yaratmak için çaba gösteriyoruz

Ufuk Değirmen-Vakkas Kılınc

Birçok sosyalist sol çevrenin mevcutla yetinme tavrına karşın, Sosyalist Emek Hareketi Parti Girişimi başından beri sosyalist hareketin yeniden kuruluş ihtiyacını dillendiren bir yapıydı. Tartışma, çalışma hatta siyasal ilişkileneceklerini bu zemini göstererek geliştirdi. Konferanslar, yayınlar ve politik bildirgede bu gereksinimin altını ısrarla çizildi. Girişimi örgütleyenler yeniden kuruluşu bir süreç olarak gördü ve sürecin her aşamasında başkalarıyla birlikte karılıp yeniden kurulmaya açık olduğunu ortaya koydu. Süreç uzadıkça geriye çekilenler, başka arayışlara yönelenler olduysa da SEH parti girişimi bu çizgisini korudu. Bugün gelinen noktada bu doğrultuda atılan adımların meyvelerini vermeye başladığı görüldü.

Mayısta sosyalist kamuoyuna deklare edilen “Ekmek, Gül ve Hürriyet Günleri İçin Çağrımızdır” başlıklı metin, Sosyalist Emek Hareketi (SEH), Sosyalist Cumhuriyet Kolektifi (SCK), Sosyalist Demokrasi Kolektifi (SDK) ve sosyalist bireylerin kadro, olanak ve deneyimlerinden oluşan birikimi, ortak bir potada toplayarak, grup zeminleri yerine bireysel katılımı esas alan bir politik ve örgütsel birliktelik sürecinin zemini olarak işlev gördü.

Çağrının yarattığı iklim

Mersin’de de sosyalistler uzunca süredir yeniden kuruluşun ihtiyacına uygun kimi girişimlerde bulunmuştu. Çağrı metniyle kendisini dışı vuran teorik politik zemin ve ortaklaşma süreci, Mersin’deki bu girişimlerimizi derleyip toplamamız için uygun bir politik iklim yarattı. Kentte yukarıdaki gibi üç bileşenli değil, sosyalist bireylerin birikiminin toplandığı kendine özgü bir yeni süreç ölüyor. Yaptığımız toplantı ve görüşmelerde, çağrının muhataplarının bu sosyalist yeniden kuruluş süreci hakkında bilgilendirilmesi,

yaşanan deneylerden ortaklaşa dersler çıkarılması ve Mersin’de yürütülecek çalışmaların genel çerçevesinin belirlenmesi doğrultusunda adımlar atıldı.

Bölgesel ve yerel toplantılarda içine girdiğimiz bu süreçte aktif rol üstlenmek gerektiği üzerinde duruldu. Sürece denk gelmeyen arayış ve yaklaşımlara eleştirel mesafe kondu ve onu sistem içi arayışların parçası haline getirme çabalarından uzak durulması gerektiğine dikkat çekildi. İşçi sınıfının yeniden kendisi için sınıf haline gelmesi, bunun ifadesi olarak siyasallaşmış bir sınıf hareketinin açığa çıkarılması ve sosyalist solun yeniden kuruluşuna katkı yapmayan, onu beslemeyen, ona değmeyen girişimlerden kaçınılması gerektiği üzerinde duruldu.

Mersin’de “Çağrımızdır” metni temelli bir yeniden kuruluş sürecinin örgütlenmesi için komisyon oluşturuldu. Komisyon sürecin ve çağrı metninin anlaşılır kılınması için 30 Mayıs 2009’da “Kriz ve Devrimci Seçenek” başlıklı bir toplantı düzenlendi. Toplantıda Haluk Yurtsever “Kriz, Sınıf ve Sosyalist Hareketin Durumu”, Kenan Kalyon “Sosyalist Hareketin Kuruluşunda Çağrı Metni” konulu sunumlar yaptı ve sonrasında sürecin bundan sonraki aşamalarında neler yapılması gerektiği konusunda duruldu.

Yerelde adım adım ilerleme

Toplantıyı dışı açık çağrıya dönüştürmedik. Bunun yerine, çevre ilişkimiz, çeşitli düzeyler ve düzlemlerde temaslar içinde olduğumuz sosyalist bireylere çağrı metnimizi iletterek bir duyuru yaptık. Tartışmayı örgütlenme komisyonumuz, ileriye dönük adımlarda birlikte hareket edebileceğimize kanaat getirdiği kişileri davet ederek, çağrı metni ve toplantının daha işlevli ve somut alıcı olmasını hedeflemişti. Çağrı metni daha önce dağıtıldığı için kürsü kullanma, soru ve tartışma bakımından görece verimli bir toplantı yapmış olduk. Toplantıya 100’e yakın insan katıldı. Genel olarak amaca

uygun olumlu geçtiği söylenebilir. Bu toplantıya katılarak süreci birlikte örgütlemeye evet diyenlerle bugüne kadar üç toplantı yaptık.

Toplantılar

Mersin’de sosyalist yeniden kuruluş toplantısı diye adlandırdığımız toplantılardan ilkinin 27 Haziran’da gerçekleştirdik. Toplantı iki gündemliydi: Süreçle ilgili bilgilendirme ve çağrı metni üzerinde tartışma. 10 kişi söz alarak, sürecin nasıl ilerletilmesi gerektiği ve metinden ne anladığı üzerine konuştu. Toplantı sonucunda, bir komisyon oluşturularak, daha geniş katılımlı yeni bir toplantı düzenleme kararı alındı. Her toplantıda üyeleri değişecek olan bu kurula, iki toplantı arası sürede çağrıyı örgütleme, bir dahaki toplantının yer, tarih ve gündemlerini belirleme yetkisi verildi.

İkinci toplantı

12 Temmuzda yapılan ikinci toplantının gündemi ise “Çağrı metni üzerinde tartışma”, “Ortak yürüyüş için örgütsel yönelimler”di. Yaklaşık 20 kişinin söz aldığı tartışmalar geliştirildi. İkinci toplantının sonucunda, ortak süreç katılan insanları ilçe düzeyinde yan yana getirmek için görevlendirmeler yaptık. İlçelerde yapılan toplantılarla, üçüncü toplantımıza kadar ki sürede bir araya gelmesi amaçlanmıştı. Bu aynı zamanda, ilçe yerellikleri üzerinden 15 Ağustos toplantısına ön hazırlık anlamına gelecekti.

Üçüncü toplantı

Mersin’deki üçüncü yeniden kuruluş toplantısına 32 kişi katıldı. Bu toplantıda başlıca iki gündem üzerinde durduk: “Mersin’de emek hareketinin ve sosyal hareketlerin panoraması ve görevlerimiz” ve “konferansa giderken sürecin örgütlenmesi ve görevlerimiz”. Birinci gündemle ilgili olarak görevlendirilmiş bir arkadaşımız yarım saatlik doyurucu bir sunum yaptı ve onun üzerine yaklaşık bir saat süren tartışma yapıldı. İşsizlik meselesinin kentte emeğin başat gündemi olması gerektiği üzerinde durulduktan

sonra, sınıfın örgütsüz kesimlerinin örgütlenmesi konusunda neler yapılabileceği ve sendikaların aşağıdan ve dışarıdan müdahalelerle nasıl emek mücadelesine çekilebileceği konuları üzerinde duruldu. Bu konuda yapılacak işlere dair kararların il konferansında alınması uygun bulundu.

Toplantının sonucunda 11 kişilik bir yürütme kurulu seçildi. Bu kurul konferansa kadar toplantıların örgütlenmesi ve çevreyle ilişkiler konusunda yetkili kılındı.

Konferansa doğru kat ettiğimiz mesafe

Yeni bileşimle, yeni bir sürece girdiğimiz için, önceki bütün ilişki, hukuk, temsiliyet biçimlerini tamamen yeni sürece ve onun ihtiyaçlarına devrettik. Bu sayede yeniden kuruluş sürecinin tüm katılımcılarını, eşit hak ve sorumluluğa sahip sosyalist bireyler haline getirmeyi hedefledik.

Bunun dışında, herhangi bir kurul toplantısı yapmayı ve önceki süreçlerimizden kalan birim faaliyetlerini, temsiliyet ilişkilerini devam ettirmeyi doğru bulmadığımız için sonlandırdık. Bütün enerjimizi yeni oluşturmaya çalıştığımız sürece devrettik. Birinci toplantıdan bugüne kat ettiğimiz mesafeyi gündemlerle ilgili görüş beyan edenlerin sayısındaki dramatik artıştan anlamak mümkündür. Birinciden ikinci toplantıya söz konusu olan bir diğer farklılık, temkinlilik ve birbirini tartma gibi insani çekincelerin azalması, yeni katılımcıların üzerlerindeki ürkekliği kısa sürede atmış olmasıdır.

Çabamız herkesin kendisini eşit irade sahibi birer katılımcı olarak gördüğü bir yoldaşlaşma süreci yaratmak yönündedir. Hedefimiz Mersin'de sonbahardaki genel konferansa kadarki sürede, düzenli, kurullu ve birimli faaliyet yürüten, çağrı metninde belirtilen stratejik önceliklere (sosyalist siyasetin toplumsallaştırılması, sınıfın politikleştirilmesi, işçi sınıfı hareketinin yeniden kuruluşu, sınıf mücadelesinin politik örgütünü inşası) ulaşma konusunda yerel, bölgesel ve ülke düzeyinde atılması örgütsel adımlar üzerine tartışmış ve ilk adımları atmaya başlamış bir yapıyı kurmuş olarak girmektir.

Hepimize kolay gelsin...

Ekolojik kriz

Nabucco: Kapitalizmin laneti

“Gezegen riski”ni durmaksızın katlayan bir boru hattının sağlayacağı sanılan stratejik konum “milli gurur” kaynağı olabilir mi?

Mehmet Horuş

Hükümetin “Kürt Açılımı” trafiğine paralel, Nabucco ile başlayan bir doğalgaz boru hattı anlaşmaları trafiği izliyoruz. Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ile Avrupa Birliği'nin (AB) enerji ikmal stratejilerinde merkezi bir önem taşıyan Nabucco Boru Hattı Projesi Hükümetlerarası Protokolü'nün imzalanmasının üzerinden bir ay bile geçmeden Ankara Rusya Başbakanı Vladimir Putin'le enerji alanında yirmi işbirliği protokolü imzaladı. Ardından Katar Emiri Şeyh Hamad Bin Halife El Thani Ankara'ya geldi ve iki ülke arasında doğal gaz boru hattı döşenmesi konusunda anlaşmaya varıldı. Son günlerde de Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Taner Yıldız, Şam'a giderek Türkiye'den Suriye'ye doğalgaz ve elektrik satım anlaşmaları imzaladı.

Dikkatlice bakıldığında Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün “Kürt Açılımı”nı dayandırdığı “uluslararası koşulların sağladığı avantaj” ile bu enerji anlaşmaları arasındaki bağ görülüyor. “Kürt Açılımı”, Irak'ın petrol kaynakları ve Kuzey Irak'taki gelişmeler dışında Türkiye'nin boru hatlarının geçiş ülkesi olarak siyasi istikrar sorununu çözmesi bakımından da enerji alanındaki son yapılan anlaşmalarla doğrudan ilgili.

Nabucco Projesi ile Hazar Denizi ve Orta Asya doğalgazının Rusya dışarıda bırakılarak Avrupa'ya taşınması planlanıyor. Toplam uzunluğu 3 bin 300 km olarak planlanan hattın 2 bin 200 km'si Türkiye'den geçecek. Erzurum'da Türkiye-İran Doğalgaz Hattı ile birleşerek, yine yapıyı düşünülen Transkafkasya Gaz Hattı ile bağlanacak. Bu

özellikleriyle hat, hem Orta Asya'yı, hem de Orta Doğu'yu gaz hatları olarak bağlayacak ve batı ucunda Avusturya'nın doğal gaz hattı ile birleşerek Avrupa'ya ulaşacak. Moskova'ya bağımlılığı azaltacak ve rekabet şansı yaratacak bu projeyi AB ve ABD destekliyor.

Moskova ise buna karşı uzun süredir Karadeniz üzerinden Ukrayna'yı dışarıda bırakarak Güney Akım Hattı'nı planlıyor. Putin'in son ziyaretinde Türkiye Nabucco'ya alternatif olacak bu Güney Akım Hattı'nın da Türkiye üzerinden geçirilebilmesi için Rusya ile anlaşmaya vardı.

Türkiye güçleri dengeleme peşinde

Türkiye, çatışan bu uluslararası güç dengelemesine göre dizayn edilmiş birbirine alternatif projelere aynı anda imza koyarak bölgedeki gücünü arttırmaya çalışıyor. Ama bütün dış politikasını büyük küresel güçlerin bölgesinde vereceği desteğe göre oluşturmaya çalışan Türkiye'nin pek şanslı olduğu söylenemez. Bunun en önemli nedeni; Türkiye'nin enerji alanında başta Rusya olmak üzere dışa bağımlı bir ülke olması. Elektriğinin tamamına yakınına doğalgazdan karşılıyor ve bu doğalgazın da yüzde 65'ini Rusya'dan alıyor. Öteki doğalgaz tedarikçisiyse İran. Rusya, aynı zamanda AB'nin enerji ihtiyacının üçte birini de tek başına kendi doğal gazından karşılıyor. Tahminler AB'nin Rusya'ya enerji alanındaki bu bağımlılığının gittikçe artacağını gösteriyor.

Nabucco'yu işletecek gaz yok

Nabucco Projesi'yle ilgili en önemli sorun ise, hattı dolduracak gazın olmaması. Nabucco hattına ilk doğalgaz verecek ülke Azerbaycan. Ancak Azerbaycan'daki kaynaklardan alınacak doğalgaz yeterli değil. Rusya, Azerbaycan ve diğer tedarikçi ülkelerle

Uluslararası

II. Nabukadnezar'ın uygarlığı köle emeği üzerine yükseliyordu; gene de adını petrol boru hattına verenlerden bir farkı vardı: Ekolojik bir tehdit değildi

doğalgaz alım anlaşmaları yaparak bölgedeki enerji tekeli korumaya çalışıyor. Nabucco projesinin altında imzası olan tedarikçi ülkelerin toplam doğal gaz üretimi ise boru hattını doldurmaya yetmiyor. Yani Nabucco hattının inşaatı tamamlansa bile içinden akacak gaz bulunmuş değil. Hattın yapımı sırasında ekonomiye sağlayacağı katkılara dair abartılı varsayımlar daha çok projenin ardındaki jeostratejik planları örtmeyi gözetiyor. Nabucco'nun istihdam vaadi ise sadece inşaat süresiyle sınırlı. Geçtiği bölgelerde yaratacağı çevre sorunlarını da göz ardı etmemek gerekiyor.

Bir çevre düşmanı

Nabucco Projesi Türkiye ve içinde yer aldığı coğrafyanın geleceği açısından sembolik değer taşıyan bir proje. Türkçe yazılışıyla Nabukadnezar, Babil krallarına verilen bir ad.

II. Nabukadnezar; tapınaklar, yollar, sulama kanallarının yanı sıra karısının hatırına Babil'in asma bahçelerini inşa ettirmiş, imparatorluğunun sınırlarını Suriye'den Mısır'a kadar genişletmiş, Kudüs'ü de ele geçirerek halkını esir etmişti. Aradan geçen üç bin yılın ardından yine savaşlar, yok edilen kadim uygarlıklar, açlık ve sefalet üzerinden egemenlik kurmanın ve sömürünün adı değişmemiş oluyor. Bu kez, dünya haritasını sulama kanalları ve yollar değil boru hatları değiştiriyor. Ülkeler arasındaki sınırlar derinliğine yeni bir boyut kazanıyor.

Petrolü ve doğalgazı ülkeler ve giderek insanlık için bu derece önemli kılan yüzeysel bir bakışla söylenebileceği gibi giderek azalıyor olması ve kaynakların kıtlığı değil, her türden maddi ve manevi üretimin kapitalizm koşullarında enerjiye ve fosil yakıtlara sınırsız bağımlılığı. Buhar makinesinin icadından bu yana enerji konusu hep kapitalist sistemin birincil gündemi olageldi. Petrol ve doğalgaz, bugün elektrik ve yakıt ihtiyacını karşılamak yanında savaş sektörü, petro-

kimya, lastik, otomotiv, kozmetik ve gıda gibi sistemin omurgasını oluşturan sektörlerin varlık şartı olan bir girdi. Kapitalist sanayi üzerinde yükselen toplumunun gündelik yaşamı bu fosil yakıt ürünü kültürüne göbekten bağlı. Enerji tüketimi, sistem bağlamında, gelişmişlik ve refah düzeyinin biricik ölçütü olma özelliğini koruyor. Uluslararası Enerji Ajansı verilerine göre, 1999 temel alındığında; dünya enerji ihtiyacı 2020'de yüzde 60, 2050'de yüzde 129.

Bu ihtiyacın yüzde 92'sinin fosil yakıtlardan karşılanacağı tahmin ediliyor. Bu senaryoya göre aynı dönemde atmosfere karbon salımı yüzde 70 artacak. Fosil yakıt tüketimi bakımından en büyük artış da doğalgazda gerçekleşecek. Yenilenebilir enerjilerde de artış bekleniyor. Ancak toplam artışla kıyaslandığında uygarlığın fosil enerjiye olan bağımlılığı katlanarak artıyor. Görünen o ki önümüzdeki on yıllarda iklim değişikliğini değil tersine çevirecek bir yana kalsın, kötü gidişi durduracak bir politika değişikliği için bile iyimser olmayı gerektirecek bir neden görünmüyor.

Ekolojik kriz

Ekonomik krize ekolojik kriz eşlik ediyor. Kriz nedeniyle nükleer enerji yatırımlarının ve fosil yakıt tüketiminin azalacağını ileri süren safdillerin bu ilişkiyi anlamaları için son bir iki yıldaki gelişmelere bakmaları yeterli. Kapitalizm krizini bir kez daha aşmak için daha önceki kriz reçetelerinin yerini alacak bir formül bulabilmiş değil. Ekolojik açıdan yaratacağı yakın vadedeki tehlikelere ve eni sonu tükenecek olmasına rağmen en ilkel çözüm yöntemlerine başvurarak fosil yakıt tüketimine abanıyor. Bu nedenle sorun Nabucco'dan akacak gazın bulunmaması değil. Kapitalizmin, kendi kurduğu denklemin dışında çözüm üretmeyeceği açık.

Genel olarak enerji alanında temel yapısal sorun, arz sorunu. Sistem bir yandan fosil

yakıtlara bağımlılığı arttırırken diğer yandan sürekli bir arz güvenliği sorunuyla yüz yüze. Savaşlar ve jeostratik hesaplar, oyunun bu basit kuralına göre kuruyor. Kapitalist sistemin enerjiye de fosil yakıtlara da olan bağımlılığını azaltacak en küçük bir çabayı dikkate alma şansı yok. Dahası, son birkaç yılda güneş, rüzgar, hidrolik ve jeotermal enerji gibi yenilenebilir enerji kaynakları da sermayenin elinde "fosilleşti". Sayılan yenilenebilir teknolojiler, Türkiye'de olduğu gibi dünyada da büyük petrol ve enerji devlerinin kontrolünde birer sektöre dönüştüler. Güneş ve rüzgar enerjisini, savaş sanayini de denetleyen bu dev şirketler kontrol etmeye başladı. Aynı şirket, hem nükleer enerji hem de güneş enerjisine yatırım yapıyor.

"Talih kuşu" mu?

Enerji sorunu yoksulların gündelik talepleri ile enternasyonalist taleplerin buluşacağı en nesnel mücadele alanlarından biri. Kapitalizm ayakta kalmak için fosil yakıtları daha fazla tüketmek zorunda. Savaşlar, askeri darbeler ve borsa spekülasyonlarıyla tekeller insanlığın geleceği ile kumar oynarken; boru hatları, silah ticaretinin, uyuşturucu ve insan kaçakçılığının da yeni rotalarını belirliyor. Yoksullar ve kardeş halklar açlığa sefaletle sürüklenirken, uzayan doğalgaz kuyrukları, kabaran elektrik ve su faturaları yoksulları bekliyor.

Türkiye'nin egemen güçleri, bu tablonun merkezine yerleşmek için fosil yakıtların aktarma hatlarının kavşağı olmak için çırpınırken, Türkiye'nin başına bir "talih kuşu" konmuş olmuyor. "Gezegen riski"ni durmaksızın katlayan bir gidişin sürdürülmesinden komisyon almak için yapılan hamlelerin bir "milli gurur" kaynağı olamayacağını topluma açıklamak Nabucco'nun borularını Anadolu topraklarını kat etmeden önce sosyalist hareketin karşısına dikilen en önemli görevlerden biri.

Yeşiller ve Sosyal Demokratlar solun dışına düştü

Krize karşı “kapitalizmden ayrılma” çağrısı yankı bulmadı. Sol geriledi, ama “antikapitalizmle” özdeşleşti

Engin Erkiner

“Onlar konuşur, biz yaparız!” 1998’de, *Komünist Manifesto*’nun yayınlanmasının 150. yılında, Almanya’nın önde gelen patronlarından biri *Frankfurter Allgemeine Zeitung*’da çıkan makalesinde Marksistler için bu belirlemeyi yapmıştı.

Aradan on bir yıl geçtikten sonra, kapitalizmin 1929’dan beri yaşadığı en büyük krizde solun durumunu değerlendirirken, bu belirlemeyi hatırlamakta yarar var.

Sol derken, değişik Avrupa ülkelerindeki sosyal demokratları ve Yeşiller’i değil, bunların dışında kalan ve komünist ya da sol gibi adlar taşıyan partileri kastediyoruz.

AP seçimlerinde sosyalist sol geriledi

Geçtiğimiz yılın son aylarından beri yaşanan krizde solun ne yapabildiği ya da yapamadığının ilk göstergesini Haziran ayında yapılan Avrupa Parlamentosu (AP) seçimlerinde görebilmek mümkündür. Çek Cumhuriyeti, Yunanistan ve Güney Kıbrıs dışındaki ülkelerde sol partiler seçimlerde iyi sonuç alamadılar. Fransa’da Sol İttifak önemli bir varlık gösteremezken, İtalya’da Rifondazione Comunista yüzde 3 barajını geçemedi.

Avrupa Birliği’nin en büyük ve ekonomisi en güçlü ülkesi Almanya’da Sol Parti yüzde 7,5 oy aldı ama kriz koşullarında bu hiç de iyi bir sonuç değildi. Seçimlere ayrı katılan Almanya Komünist Partisi ise önceki AP seçimlerinde aldığı 30 bin oyun üçte birini kaybedecekti.

İşçilerin ve emekçilerin durumu ülkelere göre önemli farklılıklar göstermiyordu: Artan işsizlik, hayat pahalılığı, hükümetler büyük bankaları ve firmaları kurtarmak için milyonlarca avro kredi verirken, küçük ve orta işletmelerin batmalarına seyirci kalınması... Eskiden beri, kriz dönemi solun güçlendiği dönemdir diye bilinir. Kriz dönemlerinde sosyalist güçlerin dağınık ve güçsüz olduğu ülkelerde bile sola yönelik ilgi artar. Bu kez öyle olmadı. Sol bir partinin yüzde 7,5 oy aldığı Almanya’da bile işçilerin ve emekçilerin sola yönelik ilgisinde belirgin bir artıştan söz etmek mümkün değil. AP seçimlerinde görülen gelişmenin benzeri bu ülkede de yaşanmaktadır: Sol değil sağ güçlenmekte ve güçlenen sağın içinde de liberaller özel bir yer tutuyor.

Neo liberal kapitalizmin derin bir krize girdiği ve kapitalizmin daha devletçi bir çeşidinin gündeme geldiği dönemde liberaller güçleniyorlar...

Bu garip durumu solun güçlü, işçilerin –en azından öteki ülke-

re göre- daha örgütlü olduğu büyük bir ülkenin, Almanya’nın somutunda incelemek yararlı olacaktır.

Krizin yükünü biraz taşımak...

Almanya ekonomisi önemli oranda ihracata dayalı olduğu için piyasalardaki darboğaz ve talep düşmesi bu ülkeyi hemen etkiledi. Üretimdeki düşme kısa çalışmayı ve çok sayıda kişinin işini kaybetmesini gündeme getirdi. Ancak bu iş o kadar kolay değildi. Sendikaların üye sayıları yıllardan beri sürekli olarak azalsa da, değişik üretim ve hizmet alanlarında çalışan işçiler yine de örgütlü sayılırlardı. Birkaç uyarı grevi ve gösteri hem işverenleri hem de hükümeti endişelendirdi.

Eylemlerin ortak sloganı “krizin yükünü biz taşımayacağız” idi. İflas nedeniyle kapanmak üzere olan çok sayıda işçinin çalıştığı Opel otomotiv fabrikalarındaki durum, hükümetin ve sendikaların karşılıklı tutumlarının göstergesi sayılabilir.

Hem federal hükümet hem de ilgili eyalet hükümetleri duruma bir çeşit “el koydular”. Opel’in kapanmayacağı açıklandı ve bizzat hükümetin çabasıyla fabrikaya yeni ortaklar aranmaya başlandı ve bulundu da...

Başka işyerlerinde de çok sayıda işçinin işini kaybetmemesine dikkat edilmesine karşılık sendikala-

İtalya'da küresel kapitalist krize sermayenin çıkarlarını kollayan politikalarla yanıt veren Berlusconi hükümetini işçiler sokakta protesto ediyor

rın ve işçilerin "anlayışlı" davranması istendi. "Anlayış"la kastedilen şuydu: Fazla çalışmak, gerekirse esnek çalışmak, toplu sözleşmelerde düşük ücret artışına razı olmak...

İşçiler ve sendikalar da "anlayışlı" davranarak böyle yaptılar, yapıyorlar.

Bu gibi durumlarda her ülkede olduğu gibi Almanya'da da işçileri fabrikalara el koymaya çağırınlar oldu, herhangi bir yankı bulmadı. Sol Parti, hükümetin yüksek kredi vererek iflastan kurtardığı bankaların ve şirketlerin verilen kredi oranında devletleştirilmesini istedi. Bu talep bir oranda hayata geçti.

Kapitalizmde devletleştirmenin emekçilerin kurtuluşuyla ilgisi bulunmadığını biliyoruz.

Hükümet sosyal yardımları biraz artırdı, enerji fiyatları azaltıldı, bir kereye özgü olarak çocuklu ailelere ekonomik yardım yapıldı, bankalar faiz oranlarını biraz düşürdüler. Endişeli bir şekilde durumun daha kötü olacağını söylediği 2010 bekleniyor.

Almanya'da Eylülde genel seçim var. Sol Parti bankaların devletleştirilmesini de içeren "kapita-

lizmden ayrılma" programı hazırladı. Önemli bir yankı bulmadı. Kapitalizmden sosyalizme geçiş programının bile yankı bulmadığı ülkede, kapitalizmin devrilmesi çağrılarının hiç etkisi olmadığı kolayca anlaşılabilir.

Herkese yeter...

Kapitalizmin kriz döneminde sosyalistler neden güçlenemediler? Yanıttan önce, sorunun yanlış olduğunu belirtmek gerekir. 19. Yüzyılda ve 20. Yüzyılın büyük bölümünde insanlar kapitalizmle esas olarak üretim süreci içinde karşılaşırdı. Son 30 yıldır böyle değil. Kapitalizm günlük hayatta da örgütlendi. Et-kileri uzun erimli olan günlük kültürün taşıyıcısı olan kültür endüstrisinin büyük hızla büyümesi de bunun göstergesi. Sosyalistler bu alana yeterince giremediler ve ekonomik alandaki krizin toplumsal ve politik alana yansımadaki yavaşlık ve yeni engeller konusunda da genellikle çözümsüz kaldılar.

Kapitalizmin son dönemindeki değişen özelliklerinden hareketle yeni saptama ve çabalar da yok değil...

Yedek sanayi ordusu kavramı ortadan kalktı. Nüfusun gittikçe

artan bir bölümü ekonomik koşullar nasıl olursa olsun çalışamayacak. Çalışma saatinin azaltıldığı koşullarda bile artık tam istihdam mümkün değil. İş biyografisinin düz bir çizgi izlemesi geride kaldı. Çalışma hayatına yeni girenleri ortalama birkaç iş değiştirme ve en az üç kere yeni meslek öğrenme ya da bulunduğu alanda yoğun eğitim bekliyor. Bugün iyi bir işe sahip olmak, yakın gelecekte de aynı durumda olunacağını göstermiyor.

Asgari sosyal hakların herkes için sağlanması önemli bir çözüm yolu gibi görünüyor. Burada söz konusu olan, asgari beslenme ve barınma olanakları değil. Temel eğitim ve sağlık hizmetleri ve toplumsal yaşama katılmayı sağlayabilecek asgari gelir de buna dahil. Geniş anlamda düşünülmesi gereken asgari sosyal hakların dünya çapında uygulanmasını sağlayacak üretim düzeyi Marx'ın döneminde yoktu, artık var. Bu hakların başlangıç olarak Avrupa Birliği düzeyinde sağlanması savunuluyor.

Konu henüz yeni olduğu ve uygulama yolları üzerinde yeterince düşünülmediği için Sol

Parti'nin ATTAC'dan aldığı "herkese yeter" projesi henüz etkin sayılmaz, ancak bu yönde gelişiyor.

Gelişen kapitalizm karşıtlığı

Almanya'da 1990'lara kadar sol denilince akla Sosyal Demokrat parti (SPD) ve Yeşiller gelirdi. Bu durum artık önemli oranda değişti ve sol denilince "kapitalizme karşı olmak, kapitalizmin aşılması gerektiğine inanmak" akla gelir oldu. Bu, önemli bir gelişme. Kapitalizme karşı olanların küçük olmayan bir kesiminin Marksist ya da komünist olmaması da başka bir önemli özellik.

Çağdaş kapitalizmin analizinde kapitalizm karşıtlarının en azından bir kesimi belirli oranda anlaşmış durumda. Tartışılan kapitalizmin nasıl aşılabileceği ve uygulanabilir alternatifler konusu. Bu konuda bazı adımlar var, ama -aradan geçen yıllara rağmen- henüz başlangıç sayılırlar. Buradaki sol, şimdilik konuşmak ve yapmanın yollarını denemek aşamasında. Kapitalizmin nasıl aşılabileceği ve seçenekleri konusunda bazen büyüyen bir iç kavga varlığını da eklemek gerek.

Uluslararası

Ulusal sorun: Bütünlük ve tutarlılık

Ulusal sorunda tutarlı programı olmayan sosyalist hareketler ulusalcı odaklara dönüşüyor

Hakan Güneş

Demokratik Toplum Partisi (DTP) hükümetin bu güne kadar izlediği Kürt siyasetini değişik dönemlerde “Kıbrıslı Türkler için ne istiyorsanız bize de onu verin”, “Bulgaristan’daki Türklerin partisi olan Haklar ve Özgürlükler Hareketi’ne nasıl yaklaşıyor ise bize de öyle yaklaşılsın”, “Kosova’daki Demokratik Türk Partisi’nin görüşleri meşru da bizimki değil mi?” vb eleştiriler yöneltmişti.

Prof. Büşra Ersanlı “Kürt Açılımı”na şiddetle muhalefet eden MHP ve CHP’yi çözüme yaklaşımları için benzer bir içkin eleştirel dille değerlendirmişti. 12 Ağustos’ta Bianet’te yayınlanan demecinde Ersanlı “MHP Uygurların haklarını savunuşuna, gördükleri zulme karşı çıkışına dışarıdan bakabilirse, Türkiye’de Kürtlerin gördüğü zulmü ve hak taleplerini de anlar, anlayışı değişebilir,” diyor.

Aslında burjuva milliyetçi paradigmadan başka türlü bir yaklaşım beklenemez. Ancak içkin eleştiri tam da burada önem kazanıyor: Burjuvazinin sahip olduğunu ileri sürdüğü kardeşlik, özgürlük, eşitlik gibi değerleri temsil edemeyecek olduğunu ona mündemiç olanla göstermek.

Hükümet ve egemen çevreler için söylenen bu iç tutarsızlık kimi konularda sol için de, en azından solun belli kesimleri için de söylenebilir mi?

Yine Bianet’e yazan yazarlardan Özcan Özen soldaki emperyalizm ve ulusal kurtuluş hareketleri değerlendirmelerindeki iç tutarlılık, bütünlük yoksunluğunu çok çarpıcı biçimde ortaya koyuyor. Vardığı sonuçları doğrudan paylaştığını söyleyemem ama Özen’in “Emperyalizmin Kuklası, Sahte Devlet, ‘Bağımsız’ Kürdistan” başlıklı yazısında kullandığı yöntem sosyalist solun ulusal

Çin Halk Cumhuriyeti’nin Urumçi bölgesinde, Uygurlar’ın hak talepleri şiddetle bastırıldı

sorunlar ve emperyalizm ve özellikle Ulusal kurtuluş hareketleri ile ABD’nin politikaları arasındaki ilişkiye bakışta ezberci Aristotelyen bağının iç tutarsızlığını göstermesi bakımından hayli önemliydi.

Özcan Özen, yurtiçi ve dışından çeşitli sosyalist grupların Kosova’nın bağımsızlığı konusundaki değerlendirme metinlerine hiç dokunmadan sadece coğrafya ve halk adlarını değiştiriyor. Değerlendirmelerin farklı örneklerde nasıl algılanacağını göstermeye çalışan Özen, “1999 yerine 2003, NATO yerine Amerika ya da Amerikan, Avrupa ve Balkanlar yerine Ortadoğu, Yugoslavya, Sırbistan ve Sırp yerine Irak, Kosova Savaşı yerine Irak Savaşı, Arnavutlar yerine Kürtler ya da tersi ve nihayet Kosova yerine Kürdistan sözcüklerini kullanarak”, yukarıda andığım yazı başlığındaki “sosyalist sonucu” eleştiriyor.

Ve soruyor: “Sonunda kocaman bir ‘ama’

demedi ‘Sosyalistler ve komünistler ulusların kendi kaderini kayıtsız şartsız tanırlar mı?’

Solun ulusal soruna yaklaşımı

Solun ulusal sorunlara yaklaşımındaki hem politik hem de kuramsal iç tutarlılık sorunu Türkiye’de Çeçen sorunu, Kosova sorunu, Güney Kürdistan konularında gördüğümüz gibi son olarak yüzlerce insanı kelimenin gerçek anlamıyla hunharca katleden Çin hükümetinin “Uygur sorununun” ele alınışında da görmek mümkün. Konu belli bölgeler ve halklar olunca etkili bir söylem geliştiren sol başka bazı bölge ve halklara ilişkin bile rek suskun kalmayı tercih ediyor.

Aslında içkin eleştirel dili bir yana bıraktığınızda burjuva milliyetçi yerleşik düzen ve hükümet çevrelerinin iç tutarsızlığının o kadar vahim olmadığı bile söylenebilir. Neticede Türk milliyetçileri Türk çıkarlarını, Rus milliyetçileri Rus çıkarlarını İrlanda mil-

liyetçileri de kendi çıkarlarını savunma iddiasındadır ve burada kendi konumları ile çelişen başka çıkarlarla çelişkiye düşmeyi aslında peşinen kabul etmişlerdir.

Ama sosyalist sol için böyle söylenebilir mi? Dünyanın bütün ülkelerindeki Troçkist, Maoist Sovyetik, Latin, yeni vb tüm sol ekollerin, partilerin çok önemli bir kısmının belli bir ülke ve belli bir azınlık, halk için istediği ya da istemediği şeyi, arada "ama" bağlacıyla gerçekleştirecek başka bir bölge için de savunmadığını sayısız örnekte görmek mümkün. Sosyalist sol (tek ülkede sosyalizm- dünya devrimi tartışmalarından bağımsız olarak) tanımı ve iddiası gereği evrensel bir politik doğru ile amasız fakatsız hareket etmelidir.

Evet, ulusal sorunun her ülkede aldığı biçimin farklılığı ortada. Ancak belli ülkelerde değil ulusları aşacak evrensel bir kurtuluş mücadelesi olarak sosyalizmin kimi taşıyıcıları bugün sadece SSCB yıkıldığı için değil 21. yüzyılda da en önemli sorun ve çatışma konusu olan ulusal sorun gibi konularda tutarlı ve ikna edici bir programatik yaklaşım ortaya koyamadıkları için ulusal odaklar haline gelmişlerdir. Dünyada ayakta kalan "sosyalist rejimler" ile ülkelerinde güç kazanan sol grup ve akımlardan hangisinin ulusalcılıktan (isterseniz milliyetçilik deyin) uzak durabilen bir hali var?

Türkiye için en çarpıcı tersinden örneği bir soruyla vereyim: Türkiye'de Kürtler için savunduğunu İran Azerileri için savunabilecek kaç Türkiyeli sosyalist var? Ya da aynı şeyi Doğu Türkistan için de savunabilecek olan?

Elbette çok az! Azlığın sebebini "ama"dan sonra kurulan cümlelerde arayabiliriz. Sosyalistler ve komünistler ulusların kendi kaderini kayıtsız şartsız tanırlar" deyip "ama"ya başvuranlar ciddiye alınabilir şu argümanı savunurlar. Bu prensip son tahlilde politik bir prensiptir ve proletaryanın çıkarlarına aykırı istek ve politikalar müsamaha göremez". Yani örneğin "Irak Kürtleri aslında ayrılabilirler ama ABD ile işbirliği yapıyorlarsa ayılmaları emperyalizme hizmet eder" demek istemektedirler. Buyurun size Arap, Türk ve Fars şovenizmine soldan destek.

Ayrılma hakkı

Barzani SSCB'de yaşarken hangi prensipleri savunuyor idiyse ABD işgali altında da aynı şeyleri savunuyor. Nasıl Cemal Abdül Nasır'ın Arap milliyetçiliğinden ellerindeki komünist ve işçi kanını görmezden gelerek yıllarca nasıl antiemperyalist diye yuttuysak şimdi tersinden aksini iddia etmek hakikaten tarih bilgisinden yoksunluktan başka bir şey olmaz. Burada önemli olan Barzani ya da bir başka burjuva demokrat ulusal kurtuluşçusunun ne olduğu ve olacağı değil. Önemli

olan azınlık grupları ya da halkların haklarının, bunları temsil iddiasındaki siyasi önderliklerin politikalarına kurban edilip edilmeceğidir. Ne Barzani'nin Amerikancılığı Irak Kürtlerinin haklarının tersinmesine vesile kılınabilmesi ne de başka bir şey. Bu bakımdan örneğin Irak Kürdistan'ının Amerikancı hükümeti ya da liderleri demek başka bir şey, kukla devlet ABD işbirlikçisi Iraklı Kürtler ya da Irak Kürdistanı demek başka şeylerdir.

Özellikle ulusalcı sol bu ayrımları önemsemeden cümle kurmaya devam ediyor.

Bana göre bütün mesele ayrılık hakkı dahil UKKTH prensibinin peşinen ve amasız kabulü ile gönüllü birlik için çalışmak arasındaki enternasyonalist bağın kurulmasından geçer.

Ayrılabilme hakkının bir hak olarak kabulü ona saygı gösterileceği anlamına gelir, ama ayrılığın tercih edileceği ya da gerekliliği asla buradan çıkarılamaz. Tersinden söyleyecek olursak birliktelik için sonsuz bir çaba ama son tahlilde ayrılık hakkı yönündeki karar eğilim ya da sonuca da tam bir saygı.

Bu bakımdan sosyalistler için ama özellikle egemen ulus sosyalistleri için aslolan bütün enerjisi ile ortaklık köprüleri kurmak, ortak zeminler geliştirmek, bir arada yaşamı savunmak ve bunun kültürel sosyal legal tüm altyapısı için mücadele etmektir. Tüm bunlara rağmen ayrılık yolu açılacaksa emin olun bu egemen sınıf ile onun zulmünden başka türlü kurtulamayan mazlumlar arasında olacaktır. Ayrılma sürecindekilere sosyalist Türkiye ya da sosyalist Irak'tan ya da sosyalist Çin'den ayrılmak istiyor gibi yaklaşılmaz. Kaldı ki böyle bile olsa oturup nerede sorun var ve ayrılmaya çalışılıyor diye konuyu kriminalize etmeden düşünmek gerekir.

Enternasyonal sorunu

O mazlumların bağımsız oldukları günün

ertesinde yeni bağımsız ülkelerin de aç sefil horlanan yoksullar olarak tarih sahnesinde yerini almaları pek muhtemeldir. 20 yüzyıl tarihi bunun sayısız örneği ile doludur. Bunun için sosyalist yaklaşım yani ulusal kurtuluşu sosyal kurtuluşa bağlama çabası üstün ve doğrudur. Ama bağımsız olduğunuzda yeni Kürt, İran Azerisi, Uygur burjuva önderlikleri ezecek diye onları Türk, Fars ve Çinli egemen sınıfların şoven ellerinde yaşmaya itmeye hakkımız olduğunu hiç sanmıyorum.

Aslında solun birlikte yaşama ve gönüllü birliktelik için mücadelesini güçlendirmenin yeni bir enternasyonal ihtiyacı ile derinden ilgisi vardır. Eşyanın tabiatı gereği enternasyonal sorununu çözmemiş bir sosyalist hareketin hep bir yanının aksayacağı ortada. Ancak tam da dünya solunun muhafazakarlaşan, ulusalcılaşan parti grup ve çizgilerinin temsil ettikleri fikirler yeni bir enternasyonalin önünde engel olarak da duruyorlar. Enternasyonal sorununu başka bir yazımın konusu olacağından burada uzunca açmıyorum. Ama bu noktaya son olarak şunları eklemekten olmaz: Yeni bir enternasyonal sosyalist deneyimlerde en büyük ulusal-etnik gerilim ve şoven tahakküm aracı olan "hangi dil ortak dil" sorusuna Esperanto dili gibi radikal bir öneri de dahil çeşitli çözüm önerileri geliştirmeden ilerleyemez. Ortak birimlerde gönüllü, bir arada yaşamı zehirleyen, dönüp dolaşıp hangi dilin ortak dil olarak konuşulacağı oluyor. Bu, konu bağlamındaki başka her şeyden daha can alıcı bir sorundur. Çift dillilik ne kadar realize edilebilir? Başka seçenek var mıdır bunları konuşmak gerekir.

Enternasyonale giden yol Kürtlere, Çeçenlere, İran Azerilerine, Uygurlara, İrlandalılar ve sayısız diğerlerine aynı prensipler bütünü ile yaklaşmaktan geçiyor.

Şincan'da ayaklanan Uygurlar'ın hak talepleri dünyadan beklediği yankıyı bulmadı

Haziran ayında, Çin'in güneyindeki bir fabrikada çıkan kavga sırasında iki Uygur göçmenin Han Çinlilerince öldürüldüğü haberlerinin ardından Urumçü'de gösteriler başlamıştı. Çin güvenlik güçlerince gösterilere yapılan müdahaleler ile gösterilerin biçimi hızla değişmişti.

Uygurlar, polis, barışçı şekilde gösteri yapanların üzerine, hedef gözetmeksizin ateş açtığını belirtiyorlar. Devam eden günlerde, birkaç yüz kişiyle başlayan protestolar, binlerce kişinin katıldığı

büyük gösterilere dönüştü. Sincan yönetimi, son olayların arkasında, ABD'de sürgünde yaşayan Uygur lideri Rebiya Kadir'in bulunduğunu savunuyor. Uygur gruplarsa, barışçı bir protesto eyleminin devletin yürüttüğü bir şiddet eylemine dönüştüğünü savunuyorlar.

Uzun yıllardır gerginliklerin sürdüğü Sincan'da yaşayan Uygur nüfusun bir bölümü Çin Halk Cumhuriyeti'den ve bölgede çoğunluğu oluşturan Han Çinlileri'nden bağımsızlık istiyor.

İran Mollalarla hesap

Devrimci hareket burjuvazinin önüne diktiği engelleri şimdiye

İran'da 12 Haziran'da yapılan başkanlık seçimlerine hile karıştırılmasına karşı sokağa çıkan muhalefettin ön saflarında ka

Siyaveş Azeri (*)

İran'ın siyaset sahnesi, özellikle 1979 Devrimi'nden bu yana üç ayrı sınıfsal siyasal hareketin karşılaşma alanı: Ulusalçı-İslamcı hareket, Batı yanlısı ulusalçı hareket, işçi komünizmi.

Ulusalçı-İslamcı hareket Hameneyi'den Rafsanjani'ye, Musevi'den Ahmedinejad'a, Karrubi'den Soruş'a, rejim yanlısı ama rejim dışı muhalefete (Ulusal Cephe, Tudeh Partisi, Fedai Çoğunluk vb.) büyük bir siyasal aileyi kapsar. Batı yanlısı ulusalçı hareket ise monarşistlerden "liberaller"e, cumhuriyetçilerden meşrutiyetçilere kadar bir yelpazeyi temsil eder.

Devrimci durumlarda burjuvazinin bu iki siyasal hareketinin kanatlardan birinin çevresinde toplanıp kenetlenmesi beklenebilir bir durumdur. 1979 Devrimi bu sınıfsal işbirliğinin deneysel olarak gözlemlendiği tarihsel bir

uğraktır. Sürmekte olan İran devriminin bütün taraflarca görülebilir başat isteği İslam Cumhuriyeti'nin devrilmesidir, İslam Cumhuriyeti'ne "hayır"dır.

Devriminin karakteri

Devrimler olumsuzlama hareketleridir. Bir devrim ne istediğini ifade etmeden önce ne istemediğini ortaya koyar. Devrimci durumda siyasal erk sorunu yeniden toplumun gündemine girer, açık bir soruya dönüşür. Bu çerçevede devrim varolan siyasal düzenin olumsuzlanması anlamına gelen "hayır"dır. Devrimlerin siyasal karakterini işte bu "hayır"ın içeriğinin hangi sınıfların siyasal hareketlerinin ufkuyla doldurulduğu belirler. Devrimlerin son sözünü başta söylemelerini istemek, en iyi olasılıkla, safdilliktir, devrimlerin bu olumsuz özgüllüğünü tanımak, devrimin toplumsal bir süreç olduğunu görmektir. Toplumsal sınıflar ile siyaset sınıfsal hareketler ve sınıfsal siyasal hareketler dolayısıyla bağlantıla-

nır. Belli bir siyasal hareketin karakterini belirleyen şey belirli bir sınıfın fiziki olarak bu harekette yer almasıyla değil hangi sınıfın hangi siyasal hareketinin ufkunun bu siyaseti belirlediğine bağlıdır. Bunu görmemek siyasal gelişmeleri, tarihsel dönüm noktalarını çözümlemede büyük yanlışlara düşmemize yol açar.

Örneğin soldaki geleneksel mekanik anlayış 1979 İran Devrimi'nin karakterini belirlemek için, devrim katılan kesimlerin sınıfsal köklerini kendince sıralayıp bu kesimlerden gelen öğelerin sayısına bakarak devrimi "küçük-burjuva," "ilerici pazar esnafı küçük burjuva," "gerici köylü-küçük burjuva," vb. gibi sayısız anlaşılmaz nitelemelerle değerlendiriyordu. Aynı yanlışlığı günümüzde Ahmedinejad'a "oy veren" kesimlerin dokusuna bakarak, bu kesimlerin fiziki olarak işçilerden oluştuğunu tespit ederek süreğiden devrimin "küçük burjuva maceracıların ve züppelerin lastik yakma hareketi"

laşıyor

değin başarıyla aştı

dınlar büyük bir istek ve enerjiyle yer aldı

olduğunu ileri süren ve devrime sırtını dönen marjinal, ayakları yere basmayan sözümona radikal sol gruplarda görmek de olanaklı.

Bu bakış bir devrimi “işçi devrimi” olarak tanımak için eylemlerde işçilerin sayısal üstünlüğünü görmek ister. Bu bakışa göre, öyleyse, Britanya İşçi Partisi burjuva partisi değil bir işçi partisidir, çünkü gerek üyelerinin büyük çoğunluğunu işçiler oluşturuyor gerek işçilerin büyük kesimleri seçimlerde bu partiye oy veriyor. Aynı bakış sosyalist Ekim Devrimi’ne de baktığında bunun asil bir sosyalist işçi devrimi olmadığını savlamak durumunda kalıyor. Aynı bakış, işçi sınıfını toplumsal bir sınıf değil mesleki bir kesim olarak gördüğünden, süregiden İran devriminde işçilerin sayıca üstün olmadıklarına bakarak varolan hareketi “eli açık” biçimde Batı’ya ve burjuvaziye peşkeş çekiyor, bunun asil bir devrim

olmadığını ileri sürüp hareketi telin ediyor ve Ahmedinejad’ın “anti-emperyalist” olduğunu keşfedip “başat çelişki, ikincil çelişki” anlayışına uygun biçimde destekliyor.

Rejime “hayır”ın anlamı?

Oysa rejime hayır diyenlerin “hayır”ı içeriğine bağlı olarak farklı anlamlara gelebilir.

Örneğin, bu sadece Ahmedinejad kabinesinin düşürülmesi, Hameneyi kanadının tasfiyesi anlamına gelebilir. İslam Cumhuriyeti’nin göstermelik reformlar yaparak siyasal erki bazı rejim dışı rejim yanlısı muhalefet güçlerine (Hajjarian, Genci, Sazgara, vb.) devretmesi anlamına da gelebilir.

İslam Cumhuriyeti’ne “hayır”ın içeriği sürmekte olan devrimin taraflarının siyasal karakterinden bağımsız değildir. Örneğin, Halkın Mücahitleri açısından bu olumsuzlama hareketi Recevi önderliğinde başka türden İslami bir yönetimin kurulması anlamına gelir.

Ancak geniş kitlelerin böyle yol arası istasyonlarda durmayacağı gün gibi ortada.

Devrimler ve devrimci süreçler diğer özgülüklerinin yanı sıra siyasal sahnedeki güçlerin saflaşmasını ve konularının anlaşılmasını kolaylaştırırlar. Siyasal güçler basitçe devrim ve karşı-devrim saflarına ayrışır. Süregiden İran devriminde sözü edilen, örnekleri verilen burjuvazinin iki ayrı siyasal hareketinin ilk adımda İslam Cumhuriyeti’ni, son çözümlemede de burjuva rejimi kurtarmak üzere devrim karşısında yer aldıkları açıktır. Burjuvazinin devrime karşı, devrimi saptırmak, durdurmak ve burjuva rejiminin devamını sağlamak için devrim yolu üzerinde sayısız istasyon tanımlayacağı, sayısız engel konuşlandıracağı ortadadır.

Devrimin başarıya ulaşış ulaşmamasıysa komünist solun halkın devrimci isteklerini ve İslam Cumhuriyeti’ni olumsuzlamasını derinleştirilmesi ve belirlenmesine bağlıdır. İran’daki devrimci hareket şimdiye değin burjuvazi tarafından önüne dikilen engelleri başarıyla aştı. Daha ilk günden

bu hareketin “seçim sahtekarlığı”na karşı, İslami rejimin iki kanadı arasındaki çekişmenin bir yansıması olmadığı açıkça görüldü. Bunu hem devrimin isteklerinde, hareketin kapsamı ve boyutlarında hem de rejimin tepkilerinde, rejim sözcülerinin ifadelerinde görmek olanaklı. Rejim tarafından bakıldığında bu bir ölüm kalım savaşı olarak görülüyor. Gerek Hameneyi-Ahmedinejad kanadı gerek Rafsancani-Musevi kanadı önceliklerinin rejimin devrilmesini önlemek olduğunu dile getiriyor, karşı kanadın tasfiyesiyle bunu başarabileceğini öne sürüyor. Ancak her iki taraf rejimi devirmek isteyen “mihraklara” karşı hiçbir şiddetten kaçınılması gerektiği konusunda hemfikir. Ayukka çıkan işkence ve toplu tecavüz olaylarında bile Musevi cephesinin “kaygısı” İslami yönetimin öz çocuklarının (kendi yandaşlarının) böyle uygulamalara tabi kalmaları, yoksa İslami yönetime karşı çıkan, dolayısıyla dinden çıkmışların her türden işkence ve istismara tabi kalmalarında bir sakınca görülüyor. Ağustos başında yapılan “mahkeme” ve itiraf alma hokkabazlıklarına karşı bile Musevi’nin eleştirisi bu insanlık dışı yöntemlerin kullanılmasına değil rejimin sadık askerlerinin mahkemede dinden çıkmışların yanına oturulmasıydı.

Temel talepler

Rejimin bu devrimi bir ölüm kalım savaşı olarak algıladığının başka örnekleri de var: İki haftadan beri başlayan futbol liginin maçları seyircisiz yapılıyor. 21 Eylül’de okullar ve üniversiteler açılacak bu da rejimi kara kara düşündürüyor. Yüksek Öğrenim Kurumu’nun üniversiteleri bir dönem kapatma kararı alması söz konusu. Zaten geçen dönem sonu sınavları bütünleme sınavlar dönemine ertelenmiş, üniversiteler erkenden kapatılmıştı. Başka bir örnek Hameneyi’nin geçen hafta bu hareketin “1979 Devrimi’nin karikatürü” olduğunu dile getirmesiydi. Böylece İslam Cumhuriyeti’nin en yüksek makamı kendine özgü bölüğüyle yükselmekte olan devrimin ayak seslerini duyduğunu dile getirmiş oldu.

Halk tarafından bakıldığında geniş kitlelerin yalnızca rejimi devirmekle kalmayıp belirli radikal isteklerini de gerçekleştirme peşinde oldukları görülüyor. Devrimin kitlesele gösterilerde atılan sloganlarda açıkça dile getirilen 10 temel talebi var.

“Devrimin 10 buyruğu”

■ Katliamların sorumlularının tutuklanıp yargılanması,

■ Siyasal tutsakların serbest bırakılması,

■ İdam cezasının kaldırılması,

■ Zorunlu başörtüsü ve cinsel ayrımcılığın sona erdirilmesi, bütün cinsiyetçi, kadın karşıtı yasaların kaldırılıp kadın erkek yasal eşitliğinin sağlanması,

■ Dinin devletten, eğitimden, yargıdan bütünüyle ayrılması, inanç ve inançsızlık özgürlüğünün kişisel hak olarak tanınması,

■ Kayıtsız koşulsuz düşünce, ifade, toplanma ve gösteri, basın, grev, örgütlenme özgürlüğünün sağlanması,

■ Dil, etnisite, ulusal kimliklerden bağımsız eşit yurttaş haklarının tanınması,

■ Ayetullahlar ve rejim ele başlarının halkın malvarlığını yağmalama ve çapulculuk suçlarından yargılanması, halkın varlıklarının bunlardan geri alınması,

■ Gönençli bir yaşamın koşullarının ivedilikle oluşturulması,

■ Asgari ücretin derhal 1 milyon Tümen’e (1. 500 TL) yükseltilmesi.

Halk açısından İslam Cumhuriyeti’ne “hayır” bu asgari özgürlüklerin tesis edilmesi anlamına geliyor. Halkın bu radikal isteklerinin burjuvazinin hiçbir kanadı tarafından temsil edilemeyeceği açık. Devrimi başarıya ulaştırmanın, özgür, eşit bir toplum kurmanın yolu halkın bu isteklerini derinleştirme, onları bu bayrak çevresinde birleştirmeden geçiyor. Bu görev devrimi sayısız engelden ve dönüm noktasından selamete geçiren, burjuvazinin tanımladığı ve tanımlayacağı ara istasyonlarında durdurulmasını önleyen komünist sol güçlerin beceri ve başarısına bağlı.

* İran Komünist-İşçi Partisi Uluslararası İlişkiler Bürosu Sekreteri

Militarizme karşı barış

Barış her somut durumda hükmedenlerce başka kılıklarda gezdirilen bir değerdir.

Mustafa Bayram Mısır

Büyülü, yazık ki, varlığını ve büyüsunü karşıtıdan, 'savaş'tan alan bir sözcük bir 'barış'. Savaş denilince aklımıza hemen güç, şiddet ve ölümler imgesel düzeyde üşüyor. İnsanlar yazılı ya da sözlü tarihe dökerek anımsayabildikleri tüm geçmişlerinde savaşmış olduklarını biliyorlar; barış, savaşmama halini gösteren bir ütopya olarak gücünü bu basit hakikatten alıyor. İnsanların çoğu, kesinlikle, genel olarak barıştan yanadır. Barışa inansalar ve onu arzulasalar bile aynı insanların çoğu, içinde yaşadıkları toplumun sınıflara bölündüğünü, bu sınıflardan birinin hükümler olduğunu, toplumun üzerinde onu da içererek yöneten bir maddi güç, devlet yoluyla toplumdaki bölünmüş çıkarları bastırarak yönettiğini ve kendi çıkarlarına bağladığını; diğer güçlerle (modern kapitalizm ulus-devletler şeklinde siyasal olarak yapılandıktan sonra, çağımızda devletlerle) kendi çıkarları için savaşa girdiğini ya bilmezler ya da bilmezden gelirler. Clausewitz'in sözüyle, "savaş, siyasetin başka araçlarla sürdürülmesi" olduğundan, sınıflı toplumlar tarihi içinde barış tıpkı özgürlük, eşitlik, kardeşlik evrensel değerleri gibi, her somut durumda hükmedenler tarafından başka kılıklarla gezdirilen bir değerdir. Bu evrensel değerlerin,

kimin ağzından çıkarsa, onun çıkarlarının somut tarihsel ifadesi olduğunu/olabildiğini tarih yanlışlanamaz şekilde göstermiştir.

Viranenin adı

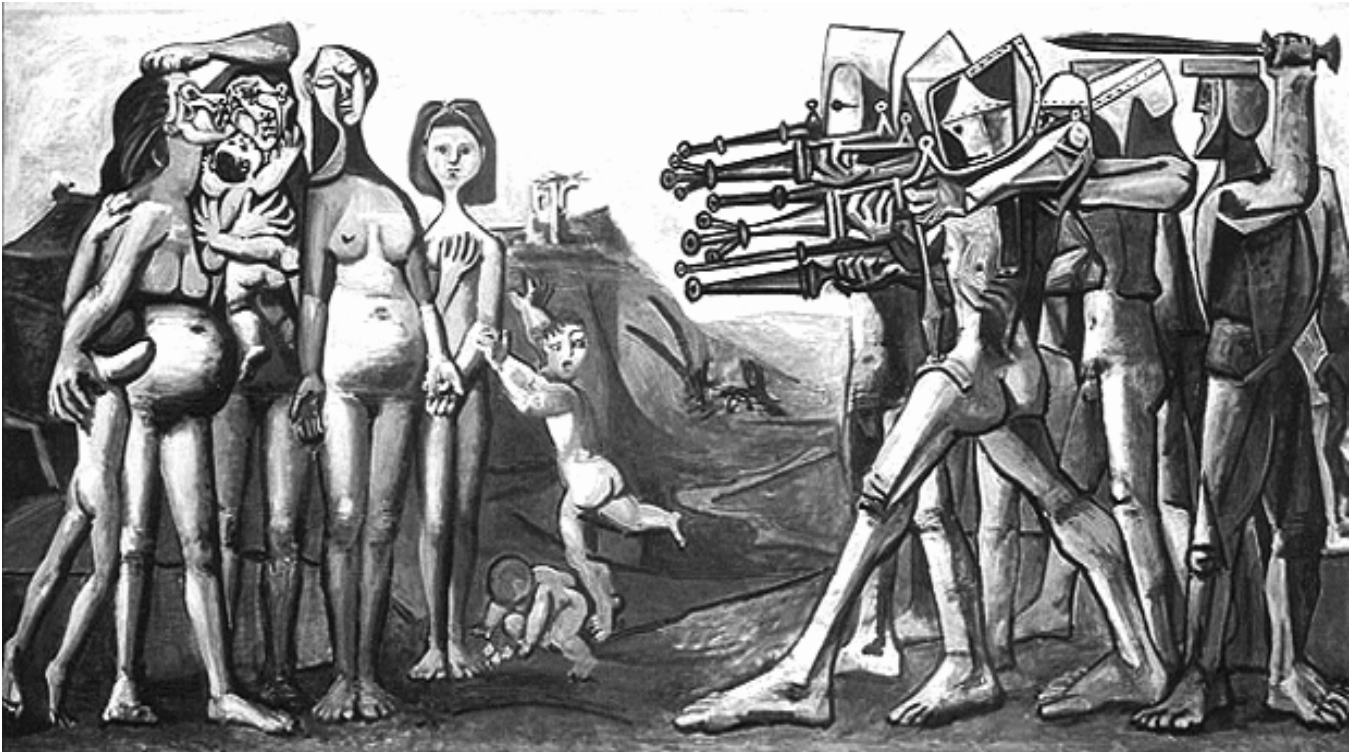
Öyle ki; barışın Latince 'pax'tan gelen İngilizcesi 'peace'tir ve İngilizce'de pax için "the kiss of peace" anlamı da verilir; yani, barış öpücüğü, bazı sözlüklerde doğrudan barışın eş anlamlısı olarak gösterilen 'Pax Romana', bu durumda 'Roma'nın barış öpücüğü' haline dönüşür. Bugünkü Pax Americana gibi... Vaktiyle, Pax Romana zamanlarının Roma'lı tarihçisi Gaius Cornelius Tacitus, kendisini evlat edinen babası Agricola'yı anlattığı aynı adlı eserinde, emekliye ayrılmış İngiliz askeri lider Calgacus'tan bu barış öpücüğünün ne anlama geldiğini nakletmişti: "Soygunculuk yapmaya, asıp kesmeye ve yağmalamaya imparatorluk diye sahte bir isim verirler. Yarattıkları viranenin adını ise barış koyarlar." Binlerce yıldır, insanlık sınıflı toplumlar içinde yaşamayı sürdürüyor ve dün gibi bugünde dünyaya hükmedenlerin ağzından barış sözcüğünü duyduğumuzda gözlerimiz bir virane görüyor: Birinci ve İkinci Dünya Savaşları ardından barış, viraneye dönmüş Avrupa'da gezmişti; bugünde Afganistan, Irak, Filistin ve irili ufaklı etnik savaşlarla Kara Afrika gözlerimizin önünde...

Barış ütopyası, iki güç arasındaki çatışmalı durumun sonlandırılması değil sadece, birbirine benzemeyenlerin de belli bir uzlaşısını, güçleri kişiselleştirerek söylersek 'iyi geçinmeyi' de; Arapçası 'sulh'tur - Türkiye'de Mustafa Kemal'in sözü olarak sıkça kamusal sergilemeye uğramış olan "yurtta sulh, cihanda sulh" vecizesindeki sulh- uzlaşma anlamını da içeriyor. Tietze'den öğrendiğimize göre eski Türkçe'de de birisiyle iyi geçinmek, uyuşmak anlamlarındadır. Bugün sulh hukuk hakimi örneğin, "uzlaştırıcı" hakimdir.

Militarizm

Tam da burada barışın hükmedenlerin güncel çıkarlarına ilişkin ideolojik kullanımlarından birine daha varıyoruz. Bugün, Ortadoğu'da ve Kafkasya'da bu manasıyla da barış, halklar arasında yakıcı bir arzuya karşılık geliyor; Yahudiler, Araplar, Türkler, Kürtler, Ermeniler, Azeriler, Gürcüler, Osetler, Abazalar, Megreller ve saymadığım çoğu için. Halkların bu manada da barışmaları, barışı bir birlikte yaşama arzusu olarak yeniden deneyimlemeleri özleniyor. Bu özlem, hükmedenler tarafından yeni av sahalari, yeni

Resim: Pablo Picasso, Kore'de katliam

viraneler yaratmak için bir olanak olarak görülüyor. Bunun karşısında sosyalistlerin barışı güncel ve somut içeriğiyle, militarizme karşı yeniden düşünceleri ve anlamlandırmaları ihtiyacından söz edebiliriz. Militarizm, sadece bir ülkede askeri gücün ağırlığına işaret etmez, bu sadece bir yönüdür; esasen o, her tür sorunu askeri yöntemlerle çözme arzusunda, bu nedenle askeri güçlere özel öncelik ve önem tanınmasında kendini gösterir. Kapitalist bir sosyal düzende militarizm başat eğilim ise, genel olarak eğitimden başlayarak, toplumsal varoluşun her kademesinde askeri olan bir kültür ve eğilim de başat olur. Bürokratik, askeri benzeri örgütlenmeler her alana yayılır.

Liebknecht'in, Militarizm ve Anti-Militarizm adlı çalışmasında belirttiği gibi, militarizm, sınıflara bölünmüş toplumsal düzenlerin yapısında oldukça derin ve köklü bir olgudur. Bu olgu, benzer sosyal düzenler içinde de, tek tek devletlerin ve ülkelerin özel doğal, siyasal, toplumsal ve ekonomik koşullarına göre çeşitli olağan dışı biçimler alabilir. Kapitalizmde de askerler ve ordular, diğer sınıflı toplumlarda olduğu gibi özel roller üstlenirler. Bu rol ikilidir, ilki, dış düşmana karşı kapitalist devletin/ülkenin savunulması olarak formüle edilir; ikincisi ise, gizlenmeye çalışılsa ve dönem dönem inkar edilse dahi, orduların kuruluş yasalarında genellikle sözü edilen, sınıf mücadelesinin seyrine göre iç düşmana karşı iç güvenliğin sağlanmasıdır.

Kapitalizmin tarihinde militarizmin, tüm toplumsal varoluşa nüfuz ettiği kapitalist

devletler istisna sayılmazlar, sadece faşistlerin ya da Nazilerin yönettiği devletler değildir bunlar; öncesinde olduğu gibi soğuk savaş döneminde de neredeyse tüm Latin Amerika ve kuruluşundan itibaren Ermeni Kırımı ve izleyen etnik türdeşleştirme ve asimilasyon siyaseti nedeniyle militarizmin özgül bir ağırlık edindiği Türkiye Cumhuriyeti gibi devletlerle birlikte düşünüldüğünde; kapitalist bir sosyal düzende militarizmin istisna olmadığı kolayca görülür: Mills, İktidar Seçkinleri'nde özellikle Savaşbeyleri ve Askerlerin Nüfuzu başlıklı bölümlerde, Amerika Birleşik Devletleri'nde militarizmin aldığı özgül biçimi gösterir ve şu sonuca varır: "Dünyanın birçok ülkelerinde savaşbeyleri eski yerlerine dönmektedir. (...) Amerika'da da siyasal boşluk savaşbeyleri tarafından doldurulmuş bulunmaktadır."

Günümüzde barış siyaseti

Bugün, güncel bir barış siyaseti, evrensel barış değerine yaslanarak savunulacaksa, onun bugünkü somut başlığı "militarizme karşı mücadele"dir. Militaristler aptal değildir, eğitim sisteminden başlayarak bir kitle eğitimi ve seferberliğini sürdürürler. Özellikle Türkiye'de bu "asker-millet" algısının başatlığında görülebileceği üzere, son derece baskındır. Unutulmaması gereken ise şudur, barış ancak kulübelere gelir, içindekiler saraylara karşı savaştığında!.. Özcüsü, sınıflara bölünmüş bir toplumsal düzende, gerçek ve evrensel barış, ancak sınıflar arasındaki savaş sona erdiğinde, yani sosyalist bir toplumsal düzende kurulabilir. Bunu unutmadan yürüteceğimiz militarizme karşı mücadele, bugünkü güncel, somut içeriğini militarizmi besleyen hükümetlere karşı mücadele-

de bulur. Yüzyıl önce Lenin'in dediği üzere, "savaşların sona erdirilmesi, uluslar arasında barış, yağmaya ve zora son verilmesi -bütün bunlar bizim idealimiz; ama bu ideal, doğrudan ve ivedi bir devrim çağrısının eşliği olmazsa, burjuva safsatacılarının yığınları ayartmasına yarar."

Bugün için de, barış idealini güncel bir devrim çağrısına, kapitalizme ve kapitalist devletlere, sermaye çıkarlarına politikaları yürüten hükümetlere karşı somut mücadeleler içinde bağlamak başarılı olduğunda, işte ancak o zaman gerçek bir barıştan söz edebilir. O yüzden sosyalistler, bugün militarizme karşı barışı somut olarak savunmalı ama ikiyüzlü laf cambazlarının demokratik bir barış olasılığı üzerine söz ve vaatlerle halkı aldatmalarına fırsat vermemeye çalışmalı, her ülkede olduğu gibi bugün Türkiye'de de hükümete karşı bir devrimci savaşım dizisi vermedikçe, demokratik bir barışa uzaktan-yakından benzer bir sonuca varma olasılığı bulunmadığını anlatmaktan da geri durmamalıdır: Burjuva siyasetçilerin ulusların özgürlüğü üzerine söylevlerle insanları aldatmalarına fırsat vermemeli, ezen ulusların halk yığınlarına gerçeği, bu durum değişmedikçe kendilerinin de özgür olamayacağını inatla anlatmalıdır.

Erdoğan'ın sahte barışçı yüzünün ardındaki gerçek görüldükçe, işte ancak o zaman, Baykal ya da Bahçeli gibi burjuva siyasetçilerin militarist yüzü halkın tümüne nefret yaymaktan çıkarak, halkın tümünün nefretini kazanacak, işte ancak o zaman bu Ergenekon diye kodlanan militarist siyasetin yarattığı iğrençliklerin gerçek hesabı sorulabilecektir.

Bütün renkler aynı hızla kirleniyordu, birinciliği pembeye verdiler

Elif Şafak *Aşk*'ın satır aralarına sufiliğin, çoğu şükür, teslimiyet ve sabır telkin eden kırk kuralını serpiştirmiş

Elif Şafak'ın aylardır çok satanlar listesinden inmeyen son romanı *Aşk*, mesajından kapağına, söyleminden hikâyesine dek bayağı, sıkıcı ve yüzeysel. Öyleyken onu "kitsch" olarak tanımlamamız da mümkün görünmüyor. "Kitsch sanat"ın ucuz duygusallığında, çocuksu bir lezzet, bir kendiliğindenlik bulunur ne de olsa. (Otobüslerin arka camına, esnaf lokantalarının duvarlarına yapıştırılan gözü yaşlı, sarışın çocuk posterlerini

hatırlayalım.) Oysa *Aşk*, ince ince tasarlandıktan sonra müthiş bir kampanyayla kitlesel tüketime sürülmüş bir ürün niteliğinde. Her haliyle bir fabrikasyon.

***Aşk*'ın pazarlama serüveni**

Kitabın teyel yerleri açıkça görülen kurgusuna geçmeden reklam kampanyasını biraz da biz köpürtelim. Memleketin kültür gündemine oturan kapak rengi tartışmasının üzerinden atlamak bu koşullarda olanaksız zaten. (Görüş bildirmeyenlerin kültürel hayattan ebediyen dışlanacağına dair bir söylenti dolaşiyor ortalıkta!) *Aşk*'ın pazarlama serüveni, romanın dağıtım verilişinden haftalar önce, 14 Şubat Sevgililer Günü'nde başlıyor. Bazı bölümlerini gazetelerde okuma mutluluğuna erişiyoruz. Birkaç hafta sonra da pembe kapağıyla kitapçı vitrinlerinde boy gösteriyor. "Nereye gitseniz, neyi açsanız, karşınıza Elif Şafak çıkıyor, her yerde kitabının reklamı var, müthiş bir tanıtım... Elif Şafak, son kitabı *Aşk* için Serdar Erener'le çalışmış, tabii ki satışı etkiler böyle kapsamlı bir marketing stratejisi..." (Ayşe Arman'ın ağzının suyu akmış belli ki.)

Orhan Pamuk hadisesinden beri şerbetliyiz edebiyat promosyonlarına. Fakat hazırcak reklamcısının şapkasında irice bir tavşan alesta bekliyor. "Kapak renginin pembe olması erkek okurları rahatsız etmiş de, öyle kamuya açık yerler-

de açıp okumaya utanıyorlarmış da falan filan" diye bir haber çıkıyor gazetede. Elif Şafak'a bakılırsa, "Pembenin bu tonu kalp çakrasının yaydığı pembe. Kalbimizin enerji halesindeki ton." (Şimdi sanmam ki "çakra"nın ne olduğunu bilmeyen, pembenin bu tonuyla sadece plastik leğen alırken karşılaşmış cahil biri çıksın içinizden.)

"Kundaktan başlıyor pembe-mavi ayırımı", diye mırıl mırıl yakınıyor Elif Şafak. "Kız çocuklarını pembe, oğlan çocuklarını mavi giydirerek daha ilk günden başlıyoruz ayırmaya." Fakat Doğan Kitap'ın gözünü para hırsı bürümüş bir kere. Kül rengine boyadığı kapaktan köşecilerimize yeni bir mevzu çıkıyor. "Siyaseten doğru" olan rengi saptamak üzere kadınlı erkekli hamle ediyorlar. "Bunu bilse bilse bir modacı bilir" diyen Bianet, Barbaros Şansal'a danışıyor. Şansal kasvetli ve çıkışsız bir renk olduğu için grinin kötü bir seçim olduğu görüşünde. Görünen köy ayrıca kılavuz istemediğinden "reklam kokan hareketler bunlar" diye bağlıyor sözü. Ne yazarsak yazalım, "ürün"ü görünür kılarak değirmene su taşıyan oluyoruz. Satışlar Orhan Pamuk'un 120 bin satan Yeni Hayat'ını katlayarak 300 bini vuruyor.

***Cosmopolitan* klişeleri**

Aşk, kırk yaşlarında, hali vakti yerinde, evliliğinde duyguyu tüketmiş Amerikalı Ella'nın hikâyesi.

Editörlük yapmak üzere başvurup da asistanın asistanı olarak iş bulduğu yayınevinden bir dosya geliyor Ella'ya. Batılıların Rumi dedikleri Mevlâna ile Şems arasındaki "emsalsiz dostluğu" konu edinen tarihi bir roman. Tahmin edebileceğiniz gibi, Ella romanı okumaya başlayınca yazarı Aziz'i de merak ediyor ve internet üzerinden yazışmaya başlıyorlar. İki paralel hikâye yaşanıyor pembe kapağın altında: Şems ile Rumi'nin tutkulu dostluğuyla Aziz'le Ella'nın yazışmaları, kavuşmaları. Bunların paralel yürüyeceği varsayılıyor ama tuhaf, anakronik durumlar nedeniyle trenin raydan çıktığı da olmuyor değil. Kocasıyla Rumi'nin samimiyetinden bunalan Şems'in karısı şöyle bir cümle kuruyor örneğin: "Kocamın mutsuz olması pahasına benim yanımda kalmasını, gözümün önünde olmasını mı isterim, yoksa benim mutsuzluğum pahasına özgür ve bağımsız olmasını mı?"

13. yüzyılda -ve her yüzyılda- yakamızı bırakmayan *Cosmopolitan* dergisinin klişeleri! Ucuzundan, bedel ödemedi zahmetsizce edinilen *Yeni Hayat*'lar. Bir gün bir kitap okursun hayatın değişir. *Yüreğinin Götürdüğü Yere Git*. Ella da atlıyor İskoç asıllı -asıl adı başka- Aziz'in motosikletinin tercisine. Konya'ya gidiyorlar. (Daha doğrusu geliyorlar.) Aziz esmer, uzun saçlı, gizemli, romantik, böyle Che Guevera suretinde bir semazen derviş. Parada pulda gözü yok. Bir lokma bir hırka. Öyle!

Sufiliğin kırk kuralı

Elif Şafak satır aralarına sufiliğin kırk kuralını serpiştirmiş. Şükür, teslimiyet ve sabir telkin ediliyor çoğunda. Rabbin noksanlarımızla ayrı ayrı uğraştığı vazediliyor: "Tek tek herbirimiz tamamlanmamış bir sanat eseriyiz. Yaşadığımız her hadise, atlattığımız her badire eksiklerimizi gidermemiz için tasarlanmıştır." Kapitalizm insanı öylesine değersizleştirip hiçleştirilmiş ki Allah katında özel ve biricik olduğumuzu düşünmek anlaşılabilir iyi geliyor. Bizi eleştirmeden, yargılamadan, kusurlarımızı görmeden -Aziz'in Ella'yı sevdiği gibi- koşulsuz sevecek bir erkeğin ya da kadının günün birinde çıkıp geleceğine inanmak da öyle. Arka kapağın sağ alt köşesine yapıştırılan ondokuzliradoksankuruş etiketi bunun için büyük bir bedel sayılıyor.

Servet Düşmanı

En büyük kim?

Meclis başkanlığı koltuğunu eski adalet bakanlarından Mehmet Ali Şahin'e kapıran Köksal Toptan, "mahkeme kadıya mülk değil" demiş ayrılırken. Dikkat ettim de bu atasözünü akepeliler pek seviyorlar; her fırsatta kullanıyorlar. "Elini çabuk tut; memleketi edeceğin hizmetleri erteleme!" manasında olmalı. Unakitan bile söylemiş vaktiyle. Unakitanların kurduğu aile şirketi ilk 500 sanayi kuruluşu arasına girerek bu yıl herkeşe şapka çıkarttı malum.

"Kadı"yı duyunca aklıma "Konya kadısı"nın hikâyesi geldi, size de anlatayım: Efendim, zamanın birinde ölmek üzere olan yaşlı bir adam oğluna iki teneke altınla bir vasiyet bırakmış. Oğlu altın dolu tenekelerden birini dilediği gibi kullanacak; ötekini ise eşkiyalığı bırakması koşuluyla memleketin en büyük eşkiyasına teslim edecekmiş. Bu vasiyeti yerine getirmek üzere yola koyulan delikanlı, "en büyük eşkiya kimdir, nerededir?" diye epeyce sorup soruşturduktan sonra Hasan Dağı'na varmış. Yörenin en namlı eşkiyasına anlatmış durumu. "Haşal!", demiş adam, "benden büyük Konya kadısı var. O varken bize düşmez."

Konya'ya mevsimin ilk karı yağarken bizimki kadı efendinin huzuruna çıkmış, anlatmış maruzatını. Kadı anlayışlı bir adammış. "O bir teneke altını gönül rahatlığıyla bana verebilirsin", demiş. "Fakat ben bir devlet görevlisiyim. Yarın öbür gün, bu parayı nereden bulduğumu soracak olurlarsa ne derim? İyisi mi, bir alışveriş yapmış gibi görünelim; ben sana bir şey satmış olayım."

Pencereden görünen bereketli Konya ovasını göstermiş. Bu toprakların çoğu kadıya aitmiş meğer. "Ben sana ekinlerin üzerini örten kar tanelerini satmış olayım; sen de karşılığında altınları ver", demiş. Sözleşmeyi yazıp imzalamışlar. Bir teneke altını teslim eden delikanlı çıkmaya hazırlanırken kadı durdurmuş: "Dur bakalım! Sana sattığım karları toplamadan nereye gidiyorsun?" Aman zaman demeye kalmadan "senin kar tanelerinin benim toprağında ne işi var efendi!", diye gürlemiş kadı. Delikanlı bakmış ki pabuç pahalı. Kendi payına düşen ikinci tenekeyi de vermeye razı olmuş çaresiz. Evine dönerken borçlu çıkmadığına şükrediyormuş.

"Elleri bağlanmış yurdumun / her yanı işgal altında."

Denizlerin, kıyıların, akarsuların, ormanların talanı sürüyor. İstanbul/Bakırköy bölgesinin tek doğal kıyı şeridi olan 95 bin metrekarelik

Ataköy sahili TOKİ tarafından satışa çıkarıldı. Bodrum'un en manzaralı sahillerine pansiyon ruhsatıyla kaçak yazlıklar inşa ediliyor. Göcek'te günübirlik turlar düzenleyen ticari teknelerin koylara girişi çeşitli bahanelerle kısıtlanıyor; asıl gerekçe yat sahiplerinin halkla birlikte denize girmek istememesi.

Hürriyet gazetesi de "en iyi 10 mavi bayraklı plaj"ı saptamış ve Cumartesi ekine rengârenk koymuş. Sakın ola, "Bize en yakını neredeymiş?" diye heves edip çantanızı toplamaya yeltenmeyin zira masmavi sularda çoluk çocuk serinlemek öyle kolay bir şey değil. Bu on plajdan sadece üçü halka açık. Yani belediyeler tarafından işletildiği için ücretsiz ya da küçük bir ücretle plaja girilebiliyor. Geriye kalan yedi plaj da otellerin, tatil köylerinin sınırlarına dahil! Çoğuna otel müşterilerinin dışında günübirlik girişler yasak. Gazete, büyük bir otelin Göcek'teki plajını şöyle ballandırıyor:

"280 metre uzunluğunda özel bir plaj (...) içinde üç iskele var. Otel müşterileri, golf arabalarıyla 5 dakika süren bir yolculuk yaptıktan sonra plaja ulaşıyor. Plajın arkası, çam ormanlarıyla kaplı. Denizin kıyından itibaren derinleştiği koy, mavi yeşil rengeyle dikkat çekiyor. Dışarıdan giriş yok."

Anlaşılan o ki işgal edilen sahil otelin önünde bile değil. Oysa Anayasa'nın 43'üncü maddesinde, "Kıyıları, Devlet'in hüküm ve tasarrufu altındadır. Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir", diye yazıyor. Ortada bir "yarar" olduğu kesin de kamusallığı çok su götürür!

Bir iki taneyle sınırlı da olsa listedeki yasaklı plajlardan günübirlik yararlanma imkânı var. "club resort bilmemner"ye dışarıdan gelenler kişi başı 150 Euro ödüyorlarmış örneğin. Devamı da var: "25 Euro ek ücret ödeyerek alakart menülerden yararlanmak mümkün. Koyun karşısındaki adaya kanoyla gidip tavşan besleyebilirsiniz." Bu 150 Euro'luk kişi başı ücret günlük mü, aylık mı yoksa sezonluk mu, kanoyla gidilen adadaki tavşanlar ayrıca bilet kesiyorlar mı, orasını tam anlayamıyoruz.

Bu otellerin lobisine doluşup "biz de buradan denize gireceğiz", diye tutturan birileri çıkmaz mı? Ya da, pansiyon kılıfındaki yazlık evlerin kapısına dayanıp ısrarla boş oda isteyen? İşgali tersine çevirmenin, bizim olanı geri almanın zamanı gelmedi mi?

Kültür & Zihniyet

Pink Floyd'un "Duvar"ıyla aynı adı taşıyan film, gençleri duvardaki tuğlalardan biri olmak üzere yetiştiren eğitim sisteminin yabancılaştırıcılığının sert bir eleştirisiydi

Devrim için devrimci özne

İlkemiz çok açık bir şekilde düzenin yabancılaştırmasına karşı insanın özne olmasını sağlamak olmalı

Onur Sefer

Bizlere dayatılan "tarih" hep zeki, güçlü ve bizim için en iyisini düşünen kralları ve devlet adamlarını anlattı. Yine bize burjuvazinin dayattığı "din"deyse bizim için düşünen ve en iyisini bilen bir tanrı ve onun akıllı peygamberleri mevcut. Yaşadığımız toplumda da, sanırım uzun uzun anlatmama gerek yok, yapacağımız her şey için bizden daha iyisini bilen ve bizim için daha iyi kararlar verecek kişiler bulunuyor.

Yani bu koskocaman dünyada insanın kendisi olmaması, bir birey olmaması için her tür kurum ve bürokrat var.

Bireyci olmadan birey olmak

Peki insanın yüzyıllardır süren, çevresindeki insanlara ve baskıcı

kurumlara karşı verdiği "özne olabilme" savaşı ne durumda? İçinde bulunduğumuz düzene karşı olan devrimciler bu savaşı ne kadar içselleştirebilmiş durumda? Belki de en önemlisi bundan sonra oluşturulacak ve hatalardan ders çıkarmaya istekli bir oluşumun (örgüt, parti...) bu olguyu ikirciksiz bir şekilde ele alıp, insanoğlunun bu en devrimci savaşını toplumsallaştırıp toplumsallaştıramayacağı? Sanırım bu sorulara biraz olsun cevap verebilmek için "özne olabilme" üzerinde durmamız gerekiyor.

Öncelikle bu özne sözcüğünden kastım "birey" olabilmek. Belki de bugün sol ve devrimci güçlerin en çok atladığı konulardan birisidir bireyci olmadan "birey" olabilmek.

Bir insan düşünün ki, yaşamı boyunca bir "birey olma" güdüsünü, duygusunu yaşayamıyor. Evde aile, sokakta mahalle baskı-

sı, okullarda öğretmen ve görevlilerin zorlamaları, erkekse askere gittiğinde ordu hiyerarşisinin despotluğu, kadınsa sürekli üstünde hissedeceği cinsel baskı ve sömürü yüzünden "birey" ve kendisi olamıyor günümüz insanı. Kendi hayatında özne olduğu, en azından öyle kabul edildiği halde, fiilen özne değil. Sadece kendi yaşamında özne görünümü bir nesne olmaktan öteye ne yazık ki gidemiyor.

Devrimci örgüt, yeni yaşam

Kapitalist düzen sınırları içinde "özne"yi aradığımızda tüketmek eylemiyle karşılaşacağımızdan yüzde yüz emin olduğumuzdan bu şaşırtıcı bir durum değil. Ancak "insanın insan olması"ni engelleyen bu düzene karşı çıkan ve ona alternatif olarak sunduğu yeni yaşamın izlerini, mücadelesinde ve mücadele araçlarında göstermesi gereken devrimcilerde ve devrimci yapılarda da "özne"yi ne yazık ki

görememek bizi oldukça şaşırtıyor. Türkiye sol yapılarına baktığımızda ve yakından incelediğimizde gayet net bir şekilde bu sorunu görebiliriz. Yukarıdan alacağı emirler ve yönlendirmeler olmadan hareket edemeyen, parti bültenleri ve yukarıdan yazılan bildiriler hariç herhangi bir materyal okuyamayan, tartışamayan, eleştiremeyen, parti idealizasyonu ve dogmatizm eşliğinde kendine ve çevresine "yabancılaşmış", aslında genç ve ateşli ama bahsettiğimiz etmenler yüzünden çürümüş yeni nesil devrimciler mevcut günümüzde.

Peki, nasıl aşacağız bu sorunu? Çünkü bugün bir çok fraksiyon yukarıda saydığımız sıfatlara (okuyan, tartışan, eleştiren vb.) sahip devrimcileri yapılarından uzaklaştırıyor ve itaatkar ve hizmetkar militanlarla yolculuklarını sürdürüyor.

Burada Lenin'in sözlerini hatırlatmakta yarar var: "Eğer her

Kültür & Zihniyet

zaman itaatkâr olmayan akıllı insanları uzaklaştırır ve yalnızca itaatkâr aptallar ile baş başa kalırsanız, hiç kuşkunuz olmasın partiyi yıkıma götürürsünüz.”

Bu sözlerden de anlayacağımız gibi güçlü bir partinin, teorii kitlelere nüfuz ettirecek güçlü bir partinin; okuyan, sorgulayan, eleştiren, inisiyatif alabilen devrimcilere ihtiyacı var. Bugün sınıfın akli olacak partinin öznelere ihtiyacı var.

İnsanların da, kapitalizmin arsız ve hilekâr yüzünün çevrelerini sardığı, "benliğini" parçaladığı bugünlerde nesne olmak yerine özne olmaya ihtiyaçları var. Bunun için de gerçekten özne olacakları güne kadar mücadele edecekleri ve özne olmak ile tanışacakları ve kendilerini geliştirecekleri bir mücadeleye, mücadele araçlarına ihtiyaçları var.

Girişkenliği, eleştiriyi teşvik

Bundan böyle parti ya da örgüt süreçleri geleneksel olandan farklarını yalnızca yazacakları programla değil, önlerine koydukları süreci nasıl işledikleri ve devrimci özneleri yaratıp yarat(a)-madıklarıyla gösterecekler. Süreci işlemek, kolektife birlikte çalışmayı aşmak, kaynaşma şansı vermek, inisiyatif almalarını sağlamaktır. Devrimci özneleri yaratmak ise, düşünen, okuyan, tartışan, eleştiren karşısındakini tasfiye etmek yerine, onu ikna etmeye çalışan bireyleri, komünistlerin arzuladığı yeni insanın ilk embriyosunu çevresine gösterecek olan bireyleri ortaya çıkarmak demek. Bugünkü şiarımız gayet açık bir şekilde düzenin insanı yabancılaştırmasına karşı özne olmasını sağlamak olmalı. Engels: "Hareketin en basiti yer değiştirmek, en yükseği ise düşünmektir" der.

Bugün bizlerin hareketin en yükseğini gerçekleştirecek düşünen öznelere ihtiyacımız var. Ancak bu tür bir birlik, örgüt, parti başarılı olabilir, insanları özne olmaya çağırın bir parti...

"EKMEK, GÜL VE HÜRRİYET GÜNLERİ"ne olan özlemi birlikte gerçekleştirmek ve bu büyük özlemimize kavuşmak için önce özne olabilen devrimci birey...

Devrimci dayanışmayı yeşertelim!

Aynı uğurda mücadele ettiğimiz insanlara düşmanca tavır, işçi sınıfında ve davaya yakınlık duyan tüm toplumsal kesimlerde güven sorunu yaratıyor, mücadeleden soğutuyor

Cemil Ortakçı

Dünya'daki durumu pek bilmiyorum. Ancak bugünün Türkiye'sinde komünist parti ve örgütler, sermayeden gelen, en açık ve şiddetli saldırılara karşı bile birlikte hareket etme refleksi gösteremiyor.

Bazen sömürü düzenine karşı mücadele ettiğimizden çok, bir birimize karşı mücadele ettiğimizi düşünüyorum. Sanki, topluma kapitalizm yerine komünizmi bir seçenek olarak sunacağımıza; öteki sol çevrelerin yerine bir bakıma kendimizi "pazarlama" uğraşı, onları karalama ve bertaraf etme gayreti içindeyiz.

Tüm bunlar burjuva siyasetin çirkinlikleridir. Peki bu çarpıklıkların bizim düzensiz, devrimci örgütlerimizde ne işi var? Nereden geliyor? Neden sürüyor? Kendi deneyimimi anlatarak belki sorunu zihninizde daha iyi canlandırabilirim.

2007 ortalarında, ilk kez, bir öğrenci kitle örgütüne katıldım. Aynı yılın sonlarına doğru devrimci oldum. Buradan 2008 Ekim'inde ayrıldım. Bu ilk örgütlülük deneyimimde ilginç olan şey; kısa sürmesine rağmen, ayrıldıktan sonra bile etkisini sürdürecektir bir "virüs" kapmış olmamdır.

Buna sebep, bu daracık kesitte; hem örgütten yoldaşlarım hem de başkaca solcular tarafından, üniversitede siyasal faaliyet yürüten çevrelerin neredeyse hepsinin bana bir bir kötülenmesiydi. Bunlar çoğunlukla "siyasal, örgütsel eleştiriler"di. Ancak bazen, daha bayağılaştığı da oluyordu. Ayrıldıktan sonraysa bu durumun diğer çevrelerde de sandığımdan -hayal kırıklığı yaratacak kadar- daha yaygın olduğunu gördüm. Hayal kırıklığı dediğime bakmayın. Ben de çok farklı bir tutum içerisin-

de değildim ve halen bilinçaltımdaki etkileri sürüp gidiyor. Bir süre sonra "dışarıya" ister istemez önyargılı, olumsuz ve kötü gözle bakmaya başlıyorsunuz. İlk böyle görüp öğrenince, sonradan değiştirmesi epey güç oluyor. Dolayısıyla yukarıda sorduğum "neden?"i anlamak hiç de zor değil.

Elbette, hareket içindeki reformizme ve her türlü burjuva kaynaklı akıma, sapmaya karşı duracağız. Ancak, kimi zaman sınıf düşmanımıza almadığımız tavır, aynı uğurda mücadele ettiğimiz insanlara alıyoruz. Kendimizi aldatmaya gerek yok: Türkiye solundaki bu iç anlaşmazlık büyük ölçüde, ideolojik-siyasal temelli değildir. Bu durum işçi sınıfında ve davaya yakınlık duyan tüm toplumsal kesimlerde, bir kafa karışıklığı, dahası bir iyi niyet ve güven sorunu yaratıyor. Mücadeleden soğutuyor. Bunu görmemiz gerek.

Tüm dünyada ve bu topraklarda da devrim ve sosyalizm adına ne varsa bir şekliyle sahiplenmeliyiz. Hele düzen karşısında, sonuna kadar savunmalıyız. Bu amaçla mücadele eden her bir unsur, birbiriyle içtenlikli ve yoldaşça bir ilişki kurmalı. Çünkü devrimci yürüyüş çeşitli ve çoğulcu.

Programatik ve yapısal birliğin, örgütsel müzakereler ve "ilkesel" pazarlıklarla oluşturulamayacağı açık. Çünkü burada, mücadele birliğinin olmaması sebep değil sonuçtur. Ancak bir yoldaşın değişimiyle, bugünden "ayrı hareket eden ama birlikte vuran" bir kültürün yaratılması, birleşik bir komünist hareket için sağlam bir zemin olacak. Düzen cephesinden bu yana çektiğimiz kişilere dayanışma bilincini aşılayarak başlayabiliriz. Yeni insanlarımız, kardeş örgütlere "kötü" gözle bakmamalılar. Bizlerin devrimci bir yenilenmeden başka çaresi yok. Korkacak bir şeyimiz de yok. Elbette egemenler için aynısını söyleyemeyeceğim.

Evrimi yaratılışçılarla tartışmanın âlemi yok!

Evrim kuramının yanısıra okullarda “yaratılışçılık” okutulacaksa, kimyanın yanısıra simya, tıbbın yanısıra karabüyü, astronominin yanısıra astroloji de okutulsun!

Mustafa Arslantunalı

Derler ki, evrenin determinist yasalara tabi olduğunu düşünen, yani bütün yasalarını çözdüğümüzde evrende olan biten her şeyi önceden kestirebileceğimizi ileri süren ünlü matematikçi Pierre-Simon Laplace, beş ciltlik yapıtında niye Tanrı sözcüğüne bir kez bile yer vermediğini soran Napoleon’u, “böyle bir hipoteze gerek duymadığını” belirterek cevaplamıştır.

Laplace’ın determinist dünyasında fizikçi ya da matematikçidir tanrı. O nedenle, tanrıya evrenin işleyişi için ilk hareketi sağlamak gibi bir paye sunmuş olan uzlaşmacı Newton’ın yanında Laplace kibirli bir ateist olarak göze batar.

Öte yandan Laplace’ın cevabı, bilimsel etkinliğin kendisini tanımlar bir yanıyla: Bilim, tanrı ya da başka bir ruhani varsayma gerek duymaz, çoğu din adamı olan modern bilimin öncüleri için de böyledir bu... Bilim ateist değildir, dinsiz de değildir. Kısaca, dinle, doğaüstü güçlerle bir alışverişi yoktur onun. Bilimsel teoriler, o teorileri oluşturanlar neye inanırlarsa inansınlar, dinsel inanışlardan ve ahlaki normlardan bağımsızdır. Bağımsız değillerse, büyük gedikler içeriyorlardır ve hiçbir zaman kabul görmezler.

Bilim ile din

Bilimsel etkinliğin din ve inanışlarla alışverişi yoktur ama bilimsel gelişmelerin sonuçları sık sık yaşadığımız dünyayı baştan aşağı değiştirir, dinsel inanışlarla çatışır. Bugünden bakıldığında Galileo’nun yargılanması, Kopernik’in güneşmerkezli sisteminin Kilise için büyük bir sorun teşkil etmesi, birtakım bağnaz din adamlarının dargörürlüğüne bağlanabilir. Oysa dünya merkezli evren tasarımı, Ortaçağ kozmolojisinin temelinde yer alıyordu ve bu inanışın değişmesi, doğrudan iktidara karşı

yapılmış açık bir saldırı olarak görülüyordu... Öyleydi de.

Sonraki yüzyıllarda, modern bilimin gelişmesine paralel olarak, Kilise kozmoloji alanındaki iddialı duruşunu sessizce tek etti... Bu süreç tipik bir hale geldi zamanla: Bilim, dinin işgal ettiği bir alana ilişkin bir şeyler ortaya koyunca önce çatışma çıktı, sonra din birkaç adım geri çekilmek zorunda kaldı...

Geri çekilmenin binbir yolu vardı. Bu yollardan bazıları, din adamlarıyla çatışmak istemeyen ya da kendileri de inançlı olan bilim adamları da açtılar. Newton’ın evreni de Laplace’ınki gibi tanrısal herhangi bir güce ihtiyaç duymaz, ama Newton bu evrenin bir saat gibi işlemesi için ilk hareketi tanrının sağladığını söylemişti. Laplace’ın aksine sebep-sonuç ilişkisi bulamadığı alanlarda tanrı kavramına başvurmadan çekinmeyen biriydi, ayrıca bu ‘jest’in karşı tarafa haysiyetli bir geri çekiliş imkânı sunduğunu da gözden kaçırmamalı.

Saat gibi işleyen bir evren için bir saatçiye ihtiyaç vardı. Newton gibi bilim adamları dine her zaman belli bir saygıyla yaklaştılar ama bir faaliyet alanı olarak bilimin kendisi sürekli olarak dinin alanını daraltmaya devam etti.

Evrime dine karşı

Charles Darwin papaz olmak üzere yetiştirilmiş, dini bir eğitim almıştı. Beagle ile çıktığı yolculuk hayatını değiştirdi. İyi bir gözlemci ve ödünsüz bir bilim adamı olan Darwin, evrime dair düşüncelerini kâğıda döktüğü halde, kitabını yayınlamak için yıllarca beklemiş, tereddüt etmişti. Kendi iç çelişkileri yüzünden mi, kamuoyunun tepkisinden çekindiği için mi? Herhalde ikisi de. Wallace da evrime ilişkin fikirlerini yayınlamaya girişince Darwin kitabını yayınladı ve çekinceleri konusunda haklı olduğu ortaya çıktı. Evrim kuramı, *Türlerin Kökeni* yayınlanır yayınlanmaz sert tartışmaların merkezine oturdu. Kilise’yi rahatsız eden, pek çok inanmış insanı dehşete düşüren şey, “insanların maymunlardan geldiği” fikriydi.

Bir dinazor ayak iziyle insan elinin karşılaştırılması. Fosiller evrim teorisinin en önemli kanıtları arasında

Bu tabii, düpedüz bir yanlış anlamaydı! Evrim kuramı, insanın maymundan geldiğini söylemez çünkü. Kibar ifadeyle “maymunlarla insanlar akrabadır” der, açık açık söylemek gerekirse, “insan bir maymundur”.

Maymunluğun dışında, gezegendeki bütün bir hayatın belli bir irade söz konusu olmadan, tamamen rastlantısal süreçlerle şekillendiğinin iddia edilmesi, inananlar için küfürden başka bir şey değildi. (Örneğin, evrim fikri Darwin’den çok önceden beri vardı. Lamarck’ın “kullanılan organların geliştiğine” yönelik evrim kavrayışı din adamları tarafından lanetlenmemiştir; çünkü dirimsel ortaklık fikri yoktu, yani maymunlardan söz edilmiyordu ve Lamarck’ın evrim fikri de tektanrılı dinler gibi gelişmeye yönelikti, teleolojikti ve en üstte insanın yer aldığı bir gelişme piramidi öngörüyordu.)

O gün bugündür, evrim kuramının başı dinle hoş olmadı.

Yaratılışçılık ve “Akıllı Tasarım”

Dincilerin ve muhafazakârların evrim kuramına saldırısı yeni değil. İlk günden beri devam eden, zaman zaman alevlenen kıyasıya bir savaş bu. Günümüzde yeni olan şey, evrim karşıtlarının da bir ‘teori’yle silahlanmış olmaları... Yaratılışçılık adı verilen, türlerin değişmezliğini öngören bu sözde teori, “akıllı tasarım” gibi kılıklara bürünüyor. Yöntemlerinin bilimle, bilimsel yöntemle uzaktan yakından bir ilgisi yok: Yaratılışçılık, her şeyi tanrının yaratmış olduğu iddiasının evrim bağlamında yeniden üretilmiş versiyonu.

Piskopos Paley XIX. yüzyılda şunu soruyordu: “Kırda yürürken gözünüze çok güzel bir

saat ilişti. Bu saati yapan bir usta olmalıdır diye düşünüyorsunuz, peki gözünüzü kamaştıran bu dünya o saatten çok daha karmaşık değil mi?”

Akıllı tasarım sözde-kuramı aynı şeyi birkaç uydurma terimle süsleyerek sormaktan başka bir şey yapmıyor. Evrim kuramının yanında okullarda yaratılışçılığın ve onun bir versiyonu olan akıllı tasarımın okutulması, ve bunun demokratik bir şey sanılması, post-modern topluma özgü bir acayiplik. Bu mantıkla gidersek, kimya derslerinin yanında simya da olmalı, tıp müfredatına vudu, kara büyü ve muskayla iyileştirme dersleri eklenmeli, astronomi bölümleri astroloji kürsüsü açmalı vs...

Evrimle yaratılışçılığın yan yana okutulması, böylelikle öğrencinin akla yakın bulduğunu seçmesi önerisinde iki ayrı cehalet bir araya geliyor. Birincisi, demokrasiyle ilgili olan. Demokrasi bir yönetim biçimidir, eğitimde başvurulacak bir yöntem değildir. Bilmedikleri ya da yeni öğrendikleri bir konuda öğrencilere oylama yaptırıp gerçeğe ulaşmak diye bir şey söz konusu olamaz. Otorite, iktidar gibi kavramları sevmiyor olabilirsiniz. Ama eğitim söz konusu olduğunda, bir otorite, bir iktidar gerekir. Bu yokmuş gibi davranmak, o eğitim fırsatını çöpe atmaktır. Mesele iktidarın nasıl kullanıldığıdır.

İkincisi, bilimle ilgili olan. Bilim halkoyuna dayanmaz. Her konuyu öğrencinin seçimine bıraktık, hangi kuramın doğru olduğunu onlar tayin ettiler diyelim. Yine diyelim ki çocuklar çok sağduyulu davranıyorlar. Sonuç feci olacaktır gene de. Çünkü bilim sağduyuya dayanmaz, büyük çoğunlukla sağduyu dediğimiz şeye aykırı sonuçlar üretir! Ayrıca bilimsel etkinliğin işleyiş süreçleri demokratik olabilir, ama bilimin demokratik olması

zürafanın demokratik olması gibi bir şeydir.

Evrimi kavramanın güçlüğü

Evrim de sağduyumuza aykırı bir şekilde der ki, “insanlar ve hayvanlar ve bitkiler, bütün yaşayan harikulade varlıklar, birinin tasarladığı ve yarattığı şeyler değildir. Daha doğrusu böyle bir yaratma varsayımına ihtiyacımız yok. Çünkü canlılar, doğal ayıklanma denen bir süreçle çevrelerine uyum sağlar ve milyonlarca yıl içinde yavaş yavaş evrilirler.” (Dikkat: Gelişirler değil, evrilirler.)

Charles Darwin’in kendi inançlarına bile başlangıçta ters düşen görüşleri, evrimsel mekanizmaları nesnel bir şekilde özetleyen ve gayet iyi işleyen bir kuramdır. İşin ilginç, yüz elli yıldır biyolojinin merkezinde yer alan ve çok iyi formüle edilmiş bu kuram, daha sonra genetik ve moleküler biyoloji gibi yeni alanlar ortaya çıktığında da doğrulanmıştır ve halihazırda yaşayanların dünyasını anlamak için elimizde evrim kuramı vardır, ona alternatif başka bir kuram da mevcut değildir.

Yaratılışçıların “evrim, sadece bir teoridir, gerçek değildir” şeklindeki iddiaları da aptalcadır: Bilim söz konusu olduğunda teori bilgi piramidinin en tepesinde yer alır. Bir dizi olgunun, deney sonucunun ve gözlemin bir araya getirilip sınanmasıyla oluşur bir teori. Ama bilerek ya da bilmeden yaratılışçılar, teori, tesadüf, yaratmak gibi bilimsel kavramların gündelik anlamlarını kullanırlar. Dolayısıyla yaratılışçıların ciddiye alındığı bir tartışma, bilimsel düzey hakkında da bir fikir verir bize.

Darwin’in doğumunun 200. Yılında yine “evrim kuramı yaşıyor” tarzı yazılar yayımlanmak zorunda kaldı. Evrim kuramı şimdiye dek laboratuvarlarda binlerce kez sınıandığı ve bu sınamalardan alınının akıyla çıktığı halde. Bu da çok acıklı bir durum: Evrim kuramının kendi içinde pek çok tartışma konusu var, bu tartışmaların gündeme gelmesi, yaratılışçılık şamatası sebebiyle pek mümkün olmuyor. Evrim kuramının pek çok sürecinin ayrıntılı bir şekilde ele alınması da güne gidiyor arada. ABD ve Türkiye başta Yaratılışçıların sürdürdükleri dezenformasyon kampanyası bu bakımdan işe yaradığı görünüyor. Gazete ve dergilerde evrim söz konusu edildi miydi, hep “Darwin haklı mıydı” sorusuna gelip dayanıyoruz.

Evet, haklıydı. Ama artık bunları geçelim. Darwin’in ardından çok şey yapıldı bu alanda... Her teori gibi evrim teorisinde de çeşitli katkılarla zenginleşti, daha rafine hale geldi. Tanrıya inananlar, kutsal kitaplarını –şimdiye dek sayısız kere yaptıkları gibi– bir daha yorumlayarak evrime yere açabilirlerse, şu Yaratılışçılık safatası sona ererse, hayatın harikuladeliğine ilişkin bu görkemli açıklama üzerine daha çok kişi daha fazla kafa yorabilir.

Cinnetin tam zamanı...

Belki de yapmamız gereken şiddetin yazdığı yazgıya ve hepimizi aynı biçimde yaralayan suç ortaklığımıza isyan etmemizi sağlayacak yeni bir söz kurmak

Melek Göregenli

"... Ancak imkânsızdan büyülenerek harekete geçeriz; bu da demektir ki, bir ütopya doğurma ve ona bağlanma becerisini gösteremeyen bir toplum, köhneleşme ve yıkım tehdidiyle karşı karşıyadır."

E. M. Cioran, *Ezeli Mağlup*

Neredeyse her gün, genellikle kadınlara yönelik ve çoğu mağdurların ölümüyle sonuçlanan saldırılar, son dönemlerde erkeklerin kadınlı erkekli çocuk, yaygın medyanın "katliam" olarak adlandırdığı adeta çok sayıda mağduru olan seri cinayetlerine dönüştü. Paniğe kapılıyor ve "ne oluyor?" sorusunu korkuyla sormaya başlıyoruz. Bunca eşitsizlik, adaletsizlik, şiddet ve korkuyla terbiye edilmiş ve tevekülü erdem edinmiş bu coğrafyada, bu konunun neden böylesi bir medyatik paniğe yol açtığı ve bu "neler oluyor bize" sorusunun ne kadar içtenlikle ve yaygın olarak paylaşıldığı ayrı bir düşünme konusu. Birbirlerini acımasızca öldürenlerin sadece belirli bir etnik kökenden olmadığı, aynı yerlerde yaşamadıkları yani kolayca tarif edilip, gerektiğinde etraflarının çevrilip zapt edilemeyecekleri her gün biraz daha açıkça anlaşılıyor. Ezici çoğunlukla erkek ve yine ezici çoğunlukla yoksul oldukları kesin, yani "her yer" de olabilirler, bu çok ürkütücü!

Cinneti yoksullukla ilişkilendirmek

Sosyal bilim literatüründe "ahlaki dışlama" terimiyle kavramsallaştırılan bu süreç, her düzeyde iktidarların, zalimliklerini, aleni kötülükten sıradan görmezden gelmeye kadar farklı derecelerde hayata geçirirken, aşağıdakileri, "bazı bakımlardan daha az insan" ilan etmeleri gerektiğine işaret eder. Sınıfsal hiyerarşinin esasını oluşturduğu cinsel, etnik, cinsel yönelim, dini inanç vb. farklılıkların yarattığı günlük hayat merdivenlerinin neresinde olduğuna bağlı olarak ne kadar "insan" olduğumuz bir kamusal sözbirliğiyle belirlenir. Yoksulları "insan niteliğinden" yoksun bırakacak kamusal sözbirliği ne ölçüde

oluşturulabilirse, yoksullara yönelik ayrımcılık ve şiddet o kadar kolay, makul ve hatta zorunlu hale gelir. İnsanlar, uzaklardaki aşağıdakileri insanlıktan çıkardığında, onlarla duygudaşlık kurmaları mümkün değildir; onlarla ortak sınıfsal ve diğer benzerliklerinin farkına varmaları bir yana merhametten söz etmek bile artık imkansızdır. "Onlar" eğitimsiz cahildirler, kalabalık aileleri vardır, zaten çok mutsuzdurlar, sorunlarını "konuşarak" çözmeyi bilmezler nihayet "cinnet" geçirmektedirler. Tek tek örgütsüz, birbirinden habersiz cinnet geçirmelerinin, cinnetleri tanımlanabildiği ve "uzakta" tutulabildiği sürece, insani niteliklerinin tenzil edilmesi yeterli olur ama normatif olmayan bir biçimde isyana kalkışılırsa, tehdit algısı güçlenerek büyür ve insan niteliğinden "kurtarılmaları" gerekir, insanlığın ve toplumun çıkarları adına kamusal güçle katledilmeleri meşru hatta yasal hale gelir.

İnsanlar, genel olarak dünyanın adil oldu-

ğunu düşünmektedirler, adalet bugün, yarın hiç olmazsa başka bir dünyada gerçekleşecektir. Bir yandan hayatın her alanında maruz kaldıkları şiddetle, hiç bir biçimiyle formel hukuka inançla beslenmeyen ve hiç de tecrübi olmayan bir tür ruhani adalet anlayışıyla başa çıkarken bir yandan da en çok da sistemin en mağdurları ve en mülksüzleri şiddeti hayata geçirirler.

"Sahte bilinç"

İktidarların şiddeti, ancak şiddetin asıl sorumluları olmayanlar tarafından yaygın biçimde içselleştirildiği ve haklaşıldığı zaman meşrulaştırılabilir hale gelir ve giderek yaygınlaşır. İnsanlar, güçlü olanın güçsüz olana, herhangi bir biçimde iktidarda olanın olmayana şiddet uyguladığını biliyorlar ama içinde yaşadığımız devrin ruhu, bilmenin buna uygun davranmaya yetmediği hatta bilginin çaresizliğe ve umutsuzluğa yol açtığı bir bilinç halini dayatıyor, bu, bir tür yanlış eylemlilikten

beslenen yanlış bilinç hali. Bu öteden beri bilinen "sahte bilinç", sadece iktidarların şiddetinin, en çok da yoksulların günlük hayatla başa çıkmalarının bir yolu olarak yaygınlaşmasına yol açmıyor, yeni mikro hiyerarşiler ve güç kaynakları oluşturarak genel olarak sistemin meşrulaştırılmasını kolaylaştırıyor.

Evsensel ve sistemik dinamikleri olan bu süreç, dünyanın her yerinde benzer biçimlerde yaşanırken bazı yönleriyle de özellikle bazı coğrafyalarda yoksulluk, ataerkilliğin egemenliğinin daha şiddetli olması, küresel emperyalist çıkarların manipülasyonları vb. nedenlerle daha da ağır yaşanıyor.

Ülkemiz de bu coğrafya içinde ve yoksulluğun, ataerkilliğin, militarizmin, her türden eşitsizliklerin, adaletsizliklerin ve muhafazakarlığın giderek etkisinin yükseldiği koşullar altında yaşıyoruz. Töre cinayetlerinden, çocukların sokakların ya da gardiyanların merhametine terkedilmesine, işkenceden tacize, nefret cinayetlerinden, sembolik ve görünmez her türden şiddet deneyimine, her gün, hayatımıza yeni şiddet biçimleri ve yeni meşrulaştırma biçimleri karışıyor. Popüler kültür de, giderek yaygınlığı ve etkisi artan medya aracılığıyla, açık ya da örtük bir söylemle, işçi sınıfının, dünyanın yoksul coğrafyalarında yaşayanların, suç potansiyeli taşıyanların, kadınların, eşcinsellerin, her coğrafyanın kendine özgü "ötekiler"inin maruz kaldıkları ve birbirlerine uyguladıkları şiddetin kalıp yargılarla değerlendirilmesini pekiştiriyor.

Yeni bir iradi güçlülük hali

Hayatın doğal durumu buymuşçasına her gün yeni bir şiddet tanıklığına alışıyoruz, onunla birlikte yaşamak zorunda oluğumuz adeta kaderimize dönüşüyor. Yapabildiğimiz en iyisi, adaletsizliklere karşı liberal, yasal bir çerçevede oluşmuş herkes için daha meşru bir sistemi inşa edebilmek için çaba göstermek. Kimin şiddeti daha meşru? Kimin şiddeti yasal? Kim şiddete en karşı? Şiddet birbirimize dokunmamızın, birbirimizden uzaklaşmamızın hatta birbirimizi, aslında hepimizi aynı biçimde yaralayan hiyerarşilerin basamaklarına yerleştirerek uzaklara konumlandırmanın yolu. Belki de yapmamız gereken yeni bir iradi güçlülük hali oluşturmak. Şiddetin yazdığı ve adeta alın yazılarımıza dönüşen yazgiya ve hepimizi aynı biçimde yaralayan suç ortaklığımıza itiraz hatta isyan etmemizi sağlayacak yeni bir söz kurmak; hepimizi iktidar karşısında eşitleyen ve uzaktan dokunmanın değil gerçek bir ilişkiselliğin yolunu açacak bir söz. Belki de hep beraber "cinnet" geçirmenin tam zamanı...

"İnsan neyle yaşar?"

İstanbul Bienali Koç Grubu'nun sponsorluğunda, Brecht'in sorusuyla başlıyor. Yeşim Dinçer Brecht yorumcusu Yılmaz Onay'la Bienali' ve ana temasını tartıştı

8 Kasım 2009'a dek sürecek olan İstanbul Bienali'nin başlangıcı 12 Eylül gibi tarihî bir güne denk geldi. Bienalin bu yılki kavramsal çerçevesini, marksist sanatçı Bertolt Brecht'in yazdığı bir şarkıdan alıyor olması ve sponsorluğu Koç grubunun üstlenmesi, etkinliği büsbütün ilginç bir hale getiriyor. İş dünyasının Brecht gibi, 2300 yıllık Aritoteles estetiğine darbeler indirmiş öncü bir sanatçıyı sahiplenmesine şaşırmalı mıyız? Aslında burjuvazinin, 1980'lerden beri yenilik kavramını kendine mal ettiğini, liberal ve ilerlemeden yanaymış gibi görünme arzusuyla yanıp tutuştuğunu, bu bağlamda sanatı da araçsallaştırdığını biliyoruz.

Festivalin Zagreb'li küratörleri, geçtiğimiz aylarda, bienal hazırlıkları kapsamında İstanbul'a gelerek Brecht'e yakınlığı bilinen bazı sanatçılarla fikir alışverişinde bulundular. Biz de bu görüşmeye katılmış olan yazar ve tiyatro yönetmeni Yılmaz Onay'a genel izlenimleriyle bienalden beklentilerini sorduk.

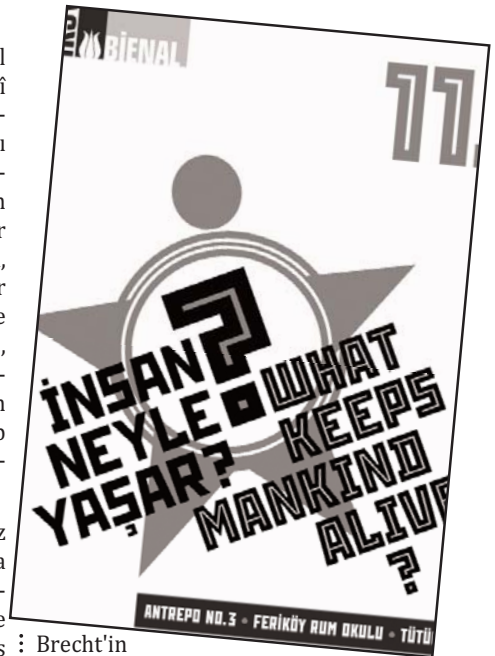
Bienal başlığını, Türkçe'ye "İnsan Neyle Yaşar?" olarak çevrilen şarkıdan alıyor. Bu şarkının özelliği nedir?

Şarkı, Brecht'in 80 yıl önce sahnelediği Üç Kuruşluk Opera adlı oyunundan. Üç Kuruşluk Opera, Londra kaldırımlarında geçen, popüler, eğlenceli bir oyun. Hırsızları, fahişeleri, dilencileri ve onların sırtından para kazanan simsarları anlatıyor. Erken dönem oyunlarından biri olması bakımından Brecht'in tipik eserlerinden biri sayılmıyor.

Şarkıda, "önce ekmek gelir, sonra ahlak", deniyor. Nasıl yorumlamalısınız bunu?

Bu sözleri, Brecht'in kendisi değil oyun karakterlerinden hırsız Mack söylüyor. "Önce tıknamak gelir, sonra ahlak" diye çevirmek daha doğru. Açların, yoksulların yaşadığı, suçluların kol gezdiği bu özel ortamın taleplerini Brecht'in dünya görüşüyle karıştırmamak lâzım.

Küratörlerle yaptığınız görüşmede nasıl bir yaklaşım vardı? Onlara neler söylediniz?

Brecht'in

"modern"e karşı olmadığını, fakat asıl meselesinin gerçekçilik olduğunu; "epik" in ve "yabancılaştırma" yönteminin bu uğurda olduğunu söyledim. Dolayısıyla, Brecht'ten bugüne taşınacak ana malzeme dünya görüşünden soyutlanmış yöntemleri olamaz. Sözelimi tiyatrodaki yabancılaştırma, seyircinin "bu böyledir" diyerek alıştığı şeylere yabancılaşıp kendi kendine soru sorar hale gelmesini sağlamak içindir. Yalanın başlıbaşına bir metod olduğu, bu kadar baskın olduğu bir dönemde Brecht'in gerçekçiliği öne çıkarılmalı. Küratörler bu anlamda önemli bir sınava girmiş oluyorlar.

Anladığım kadarıyla yüzeysel bir yaklaşım olabileceğinden endişelisiniz. Bu yılki mekânlar, Tophane'deki Tütün Deposu ile 3 No.'lu Antrepo ve Şişli'deki Feriköy Rum Okulu olarak açıklandı. Sergileri henüz göremedik ama bienalden beklentimiz ne olmalı ?

Oldukça soyut bir sanat alanı için Brecht'i temel almış ve onu bu düzeyde öne çıkarmış olmaları önemli. Adını koymamış olsalar da, gerçekçiliği ifade eden ipuçlarını bulabiliyoruz kavramsal çerçevede. Bienale seçilen eserlere nasıl yansıtacak; ne gibi ölçütler koymuşlar göreceğiz.

**Güler Zere'ye
özgürlük!**